

W W W . J U R I S T K O N T A K T . N O

JURIST

NR 8/2016 50. ÅRGANG

KONTAKT

Sorenskrivere snakker ut om offentlighet

Når klubben har falt

Retts hjelp i psykisk helsevern // Ny leder av Akademikerne
Tvisteloven evalueres // Vil utvide grenseovervåking

E-kurs gir nye muligheter

Juristenes Utdanningssenter (JUS) har en stadig økende portefølje av e-kurs. Disse kan du gjennomføre når og hvor det passer deg.

Enten det er på fjellet, ved sjøen, eller på andre siden av kloden er konseptet enkelt; logg deg på, og se videoforelesningen.

– E-kursene gir anledning til å bygge kompetanse og få etterutdanningstimer uten at man må bruke tid på reise. Denne fleksibiliteten er viktig for mange jurister og advokater i en travel hverdag, sier Magnus Bøckmann, fagsjef for digitale produkter i JUS.

Våre e-kurs

- Ansvar for overvannskader på fast eiendom
- Den gode prosess – advokatenes ansvar med sivile rettssaker
- Ekspropriasjonsretten i et nøtteskall
- Lojalitet i kontraktsforhold
- Nedbemanning
- Ny personvernforordning
- Nytt i ny straffelov
- Obligasjonsretten på 2 x 45 minutter
- Opprettelse av testament – feller og gode råd
- Pensjon – viktige ting å huske på
- Vederlagskrav i ekteskap og samboerforhold
- Årsakskrav i trygden – hovedlinjer og utvalgte emner

Hvordan tar du e-kurset?

1. Meld deg på kurset på vanlig måte på JUS.no.
2. Du får tilsendt en lenke på e-post hvor du får tilgang til kurset.
3. Se på videoforelesningen når og hvor det passer.
4. Når du har gjennomført kurset får du registrert etterutdanningstimer hos Advokatforeningen.

JUS vant «Årets digitale omveltning»

E-kursene er en del av JUS' digitale satsning. Under Nova Consulting Groups årlige prisutdeling, ble JUS tildelt pris for digital omveltning. Juryen la særlig vekt på evnen til å se potensialet i teknologi for å nå ut til flest mulig, på en mest mulig relevant måte.

Innhold

- 6 Offentlighet og dommer
- 16 Siden sist
- 18 Kari Sollien
- 21 Juristkongressen
- 22 Psykisk helsevern
- 26 Tvisteloven
- 29 Medlemsundersøkelse
- 30 Pamir Ehsas
- 32 Politiets tvangsmidler
- 34 Cold Case-gruppa
- 37 Kristian Andenæs
- 38 Dyretragedie
- 40 Grenseovervåking
- 44 Overgrep mot barn
- 47 Juss-Buss kommenterer
- 48 Doktorgrader
- 49 Din økonomi
- 51 Curt A. Lier mener
- 52 Arbeidslivet
- 54 Meninger
- 63 Stilling ledig
- 66 Nytt om navn

6

Offentlighet

Siri Vigmostad kaller offentliggjøring av dommer ren folkeopplysning.

18

Ny leder

Lege Kari Sollien er Akademikernes nye leder.

26

Evaluerings

Tvisteloven evalueres og endringer er på vei.

30

Engasjert

Med Studentaksjonen knuses myten om uengasjert ungdom, mener Pamir Ehsas.

34

Cold Case

Tone Aase og Cold Case-gruppa i Kripos går inn i Tina-saken.

Forbundet kan, og må, øke medlemsnyttene for medlemmene av samtlige seksjoner, innenfor eksisterende rammer

Jørn H. Hammer, side 60

JURIST
FORBUNDET

100 øre/l*
i drivstoff-
rabatt

Akademikerkortet gir deg Norges råeste drivstoffrabatt

Som medlem i Juristforbundet har du og din ektefelle/samboer tilgang til Norges beste bankavtale i Danske Bank.

Nå får du 100 øre/l* i rabatt på alt du fyller hos Esso når du betaler med Akademiker-kortet fra Danske Bank. Dette er Norges råeste drivstoffrabatt! Avtalen gjelder kun for Akademiker-medlemmer som er kunder i Danske Bank.

Bli kunde i Danske Bank i dag og benytt deg av de gode medlemsfordelene! Her er det mye å spare.

*100 øre ved en pumpepris på 14 kr/l. Introduksjonsrabatt ut året – 90 øre fra 01.01.2017.

Redaktør

Ole-Martin Gangnes
omg@juristkontakt.no

Journalist

Tore Letvik
tl@juristkontakt.no

Annonsesjef

Per-Olav Leth
07 Media
perolav@07.no
Tlf.: +47 918 16 012

Design/layout

Inge Martinsen
07 Media
inge.martinsen@07.no

Tips redaksjonen

omg@juristkontakt.no
mob. 48 24 83 52

For annonser

perolav@07.no
tlf.: 91 81 60 12

Ved adresseendring

Logg inn med ditt medlemsnummer
på juristforbundet.no for å endre.

Andre: send ny adresse til
medlem@juristforbundet.no

Abonnement

Kr 500,- pr. år (9 utgivelser)

Redaksjonen forbeholder seg
retten til å redigere eller
forkorte innlegg.

Forsidefoto:

Scanpix / Stein Bjørge

Teknisk produksjon:

07 Media – 07.no

Innsendt stoff til neste nummer
må være redaksjonen i hende
innen 28. november 2016.

Redaksjonen avsluttet

1. november 2016.

Juristkontakt arbeider
etter redaktørplakaten
og er en del av

Dommer som folkeopplysning

Interessen for å lese dommer kan være stor i mange tilfeller. Stiftelsen Lovdata, som i september fikk Rettssikkerhetsprisen, publiserer blant annet en del rettsavgjørelser. I sommer lå dommen i den mye omtalte Hemsedal-saken høyt på listen over populært stoff, etter at saken eksploderte i sosiale medier. Men det er ikke alltid enighet om hva som skal ut; i et intervju med Juristkontakt i august kunne Lovdata fortelle at det hender de har diskusjoner med domstoler om hvorvidt en avgjørelse skal kunne offentliggjøres. Vurderingen kan nok være ulik fra dommer til dommer.

Det vil også gjelde de rettsavgjørelsene som blir tilgjengeliggjort for pressen av domstolene selv. I denne utgaven presenterer vi en undersøkelse foretatt av Juristkontakt blant sorenskriverne om deres erfaring med og praktisering av offentlighet når det gjelder dommer. Svarene viser dommernes refleksjoner og holdninger til hvordan domsavgjørrelser bør gjøres kjent. Eller evt. ikke kjent. Domstolene har plikt til å ha såkalte «pressemapper». Tidligere var dette i form av fysiske mapper, men i dag er det tilrettelagt for å gjøre dette elektronisk. Undersøkelsen viser at de fleste velger den elektroniske løsningen, men også at noen tingretter legger ut svært lite der. Vi fant at åtte tingretter ikke hadde lagt ut en eneste rettsavgjørelse på elektronisk pressemappe de siste fire månedene.

At krise i pressen og kutt i redaksjonene har ført til mindre interesse for domstolenes arbeid, stemmer ikke sett fra sorenskrivernes ståsted. Tre av fire sorenskrivere opplever like stor eller større pågang fra mediene. Bare syv svarer at de opplever fallende medieinteresse for tingrettens dommer og kjennelser.

Vi har også besøkt sorenskriver i Larvik, Siri Vigmostad, i anledning undersøkelsen. Vigmostad sitter i dommernes mediegruppe. Hun kaller offentliggjøring av dommer og pressens omtale av rettssaker for «ren folkeopplysning». Vigmostad minner om viktigheten av at samfunnet får vite hva som faktisk foregår – det gir grunnlag for kunnskap den enkelte kanskje ellers ikke ville ha fått. Og om den allmennpreventive virkningen; Å avsi en særlig streng straff for å avskrekke andre potensielle lovovertredere har ingen hensikt hvis dommen havner i en skuff og aldri blir kjent for offentligheten, sier hun. Vigmostad mener også at det er mange avgjørelser i sivile saker som burde ha offentlighetens interesse.

Sorenskriver Knut Rønning i Sandefjord tingrett trekker inn et annet perspektiv. Han er enig i at det har stor generell betydning at sakene når offentligheten, men mener mange journalister er mer opptatt av oppslag som skandaliserer folk og som følge av det kanskje ødelegger livene deres. «Offentlighet er derfor slett ikke bare en positiv ting. Jeg føler ofte at vi ikke har nok mulighet til å beskytte folk mot medias gapestokk», sier sorenskriveren. Les om vår undersøkelse blant sorenskriverne lenger ut i denne utgaven.

Ole-Martin Gangnes

redaktør

omg@juristkontakt.no

LARVIK TINGRETT

Stor interesse for domstolenes avgjørelser

- Juristkontakt har gjennomført en undersøkelse i domstolene
- Tre av fire sorenskrivere opplever like stor eller større pågang fra mediene
- Domsavgjørelser er folkeopplysning, sier «media-dommer» og sorenskriver

Til tross for krisetider i pressen med nedbemanninger og harde kutt i avis- og mediehus landet rundt opplever tre av fire tingretter i Norge at medias interesse for domstolenes rettsavgjørelser er like stor eller større enn tidligere. Det viser en undersøkelse gjort av Juristkontakt. Sorenskriver i Larvik, Siri Vigmostad, mener betydningen av at innbyggerne blir kjent med domstolenes avgjørelser er så stor at hun kaller offentliggjøring av dommer og pressens omtale av rettssaker for «ren folkeopplysning».

- I Juristkontakts undersøkelse svarer bare 7 av 42 tingretter i Norge at de opplever fallende medie-interesse for tingrettens dommer og kjennelser.
- 11 opplever økende interesse
- 21 sorenskrivere opplever at interessen har holdt seg stabil de siste to årene. Tre sorenskrivere svarer at det er vanskelig å ta stilling til graden av interesse.

Juristkontakt sendte i midten av september en likelydende epost til sorenskriverne med åtte spørsmål om deres erfaring med og praktisering av offentlighet, til i alt 65 tingretter og Oslo byfogdembete. Totalt 44 domstoler svarte. En domstol svarte at den ikke hadde tid til å besvare spørsmålene. En annen svarte at sorenskriveren hadde for kort fartstid til å ha gjort seg opp noen mening. Sorenskrivere for i alt 42 domstoler besvarte spørsmålene.

Juristkontakt besøkte sorenskriver Siri Vigmostad i Larvik i etterkant av undersøkelsen. Hun var en av sorenskriverne som svarte med et tydelig sterkt engasjement for åpenhet og offentlighet i domstolene.

– Domstolenes behandling og avgjørelser, og offentliggjøring av dommene, gjør at samfunnet får vite hva som rent faktisk foregår der ute blant oss. For 20 år siden trodde man knapt at det kunne bli begått seksuelle overgrep mot barn i vårt, trygge, gode, samfunn. Gjennom informasjon som har kommet fram i mange rettssaker mot tiltalte sedelighetsovergripere vet jo alle at det foregikk, og foregår. Det er som en klok mann sa en gang: «Du ser ikke at det skjer før du tror at det skjer». Åpenhet og offentlighet i domstolene gir derfor grunnlag for kunnskap den enkelte kanskje ellers ikke ville ha fått, sier Vigmostad.

Hun mener at flere nye avgjørelser viser at det fortsatt er myter som står for fall.

– De siste mytene er vel at ingen ville tro at mødre begår overgrep mot barn, og også egne barn. Men nå har jo

også slike saker vært behandlet i domstolene. Jeg tror informasjon fra domstolene fungerer som ren folkeopplysning og gjør at hver enkelt av oss skjerper bevisstheten i forhold til å verne seg og potensielle ofre mot de farer som lurer, sier Vigmostad.

Allmennpreventivt

I Juristkontakts undersøkelse var Vigmostad blant sorenskriverne som oppga «allmennpreventjon» som svar på spørsmål om hvilken betydning det har at avgjørelsene når ut til offentligheten. I vårt intervju i Larvik utdyper hun:

– Domstolene tar avgjørelser som kan få stor betydning for enkeltmenn, både i straffesaker og i sivile saker. I straffesaker mener jeg hovedgrunnen til at avgjørelser bør skrives om, eller publiseres på annen måte, er den allmennpreventive virkningen offentliggjøring har. Å avsi en særlig streng straff for å avskrekke andre potensielle lovovertredere har ingen hensikt hvis dommen havner i en skuff og aldri blir kjent for offentligheten. Da er det jo kun individualpreventivt overfor den eller de som er tiltalt i den ene saken, sier Vigmostad.

Hennes erfaring er at pressen nærmest utelukkende er interessert i straffesaker.

– Det avvises imidlertid også svært mange avgjørelser i sivile saker som setter grenser og avklarer rettstilstanden på mange ulike områder, og som derfor burde ha offentlighetens interesse, sier Vigmostad.

Sorenskriveren er en av landets dommere som i flere år har påtatt seg å være tilgjengelige for journalister som ønsker kontakt med dommere for å få uttalelser eller forklaringer på spørsmål knyttet til domstoler og rettsutvikling. Hun mener årsaken til at så mange sorenskrivere opplever en økning i interessen for domstolenes rettsavgjørelser kan være at avgjørelsene blir mer tilgjengelige for redaksjonene ved at stadig flere domstoler publiserer elektronisk. Vigmostad har tidligere vært dommer i Alta tingrett og i Skien ting-

rett. I løpet av sin tid som dommer mener hun å ha registrert at journalister i stadig sjeldnere grad er til stede i retten og følger rettsforhandlingene.

– Min erfaring er at det skjer kun i store, profilerte saker. Stort sett er det dommene som refereres. Med mindre ressurser tilgjengelig i den enkelte redaksjon er det kanskje forståelig, hvis man kan prioritere å hente dommen på lukket presseside og å sitere fra dommen, fremfor å måtte ha en journalist tilstede i rettssalen, sier Vigmostad.

Sjeldent direkte mediekontakt

Statistisk Sentralbyrå siste oversikt over straffereaksjoner omfatter året 2014 og ble publisert i januar i år. Oversikten viser at i alt 13 450 forbrytelsessaker ble avgjort i domstolene i 2014, og at forbrytelsessakene ble endelig avgjort i tingretten i mer enn ni av ti tilfeller. Som domstolledere utgjør derved sorenskriverne en viktig brikke i maktfordelingsprinsippet, som den dømmende, eller også kalt den tredje statsmakt. Hvor god kontakt har så sorenskriverne, som domstolledere, med mediene rundt om i landet?

Mens 32 av 42 sorenskriverne opplever at pressens interesse for domstolens avgjørelser er stabil eller økende, viser Juristkontakt undersøkelse at domstolledernes direkte kontakt med mediene er svært varierende.

Ett av i alt åtte spørsmål som ble stilt hadde til hensikt å finne ut hvor ofte sorenskriveren/domstollederen ble kontaktet av media hvert år med et ønske om en uttalelse. Vi ba derfor sorenskriverne om et anslag på hvor ofte de ble kontaktet for en uttalelse.

22 av tingrettenes ledere svarte at det var slik kontakt færre enn 5 ganger i året. 5 svarte at mediene sjelden eller nesten aldri kontaktet dem for en uttalelse, mens 11 svarte at media årlig kontakter dem flere enn fem ganger i den hensikt å få en uttalelse fra sorenskriveren. Fire oppga at de ikke hadde noe klart svar.

Domstoladministrasjonen har i flere år hatt en elektronisk løsning på

Siri Vigmostad er sorenskriver i Larvik og medlem av dommernes mediegruppe.

internett hvor domstolene kan legge ut berammingslister, tiltaler og rettsavgjørelser.

Domstolloven og forskriftene i rettspleien har bestemmelser som gjør at domstolene har plikt til å opprette såkalte «pressemapper». Tidligere var dette i form av fysiske mapper ved hver enkelt domstol, hvor pressen kunne komme og gå gjennom dommene som var i papirform og satt inn permer. Med den elektroniske løsningen kan i dag hver enkelt domstol tilrettelegge for offentliggjøring ved bruk av elektroniske pressemapper. Det er i dag opp til den enkelte domstol hvilken løsning den velger.

Journalister kan, etter å ha søkt og blitt godkjent som bruker, logge seg på domstolenes pressetjeneste for å se berammingslister, dommer og tiltaler fra domstolene. Søknad om tilgang skjer via samme side. Begge deler krever elektronisk identifikasjon på samme sikkerhetsnivå som når man logger seg på for eksempel Altinn eller nettbank. Gjennom elektronisk publisering blir offentliggjøring av rettsavgjørelser tilgjengelig for media, uavhengig av hvor i landet mediehuset eller redaksjonen befinner seg fysisk.

I undersøkelsen spurte Juristkontakt derfor om hvilken løsning den enkelte tingrett har valgt. 27 av de 42

domstolene svarte at de gjør domstolens avgjørelser offentlig tilgjengelig for pressen elektronisk. 9 svarte at de bruker både elektronisk og fysisk pressemappe, og fire svarte at de kun bruker fysiske pressemapper. En av domstolene svarte at den offentliggjør, men var uklar på om det skjer i fysisk pressemappe eller elektronisk.

Sterkt engasjement

I undersøkelsen ønsket Juristkontakt også å få svar på hvilken betydning sorenskriverne mener det har at domstolens avgjørelser når ut til offentligheten. Spørsmålet ble besvart på svært ulike måter, men samtlige understre-

Svar fra ulike domstoler i undersøkelsen

– Det er nedfelt i Grunnloven at rettergangen skal være rettferdig og offentlig. I EMK artikkel 6 slås det fast at enhver har krav på en offentlig rettergang. Her ser man altså offentlighet som en garanti for rettssikkerheten.

– Det har stor betydning at borgerne besitter kunnskap om domstolens virksomhet. Det er avgjørende for et fungerende demokrati at domstolens virksomhet er underlagt medienes kritiske blikk.

– Det er en forutsetning for en offentlig og kritisk kontroll i et demokratisk samfunn. Rettshåndhevelsen formidles og gjøres synlig for borgerne gjennom pressens omtale. Når domstolens avgjørelser gjøres kjent, legger det til rette for en åpen og opplyst, offentlig debatt.

Ingjerd Thune er leder av Dommerforeningen.

ket viktigheten av at rettsavgjørelsene gjøres offentlig tilgjengelig, og en stor andel av svarene ga lange, og reflekterte begrunnelser for betydningen av offentliggjøring.

Noen etterlyser mer medieinteresse for de sivile sakene som tingrettene behandler. Flere understreker at offentliggjøring over tid også er viktig for folks tillit til domstolene. Innholdene i svarene varierer fra at offentliggjøring er viktig for å gi mediene mulighet til å føre kontroll med domstolene, til svar som også advarer mot at medieoppslag kan ødelegge folks liv.

Svarene fra sorenskriverne inneholder ulike verdisett, holdninger og synspunkter på hvilken betydning det har at domstolenes avgjørelser når ut til mediene og befolkningen.

En av dem Juristkontakt har spurt om å få sitere er sorenskriver Ola P. Svor i Hedmarken tingrett. Svor fremhever i sitt svar blant annet

betydningen av å øke bevisstheten rundt domstolenes funksjon lokalt:

– Jeg mener det er av stor betydning at Hedmarken tingretts avgjørelser når ut til offentligheten. Medienes interesse knytter seg nesten alltid til straffesaker, og omtale av sakene gir regionen informasjon om kriminalitetsbildet i området, noe som for mange ellers ville være ukjent. Det gir også informasjon om straffbarheten av ulike forhold, noe som ikke bare er informerende, men noe som forhåpentligvis også kan virke preventivt for flere aldersgrupper. Videre vil omtaler av tingrettens avgjørelser synliggjøre domstolenes rolle i lokalsamfunnet, skriver Svor.

Stor allmenn interesse

Leder for Den norske Dommerforening, Ingjerd Thune, som er sorenskriver i Gjøvik tingrett mener resultatet av Juristkontakts undersøkelse gir et riktig bilde av situasjonen rundt om i tingrettene.

– Jeg har ikke grunn til å tro at eventuelle kutt i antall ansatte i mediene vil føre til nedprioritering av dekningen av saker for domstolene og domstolenes avgjørelser.

– Slik jeg oppfatter det, er det stor allmenn interesse for saker for domstolene, særlig for straffesakene. Det tilsier at det fortsatt vil være interesse for pressedekning av det som skjer i domstolene, og da som nevnt særlig av straffesakene. Dette bekreftes også av undersøkelsen der det fremgår at mange sorenskrivere opplever stabil og økende interesse, sier Thune.

Hun kommenterer også funnene i undersøkelsen som omfatter direktekontakten mellom sorenskriver og media.

– Det har ikke vært tradisjon for noen omfattende kontakt mellom sorenskriverne/dommene og mediene. Men domstolene legger ut tiltalebeslutninger og dommer på egne pressesider. Den største tingretten har egne ansatte som tar seg av kontakten med mediene. Videre har Dommerforeningen en mediegruppe som uttaler seg til pressen. Mitt inntrykk er at i store saker så sender mediene egne medarbeidere som dekker saken, og som eventuelt får kommentarer fra dommere som er utpekt til å uttale seg til pressen, slik som i 22. juli saken, eller de får kommentarer fra dommerne i mediegruppen, sier Thune.

Hun forteller også at når det gjelder mindre saker så nøyer mediene seg med å omtale dommene når de foreligger.

– Det kunne sikkert være hensiktsmessig med et mer formalisert samarbeid mellom domstolene og pressen. De fleste domstoler har imidlertid ikke medarbeidere som kan håndtere dette. I en situasjon hvor det er tilsetningsstopp i domstolene, og hvor det også er tale om å begynne en nedbemanningsprosess, er det dessverre også liten grunn til å tro at det vil være mulig å prioritere dette. Men den enkelte domstolleder bør likevel ha fokus på å skape gode arbeidsforhold for pressen, og så gode

– Jeg mener det er av stor betydning at Hedmarken tingretts avgjørelser når ut til offentligheten, sier sorenskriver Ola P. Svor.
(Foto: Cornelius Poppe / NTB scanpix)

samarbeidsforhold som mulig, sier Thune.

Interessen har skiftet karakter

Landets største domstol, Oslo tingrett, er blant de få domstolene med egne kommunikasjonsmedarbeidere. Irene Ramm er informasjonssjef.

– I Oslo tingrett merker vi generelt en økende interesse fra pressen, men den har skiftet noe karakter. Journalister er ikke så mye til stede i rettsmøtene som tidligere, og når de først er her, følger de saken i kortere perioder enn før. På den andre siden får vi merkbart flere henvendelser

som gjelder innsyn i dokumenter, avgjørelser, utbetalinger, statistikk og liknende. Dette er henvendelser som ofte krever mye tid og ressurser å imøtekomme, skriver Ramm som fortsetter:

– Domstolleder blir ikke så ofte kontaktet av pressen. Men når det skjer, ►

Svar fra ulike domstoler i undersøkelsen

– Jeg tenker at offentliggjøring av straffesaker har stor betydning allmennpreventivt, men også for ofre som får sett at det er et system som ivaretar dem. Det er herunder viktig at potensielle ofre opplyses om hvor grensene for hva andre mennesker kan gjøre mot dem går.

– Vi legger sjelden ut sivile saker som erfaringsmessig ikke har interesse.

– Dersom noe er svært følsomt for sakens parter så vil vi være forsiktige med offentliggjøring.

– Enkelte enedommersaker, av og til sensitive saker er av liten offentlig interesse, der det kreves mye arbeid med anonymisering.

– Elektronisk tilgjengelighet krever at vi har noen som følger opp dette – i en situasjon med knappe personalressurser er ikke dette prioritert.

– Bruken av elektronisk pressemappe gir økt tilgjengeligheten for pressen, døgnet rundt. Det gir samtidig lettelse i saksbehandlingen for domstolen.

Oslo tingrett er en av få domstoler i Norge som har egne informasjonsmedarbeidere. Her informasjonssjef Irene Ramm under Breivik-saken. (Foto: Håkon Mosvold Larsen / Scanpix)

er det gjerne i forbindelse med mer overordnede spørsmål knyttet til domstolledelse, drift, endringer og utfordringer. Uttalelser om konkrete saker rettes ofte til Dommernes mediegruppe, skriver Ramm som peker på de elektroniske pressemappene når det gjelder offentliggjøring:

– Domstoladministrasjonen har i flere år hatt en elektronisk løsning på internett hvor domstolene kan legge ut berammingslister, tiltaler og rettsavgjørelser. Regelverket er i dag utformet slik at vi bare har lov til å legge ut avgjørelser uten begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse. Per i dag er vi derfor nødt til å ha et tosporet system, der vi legger avgjørelser uten offentlighetsbegrensninger på nett og de andre i fysiske pressemapper i domstolen. Vi ser gjerne at det kommer en lovendring som gjør det mulig å ha de fleste avgjørelser tilgjengelig elektronisk. Dette har vi spilt inn tidligere, blant annet i det såkalte Brathole-utvalget. I dag er også løsningen meget sikker, med bankID-innlogging, påpeker Ramm.

Dette er undersøkelsen

Juristkontakt har undersøkt hvordan tingrettene praktiserer offentliggjøring av sine avgjørelser, hvilken interesse sorenskriverne opplever at media har for rettsavgjørelsene i en tid da media går gjennom store innsparinger og kutt. Vi sendte ut i alt åtte spørsmål på epost til 65 tingretter og Oslo byfogdembete. Sorenskrivere for i alt 42 domstoler besvarte disse spørsmålene:

- Opplever du at mediernes interesse for domstolens avgjørelser har vært økende eller dalende i løpet av de to siste årene?
- Anslagsvis hvor mange ganger hvert år blir du som sorenskriver/domstolleder kontaktet av media med ønske om en uttalelse?
- Hvilken betydning mener du, som sorenskriver/domstolsleder det har at domstolens avgjørelser når ut til offentligheten?
- Gjør du/dere domstolens avgjørelser offentlig tilgjengelig for pressen elektronisk (via domstolenes pressetjeneste) eller har domstolen fysiske pressemapper?
- Hva er bakgrunnen for din domstols valg av løsning når det gjelder å gjøre avgjørelsene offentlig tilgjengelig? (Elektronisk eller fysiske tilgjengelig pressemappe).
- Hvor lenge er avgjørelsene offentlig tilgjengelig for pressen? (Elektronisk eller i fysiske tilgjengelig pressemappe) Tre måneder, to måneder eller én måned?
- Gjør dere alle domstolens avgjørelser tilgjengelig for pressen/offentligheten?
- Hvilke kriterier må foreligge for at en avgjørelse unntas offentlighet og dermed ikke blir tilgjengelig for pressen elektronisk, eller i fysiske tilgjengelig pressemappe?

– Medias «gapestokk»

På spørsmål om hvilken betydning sorenskriverne mener det har at domstolens avgjørelser når ut til offentligheten gir sorenskriver Knut Rønning pressen et solid spark på skinnleggen.

Rønning har vært sorenskriver i Sandefjord tingrett siden 1991.

– Det har selvsagt stor generell betydning at omtale av sakene når offentligheten. Men beklageligvis er mange journalister stadig mer opptatt av oppslag som skandaliserer folk og som følge av det kanskje ødelegger livene deres. Slike oppslag bidrar til mest salg av aviser eller klikk på nettet. Dette fremmer igjen journalistens egen karriere. Offentlighet er derfor slett ikke bare en positiv ting. Jeg føler ofte at vi ikke har nok mulighet til å beskytte folk mot medias «gapestokk». Straff skal jo utmåles her ved domstolen. Og den skal jo helst ikke ramme offeret, skriver Rønning i sitt svar som han gitt Juristkontakt tillatelse til å referere.

Sorenskriver Knut Rønning i Sandefjord.

A photograph of three women in an office environment. Two women are facing the camera and smiling, while the third woman is seen from the back, looking towards the other two. They are all dressed in professional attire. The background shows office furniture and a window with a view of a building.

ADVISOR 247 ADVOKAT
er neste generasjon webbasert
saksbehandlingssystem for
deg som vil samle alt i en
smart løsning.

advisor®

telefon: 33 48 43 00 • helpdesk@advisor.no • www.advisor.no

Blankt søk på åtte av landets tingretter Har ikke lagt ut én eneste dom elektronisk på fire måneder

Åtte tingretter har ikke lagt ut en eneste rettsavgjørelse på elektronisk pressemappe de siste fire månedene. Dette viser søk som Juristkontakt har gjort på domstolenes elektroniske pressemapper. Funnene avdekker at det er svært ulik praksis blant tingrettene når det gjelder offentliggjøring av dommer.

Tekst: Tore Letvik

For å få et praktisk innsyn i hvor mange domstoler som bruker domstolenes elektroniske pressemappe foretok Juristkontakt søk på alle landets tingretter under kategorien rettsavgjørelser. Søkene utførte vi i de elektroniske pressemappe den 31. august. Resultatet da viste at 9 tingretter ikke hadde lagt ut en eneste rettsavgjørelse de siste to månedene, siden 1. juli.

For å ta høyde for at rettsferie og sommerferieavvikling kunne ha ført til forsinkelser i utleggelse av rettsavgjørelser, foretok vi de samme søkene mandag 31. oktober. Søkene viste at åtte av de ni domstolene fortsatt ikke hadde tilrettelagt for publisering av dommer elektronisk, og at de dermed ikke har lagt ut noen av sine rettsavgjørelser elektronisk i tidsrommet fra 1. juli til og med 31. oktober – en periode på fire måneder.

Alle landets tingretter har mulighet til å legge ut sine rettsavgjørelser på domstolenes elektroniske pressemapper.

Majoriteten av de åtte domstolene som ikke har lagt ut rettsavgjørelser elektronisk siden 1. juli var blant de som valgte å ikke svare på Juristkontakts spørreundersøkelse om offentliggjøring i domstolene. Tre av dem deltok i spørreundersøkelsen og oppgir der elektronisk pressemappe, eller både elektronisk pressemappe og fysisk pressemappe, som svar på hvordan de offentliggjør sine rettsavgjørelser. Funnet står i skarp kontrast til resultatet av Juristkontakts spørreundersøkelse i tingrettene. Den viser at en stor majoritet av landets tingretter omfavner bruk av elektronisk pressemappe for å tilrettelegge for offentliggjøring av sine rettsavgjørelser.

– Alle har muligheten

De som ikke legger ut rettsavgjørelser på elektronisk pressemappe har plikt til å føre fysiske pressemapper hvor avgjørelsene settes inn slik at de er tilgjengelige for pressen. Juristkontakt spurte seniorrådgiver Iwar Arnstad i Domstoladministrasjonen om hvilke muligheter domstolene har i dag.

– Har alle tingrettene mulighet til å bruke elektronisk pressemappe?

– Ja, alle tingretter har mulighet for å bruke pressemappe.

– Hva er årsaken til at tingrettene kan velge mellom å ha fysisk eller elektronisk pressemappe?

– Regelverket for dette finnes i forskrift om offentlighet i rettspleien. Der heter det i § 10 at «Domstolene skal sette dommer i en særskilt mappe hvor pressen har rett til innsyn» I § 11 heter det at «Domstolene kan legge ut rettsavgjørelser på åpne nettsider for allmenheten og på lukkede nettsider for pressen.» Domstoladministrasjonen har lagt til rette for at domstolene skal kunne publisere avgjørelser på de lukkede nettsidene. Noe de aller fleste gjør, men vi har ikke påtvunget noen ordningen. I håndbok om regelverket fra Dommerforeningen, «Dommerne og media» anbefales det å ta i bruk løsningen. Fra DAs side synes vi løsningen gir muligheter til god innsyn for pressen. Vi forbereder per tiden en del endringer i løsningen som vil forenkle bruken for pressen.

– Har det noen gang vært foreslått å gjøre det obligatorisk å bruke elektroniske pressemapper?

Domstoladministrasjonen har lagt til rette for at domstolene skal kunne publisere avgjørelser på de lukkede nettsidene

– I 2011 skrev DA brev til Justisdepartementet med forslag om endringer i domstoloven. Der vises det til rapport fra arbeidsgruppe DA satte i gang og heter blant annet: «Arbeidsgruppen foreslår at elektroniske pressemapper og de fysiske pressemappene likestilles i regelverket. I denne sammenheng foreslås det omfattende endringer blant annet i forskrift om offentlighet i rettspleien. Forslagene presenteres og begrunnes i sluttrapportens kapittel 4. Gruppen ser det som ønskelig at det etableres

ordning for automatisk levering av rettsavgjørelser fra domstolenes saksbehandlingssystem, og at alle domstoler deltar i ordningen med elektroniske pressemapper.»

– Dersom arbeidsgruppens forslag skal følges opp på dette punktet, vil det kreves en del ressurser blant annet innen IKT-området, ettersom nye tekniske løsninger må etableres og drives. Etter Domstoladministrasjonens oppfatning vil imidlertid etablering av elektroniske pressesider på sikt kunne spare domstolene for ressurser, og dessuten bedre tilbudet og servicenivået overfor pressen, skriver Arnstad som legger til at noen endringer i domstolsloven forberedes og er ute til høring.

Finansavisen JUS

**17. februar
19. mai
15. september
10. november**

kommer med 4 utgivelser i 2017

Magasinet har en redaksjonell profil med artikler innen jus, finans, skatt og annet interessant, skrevet for næringslivsfolk og advokater. Magasinet gir også en unik mulighet for annonsering og profilering av juridiske tjenester. 71,4% av Finansavisens lesere har beslutningsmyndighet ved juridisk bistand eller valg av advokattjenester. Advokatfirmaer og andre med tilknytning til advokattjenester som annonserer i Finansavisen skyter blink. JUS-magasinet har meget høy nytteverdi for leserne og har lang levetid.

Magasinet distribueres med Finansavisen.

Opplag: 40 000

For annonseinformasjon kontakt: Caroline Reed Smith-Meyer
Tlf. 900 15 283 – E-post: caroline@hegnar.no

Finansavisen

Norge nest best i rettsstatsmåling

World Justice Project

På den årlige rangering til The World Justice Project er Norge helt i toppsjiktet over de tryggeste rettsstatene i verden, melder NRK. Øverst troner Danmark og bak kommer Norge. Også i fjorårets rangering havnet Danmark på topp med Norge rett bak. Deretter kommer Finland, Sverige, Nederland, Tyskland, Østerrike, New Zealand, Singapore og Storbritannia. Dårligst ut i rangeringen kommer Bolivia, Uganda, Pakistan, Etiopia, Zimbabwe, Kamerun, Egypt, Afghanistan, Kambodsja

og Venezuela. Indeksen måler feltene maktfordeling, fravær av korrupsjon, lov og orden, borgerrettigheter, åpenhet i forvaltningen, effektivitet i å sette lover ut i livet, standarden på sivile domstoler og standarden på straffedomstolene. Norges dårligste score er på området lov og orden, der Norge ligger på åttende plass. Innenfor EU, EØS og Nord-Amerika er det Bulgaria som kommer dårligst ut, sammen med Hellas og Italia. USA er på en 13. plass, rett bak Tsjekkia og Estland.

– Skulle gjerne etterforsket flere saker

Økokrim må ut med 42,3 millioner kroner i erstatninger i år, etter tapet i Transocean-saken. Dermed må Økokrim betale mer i erstatning i 2016 enn i de siste ni årene til sammen, skriver Dagens Perspektiv.

BI-professor Petter Gottschalk mener tapet har passivisert Økokrim, og tror de nå vil kvie seg for å ta nye kontroversielle saker. – Hadde situasjonen vært annerledes, hadde man fått støtte fra Justisdepartementet og Politidirektoratet, så hadde Økokrim helt opplagt sett nærmere på DnB og Panama Papers. Men brent barn skyr ilden, sier Gottschalk. Overfor Dagens Perspektiv vil ikke assisterende Økokrim-sjef Hedvig Moe Øren (bildet) kommentere Transocean-saken og viser til at den blir gransket av et eksternt utvalg. – Men det er viktig å understreke at svært få Økokrim-saker ender med full frifinnelse av de tiltalte. Når Økokrim tar en sak til retten, er det fordi vi mener å kunne bevise at det har skjedd en forbrytelse. Når det er sagt, så skulle vi gjerne etterforsket flere saker. For å gjøre det, trenger Økokrim mer ressurser, sier Moe Øren.

Sør-Afrika trekker seg fra ICC

Både Sør-Afrika og Burundi trekker seg fra Den internasjonale straffedomstolen (ICC), som har kommet med sterk kritikk mot de to landene, melder NTB. Sør-Afrika kom på kant med domstolen i fjor, da Sudans president Omar al-Bashir besøkte landet for å delta på et møte i Den afrikanske unionen. ICC har ettersøkt Bashir, som er tiltalt for folkemord og forbrytelser mot menneskeheten i Darfur, og land som har sluttet seg til domstolen er derfor forpliktet til å pågripe ham. Dette unnlot Sør-Afrika å gjøre. Også Burundi har vedtatt å forlate domstolen. – ICC er kun et politisk redskap som blir brukt av stormakter for å fjerne dem de

Tyrkia kan gjeninnføre dødsstraff

Tyrkias president Recep Tayyip Erdoğan (bildet), sier hans regjering vil be parlamentet om å gjeninnføre dødsstraff etter kuppforsøket i juli, skriver euobserver. Dødsstraff ble avskaffet i

Tyrkia i 2004, da landet ville nærme seg EU. Etter kuppforsøket har den tyrkiske regjeringen kvittet seg med titusener av offentlig ansatte innen ulike sektorer. Alle anses som tilhengere av Fethullah Gülen, som president Erdoğan anklager for å stå bak kuppforsøket. Bare i oktober ble 10131 ansatte i landets embetsverk sparket, melder NTB. De fleste

har jobbet i utdanningsdepartementet, justisdepartementet og helsedepartementet. Nylig ble også redaktøren i opposisjonsavisen Cumhuriyet, sammen med 13 andre redaksjonelt ansatte, pågrepet under en politirazzia, anklaget for tilknytning til terrorisme, ifølge det statlige nyhetsbyrået Anadolu.

ser tilbake

40 år siden

«I dag må en politimester i uniform avslå tilbudet om en pjolter i representasjonsmiddager og lignende. Et flertall av Arbeiderpartiet og de borgerlige i Stortingets justiskomite går inn for å endre dette.»

(Krf vil beholde forbudet mot enhver alkoholnyttelse i uniform)

30 år siden

«Som ett av flere virkemidler for å få ned restansene, har Statens Utlendingskontor innført en telefonfri dag i uken.»

(Onsdager nytter det ikke å ringe kontoret)

20 år siden

«Juristforbundet går inn i en ny teknologisk tidsalder. I løpet av 1997 vil vi ha hjemmeside på Internett.»

(Informasjon skal bli tilgjengelig hurtigere)

10 år siden

«Det er betenkelig at de samme personene både skal fremskaffe bevisene, så bedømme disse og til slutt eventuelt avgi kritikk på individnivå.»

(Professor Johan Giertsen er kritisk til hvordan offentlige granskinger gjennomføres)

Historisk søksmål fra miljøvernorganisasjoner

Natur og Ungdom og Greenpeace har saksøkt den norske stat for lovstridig oljeboring i Arktis. For første gang vil miljøparagrafen i Grunnloven prøves for retten. Bakgrunnen er regjeringen gjennom den 23. Konesjonsrunden i juni delte ut tillatelser til å bore etter olje i nye områder i Barentshavet. Samtidig slår

Grunnlovens paragraf 112 fast at staten har ansvaret for å verne om naturen og miljøet for framtidige generasjoner. – Vi mener at staten har brutt med sitt ansvar for framtidige generasjoner ved å åpne opp for massiv oljeutvinning. Skal vi ha en klode å leve på i framtiden må vi ta klimændringene på alvor og la oljen bli liggende i bakken, sier Ingrid Skjoldvær (bildet), leder i Natur og Ungdom. Det er forventet at rettssaken kommer opp i løpet av 2017.

Regjeringen vil avvike juryen og utrede færre domstoler

I Regjeringens forslag til statsbudsjett kommer det fram at Regjeringen vil avvike juryordningen, melder domstol.no. Stortinget har tidligere vedtatt å be Regjeringen fremme et slikt forslag. Regjeringen vil erstatte dagens juryordning med en meddomsrett bestående av to fagdommere og fem lekdommere. Det vil bli fremmet et eget forslag til Stortinget med en slik lovendring. Regjeringen vil også oppnevne et offentlig utvalg som skal se på dagens domstolstruktur. Regjeringen mener at det

trengs endringer i dagens struktur for å møte fremtidens utfordringer knyttet til blant annet ressursutnyttelse, sammenheng i straffesakskjeden og en sømløs kriminalomsorg. Det legges også opp til at det offentlige utvalget som skal nedsettes, skal utrede ulike tilknytningsformer mellom Domstoladministrasjonen og den utøvende makt. Regjeringen vil også vurdere om andre spørsmål knyttet til domstolenes uavhengighet også skal inngå i utvalgets mandat, ifølge domstol.no

Riksadvokaten om Schaefer-saken:

Politimesteren gjorde ikke noe galt

Geir Gudmundsens forsvarer, advokat John Christian Elden, sier til Dagbladet at:

– Det er gledelig at Riksadvokaten slår fast at politimester Geir Gudmundsen ikke kan klandres for noe i Schaefer-saken. Samtidig blir rapporten fra Wiersholm, hvor det blir påstått at Gudmundsen involverte seg i å få Schaefer til å tie, tilbakevist. Riksadvokaten skriver i sin påtegning: «Grensedragningen mellom varsling og rapportering har i denne saken som konsekvens at politidistriktets unnlattelse av å håndtere

Schaefers rapportering i januar 2014 i samsvare med varslingsreglementet, ikke innebærer noen svikt ledelsen kan kritiseres for».

– Denne saken har vært en stor belastning for Gudmundsen og hans familie. I påtegningen fra riksadvokaten gjøres det klart at min klient ikke ga noen beskjed om at Robin Schaefer skulle tas av saken. Riksadvokat konkluderer med at politimesteren ikke har gjort noe galt. Dette er en renvaskelse mot de påstander som har haglet mot Gudmundsen, sier Elden til Dagbladet.

Når over 40 advokatselskaper velger oss...

...kan du være trygg på at vi leverer kvalitet.

Amesto Translations er Norges største leverandør av translatortjenester.

amesto
Translations

Kontakt oss på: Tlf: +47 922 03 214 ·Adr: Smeltedigelen 1, 0195 Oslo

Lege Kari Sollien ble Akademikernes nye leder

Kari Sollien fra Legeforeningen ble valgt som ny leder av hovedorganisasjonen Akademikerne på organisasjonens rådsmøte 27. oktober. Juristforbundets president Curt A. Lier nådde ikke opp i lederkampen og trakk sitt kandidatur i innspurten. Han ble imidlertid valgt inn i Akademikernes styre.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Da det i våres ble kjent at Knut Aarbakke ikke ville stille til gjenvalg som leder av Akademikerne, ble det raskt klart at det var nominert to kandidater til å overta ledervetet; Kari Sollien fra Legeforeningen og Juristforbundets president Curt A. Lier.

Akademikerne er hovedsammenlutningen av norske fagforbund for personer med høyere grads utdanning fra universiteter og høyskoler og består av tretten foreninger. Juristforbundet er en av disse – i tillegg til organisasjoner som Legeforeningen, Tekna, Econa, Samfunnsviterne osv. Organisasjonen har nærmere 200 000 medlemmer.

Det var under Akademikernes rådsmøte 27. oktober, arrangert i Ingeniørenes Hus i Oslo, at ledervalget

– Jeg ser frem til å lede organisasjonen inn i det spennende valgåret som ligger foran oss. Det er en fin mulighet til å sette saker som er viktig for Norge og Akademikerne på dagsordenen, sier Kari Sollien.

ble avgjort – Kari Sollien ble enstemmig valgt da hun til slutt stod igjen som eneste kandidat til ledervetet. Årsaken var at Juristforbundets Curt A. Lier trakk sitt kandidatur under møtet rett før avstemming. Sollien var også den som var innstilt som ny leder av et flertall i valgkomiteen.

Delt valgkomité

Akademikernes valgkomité, bestående av fire personer, var delt i et flertall på tre og et mindretall på en. Flertallet,

bestående av Geir Riise fra Legeforeningen, Tom Bolstad fra Econa og Ivar Horneland Kristensen fra Tekna innstilte på Kari Sollien. Et mindretall, bestående av Merete Skaug fra Naturviterne, innstilte på Curt A. Lier.

Under rådsmøtet presenterte valgkomiteens leder, Geir Riise, flertallets vurdering av hvorfor Kari Sollien burde velges. Merete Skaug fra Naturviterne argumenterte deretter for hvorfor Curt A. Lier ville være rett person.

Kari Sollien ble beskrevet som riktig person for å ta Akademikerne videre, representere fornøyelse, ha gode analytiske evner og virke samlende. Curt A. Lier ble trukket som framsvært erfaren og med gjennomførings-evne som har vist resultater. Skaug viste til at han i tillegg til å ha vært leder av Juristforbundet i snart seks år, også har vært leder for Akademikerne Stat og medlem av Akademikernes hovedstyre.

Etter valgkomiteens redegjørelser tok Curt A. Lier ordet.

– Jeg brenner for Akademikerne og har gjort det i mange år. Vi er en organisasjon med mange muligheter framover. Det er ikke tvil om at jeg har lyst på lederjobben, men jeg ønsker ikke en kamp som ikke virker samlende. Jeg velger derfor å trekke meg og oppfordrer alle til å stille seg bak Kari Sollien, sa Lier og dermed var det hele avgjort før avstemming.

Juristforbundets Susanne Eliassen kommenterte i etterkant:

– Det er synd at Curt valgte å trekke seg, men jeg håper det er vår tur ved neste korsvei.

Da det var tid for å stemme inn resten av styret i Akademikerne, kom det imidlertid benkeforslag på Curt A. Lier til styreplass. Slik endte det også, og dermed ble det styreplass i stedet for ledervervet.

Kari Sollien uttrykte at hun var glad og stolt etter ledervalget.

– Jeg skal nå ut på hilserunde i alle akademikerforeningene og gleder meg til å ta fatt på jobben. Vi ses på mandag klokka ni, sa hun henvendt til Akademikernes generalsekretær Olav Ulleren.

Sollien er valgt for de neste to årene.

– Spennende år

Til Akademikernes nettsted beskriver hun organisasjonen hun nå leder som

nytenkende og stadig viktigere i samfunnsdebatten.

– Jeg ser frem til å lede organisasjonen inn i det spennende valgåret som ligger foran oss. Det er en fin mulighet til å sette saker som er viktig for Norge og Akademikerne på dagsordenen, sier hun.

Sollien er lege og spesialist i allmennmedisin. Hun er Akademikernes sjette leder siden etableringen og den tredje kvinnelige lederen. Hun er den første lederen som kommer fra Legeforeningen. Sollien har vært leder for Allmennlegeforeningen siden 2013 og har sittet i Legeforeningens sentralstyre siden 2009. Hun har yrkeserfaring som fastlege og fra kommune- og spesialisthelsetjenesten.

– Jeg tror debatten om omstillingen av Norge vil tilta i styrke de neste årene. Her har Akademikerne en viktig rolle å spille. Kunnskap, utdanning og forskning har aldri vært viktigere enn nå, sier Sollien.

Hun peker ifølge akademikerne.no på flere utfordringer som vil kreve omstilling:

- Norsk næringsliv og økonomi møter en ny virkelighet med lavere aktivitet og inntekter fra sokkelen
- Arbeidslivet møter en situasjon der automatisering og digitalisering trolig vil føre til at halvparten av dagens arbeidsplasser er borte om 20 – 25 år
- Offentlig sektor møter morgendagens velferdsutfordringer innenfor bl.a. helse, eldreomsorg og utdanning
- Samfunnet trenger en mer bærekraftig retning der det grønne skiftet er noe mer enn bare et retorisk slagord

Akademikerfelleskap

I forkant av valget har Sollien lagt vekt på å bygge et enda sterkere akademikerfelleskap gjennom tettere samarbeid.

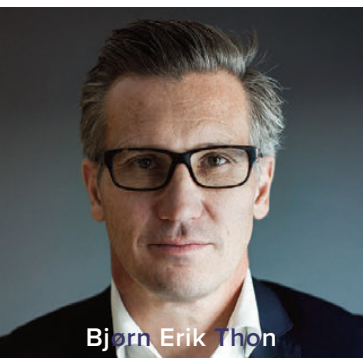
JURIST
2016
KONGRESS
JURISTFORBUNDET

juristkongress.no

Fredagspass

PERSONVERN, KLIMA & MOTIVASJON

Målgruppe: For deg som er opptatt av og arbeider med juss og personvern. For deg som ønsker å bli begeistret og utfordret i ditt virke som jurist eller advokat.

Bjørn Erik Thon

Nils Bøhmer

Thomas Olsen

Dora Thorhallsdottir

JUS
— JURISTENES —
UTDANNINGSSENTER

5

etterutdanningstimer

Fag og
føde for
kun 1950

Velg blant

6

morgenseminarer

– Politikk og strategi må bygges på kunnskapen og behovene i alle medlemsorganisasjonene. Det krever et godt lagarbeid, sier Sollien.

På rådsmøtet ble fungerende Akademikerleder Marit Hermansen fra Legeforeningen takket av. Hun har sittet konstituert siden tidligere leder Knut Aarbakke gikk av tidligere i år. Aarbakke hadde sittet åtte år i vervet da han gikk av.

– Det er på tide å gi stafettspinnen videre. Selv om Akademikerne har oppnådd mye de senere årene, er det heldigvis fortsatt utfordringer å gå løs på for en ny leder, uttalte han den gang.

I Aarbakkens periode hadde Akademikerne en kraftig medlemsvekst. Da han ble valgt som leder i 2008 var medlemstallet på 137.000. Nå er det snart 200 000 medlemmer.

Juristforbundets president Curt A. Lier trakk sitt kandidatur til ledervervet før rådsmøtet gikk til avstemming. Han ble imidlertid valgt inn i styret i Akademikerne.

– Akademikerne blir 20 år neste høst og vi kommer etter all sannsynlighet til å passere 200.000 medlemmer i løpet av dette året. Det er en milepæl som jeg er stolt over å ha bidratt til, sa Aarbakke ved fratredelsen tidligere i år.

Men selv om han har ledet den raskest voksende arbeidstakerorganisasjonen, peker også han på de store utfordringene Norge står overfor med omstilling av økonomien.

Dessuten er han sikker på at det blir store omstillinger i offentlig sektor.

– Offentlig sektor i Norge vil se helt annerledes ut om noen år. Vi vil se fusjoner og fisjoner. Juristforbundet må forberede seg på å hjelpe mange i forbindelse med omstillingsprosesser, sa han under en tariffkonferanse denne våren.

JURIST
2016
KONGRESS
JURISTFORBUNDET

juristkongress.no

Fagspor

NÆRING & MILJØ

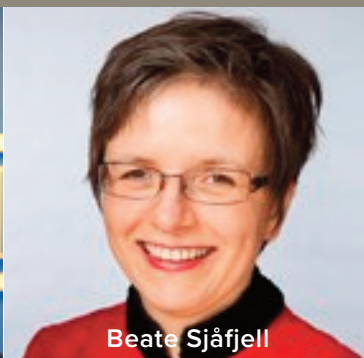
Målgruppe: For deg som jobber med næring og miljø innenfor forvaltning eller i det private.

Johan Woo Kvandal

Hallstein Havåg

Beate Sjøfjell

Eivind Aarnes Nilsen

12
etterutdanningstimer

MELD DEG PÅ NÅ!
24. – 25.
november
Thon Hotel Arena,
Lillestrøm

JUS
— JURISTENES —
UTDANNINGSSENTER

750 påmeldte på vei til Juristkongressen

Juristforbundet melder om rekordstor interesse for Juristkongressen som arrangeres 24.–25. november.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

– Deltakerne kan glede seg til årets store begivenhet for hele juristprofesjonen. Så langt er 750 påmeldt kongressen og vi blir flere enn noen gang tidligere, sier Trond Egil Hustad Jakobsen og Matias L'Abée-Lund i Juristforbundet.

De forteller at omtrent alle nærliggende hotell nå er fullbooket. Kongressen arrangeres 24. – 25. november, på Thon Hotell Arena i Lillestrøm. I år kan man velge mellom fagsporene personvern og teknologi, næring og miljø, kommune og forvaltning, ledelse og læring, politikk og arbeidsjus. I tillegg arrangeres seks frokostseminarer fredag morgen. Det kommer femti forelesere til kongressen.

– Det er spesielt arbeidet med å styrke fagsporene i år. Både det å treffe markedet bedre samt å lage enda bedre fagprogram. Vi kan love både faglig trøkk, musikalske oppsving og helt sikkert noen overraskelser, sier de.

– Juristkongressen er nå større enn noen gang tidligere og sementerer sin posisjon som Norges største kongress

for jurister og advokater. Vi byr på et svært variert fagprogram med profilerte jurister og foredragsholdere.

Men de ønsker seg enda flere påmeldte.

– Vi har derfor lansert et fredagspass, som gir rett til å være tilstede på kongressen fredag 25. november

Fredagspasset koster 1950 kroner og gir fem juridiske etterutdanningstimer. Påmeldte kan velge morgenseminar etter eget ønske og får faglige foredrag om personvern, i tillegg til plenumsforelesningene.

Det er i år tredje gang kongressen, som arrangeres av Juristforbundet i samarbeid med Juristenes Utdannings-senter, går av stabelen. Årets konferansier er Dora Thorhallsdottir.

Kongressen har økt år for år.

– Økningen i antall deltakere har i år kommet fra ordinære medlemmer i Juristforbundet. Mens vi i 2014 hadde rekordpåmelding fra tillitsvalgte har i år enda flere ordinære medlemmer meldt seg på, forteller Trond Egil Hustad Jakobsen og Matias L'Abée-Lund.

Representantskapsmøte i etterkant av kongressen

Norges Juristforbunds representantskap har i år møte over to dager – fredag og lørdag etter kongressen (25.–26. november) på Thon Hotell Arena i Lillestrøm.

I tillegg til valg av styre og ledelse av Juristforbundet, skal det også tas stilling til organisasjonsutvalgets rapport.

Utvalget har levert en rapport som diskuterer og vurderer Juristforbundets politiske oppbygging, beslutningsprosesser, demokrati, medlemsinnflytelse og ressurser. I et ekstraordinært representantskapsmøte i september, ble det besluttet å utsette all behandling av rapporten til møtet i november.

Fokus på økt rettssikkerhet for sårbar pasientgruppe

Alvorlig psykisk syke gis fri rettshjelp i nytt lovforslag

Tall fra Helsedirektoratet viser at 5600 pasienter ble tvangsinnlagt til sammen 8000 ganger i det psykiske helsevernet for voksne i fjor. Et nytt lovforslag, og sentrale instanser har nå fullt fokus på å styrke rettssikkerheten for en av de mest sårbare pasientgruppene i landet. Blant innholdet i lovforslaget er å styrke rettshjelpen til pasienter innen psykisk helsevern.

Tekst og foto: Tore Letvik

Sivilombudsmann Aage Thor Falkanger.

Lederen for Sivilombudsmannens forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse, Helga Fastrup Ervik, redegjorde for enhetens arbeid under det fullsatte seminaret. Enheten har blant annet besøkt fem sykehus.

En fullsatt konferansesal i Folkets Hus i Oslo talte sitt tydelige språk om interesse og engasjement under Sivilombudsmannens årlige menneskerettighetsseminar i oktober, hvor temaet var «Rettsikkerhetsgarantier i psykisk helsevern».

En av deltakerne på seminaret, statssekretær Anne Grethe Erlandsen i Helse- og omsorgsdepartementet informerte om regjeringens forslag til endringer i psykisk helsevernloven som vil innebære en langt større grad av selvbestemmelse for pasientene.

Dersom lovforslaget blir vedtatt skal pasienter som tvangsbehandles etter psykisk helsevernloven få tilgang på fri retts hjelp i inntil fem timer uten behovsprøving og egenandel ved klage til fylkesmannen over vedtak om tvangsmedisinering og tvangsernæring.

Forslaget innebærer at denne endringen tas inn i lov om fri retts hjelp. Helsedirektoratet har anslått kostnadene ved utvidelse av ordningen med fritt rettsråd ved klager på behandling uten samtykke til om lag 5,5 mill. kroner og kostnader ved økt antall klagesaker hos Fylkesmannen til om lag 3,5 mill. kroner. De økte kostnadene på om lag ni millioner per år skal dekkes innenfor Helse- og omsorgsdepartementets budsjettamme.

Regjeringens lovforslag vil også innebære at:

- Pasienter som er samtykkekompetente får rett til å avslutte behandling eller nekte å ta imot tilbud om behandling. Unntaket er ved alvorlig selvmordsfare eller alvorlig fare for andres liv og helse.
- Pasienter får rett til å evaluere bruken av tvang i etterkant sammen med behandlere. Hans eller hennes syn skal alltid journalføres.
- Hvis pasienten motsetter seg skjerming skal det alltid fattes vedtak før skjermingen iverksettes. Med skjerming menes tiltak som innebærer at en pasient holdes helt eller delvis atskilt fra medpasienter og fra personell som ikke deltar i

Vi ønsker særlig å konsentrere oss om utsatte grupper. Pasienter som er underlagt tvang i det psykiske helsevernet er utvilsomt en slik gruppe

undersøkelse og behandling av og omsorg for pasienten. Tiltaket iverksettes av behandlingsmessige hensyn eller for å ivareta hensynet til andre pasienter.

- Den som er faglig ansvarlig får plikt til å rådføre seg med annet kvalifisert helsepersonell før det fattes vedtak om tvangsbehandling.
- Undersøkelsestiden før iverksettning av tvangsmedisinering forlenkes fra tre til fem døgn.
- Forslagene er en oppfølging av anbefalingene fra Paulsrudutvalget som utredet bruk av tvang i psykisk helsevern.

Få klager til Sivilombudsmannen

I sitt innlegg på seminaret understreket Sivilombudsmann Aage Thor Falkanger at vern om pasientenes rettigheter er blant spørsmålene som går inn i kjernen i Sivilombudsmannens mandat.

– Vi ønsker særlig å konsentrere oss om utsatte grupper. Pasienter som er underlagt tvang i det psykiske helsevernet er utvilsomt en slik gruppe, og behovet for rettsikkerhet er stort, sa Falkanger, som selv uttrykte bekymring for det lave antall klager som Sivilombudsmannen mottar innenfor psykisk helsevern.

Ombudsmannen mottok 7 klager i 2014, 10 klager i 2015, og har mottatt 8 klager så langt i år.

– Dette er ikke mange, og her har vi en jobb å gjøre. Blant annet for å bli bedre kjent, gjøre det enklere å klage, og å spre informasjon om resultatene av klager. Dette jobber vi kontinuerlig med.

Han nevnte to saker som gjaldt kontrollkommisjonenes saksbehandling. I tvangssaker skal kontrollkommisjoner undersøke og sikre at bruken av tvang er forsvarlig og at den skjer innen lovens rammer.

– En kontrollkommisjon avviste en klage fra en pasient fordi det var uklart om pasienten ønsket å klage på vedtak om tvungent psykisk helsevern. Pasientens advokat og pasienten selv ga motstridende informasjon om hvorvidt pasienten ønsket å klage. I denne saken påpekte Sivilombudsmannen at kontrollkommisjonen har en selvstendig plikt til å avklare hvorvidt pasienten ønsker å klage, sa Falkanger.

Har sjekket fem sykehus

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse ble opprettet våren 2014 som følge av at Norge ratifiserte tilleggsprotokollen til FNs torturkonvensjon sommeren 2013. Forebyggingsenheten har adgang til å besøke alle steder hvor personer er fratatt sin frihet, for å forebygge tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Besøkene kan skje både med og uten forhåndsvarsel. I tillegg til å ha besøkt blant annet fengsler og politiarrester har enheten besøkt fem sykehus.

I følge forebyggingsenhetens leder, Helga Fastrup Ervik, har kontrollkommisjonene svært ulik praksis. Fastrup Ervik kunne fortelle at den ulike praksisen gjelder i forhold til hvordan kontroll med pasientenes velferd gjennomføres, hvordan de håndterer tvangsprotokoller og i forhold til om de rutinemessig besøker pasientene på kontrollpostene. I følge Falkanger og Fastrup Ervik har Sivilombudsmannen erfart at informasjon om muligheten til å klage til kontrollkommisjonene og til Sivilombudsmannen er lite tilgjengelig. Overfor sykehusene har Sivilombudsmannen også rettet fingeren mot mangler i tvangsvedtak, og oppdaget at det ofte brukes standardtekst som ikke er tilstrekkelig konkret til å se om lovens vilkår er

oppfylt. Ombudsmannen har også påpekt at pasienter ikke skal måtte be om innsyn i sin journal for å få den skriftlige begrunnelsen for det aktuelle vedtaket.

Falkanger informerte også om at Sivilombudsmannens nye utredningsavdeling, som har ansvar for å gjennomføre systematiske undersøkelser av saker som Sivilombudsmannen ønsker å ta opp på eget tiltak, nå skal se nærmere på kontrollkommisjonene og den rollen de har som rettsikkerhetsorgan i psykisk helsevern.

– Det arbeides med å fastsette rammene for denne systematiske undersøkelsen og for hvilke konkrete fokusområder den skal konsentreres om, sa Falkanger.

Behov for rettsikkerhetsgarantier

Sivilombudsmannen sier til Juristkontakt at han er glad for at det arbeides med å styrke rettsikkerheten rundt tvungent psykisk helsevern.

– Den foreslåtte lovendringen gjelder en sårbar gruppe, som har behov for særlige rettsikkerhetsgarantier. For Stortingets ombudsmann er det imidlertid ikke naturlig å gi noe syn på de enkelte sidene av dette forslaget nå, når saken er oversendt til behandling hos ombudsmannens oppdragsgiver, Stortinget, skriver Falkanger i en epost til Juristkontakt.

– Har du noen formening om hvorfor så få psykisk helsevernssaker klages inn for Sivilombudsmannen?

– Dette har nok dels sammenheng med at avgjørelser om etablering av tvungen psykisk helsevern som regel vil være mer egnet for domstolsbehandling, da det gis fri sakførsel til domstolsprøving i disse sakene. Videre kan det ha sammenheng med at tvangsmidler ofte er i bruk i en kort periode, og at mange ikke ønsker å bruke sine ressurser på en klage i ettertid. Klagetallet har antakelig også sammenheng med

manglende kjennskap til ombudsmannen og hvordan han kan brukes.

– Ved økt tilgang til advokater og fri rettshjelp for pasientene – vil det kunne føre til at flere også blir oppmerksomme på den adgang man har til å klage til Sivilombudsmannen, og på den måten få opp antall klager?

– Fri rettshjelp til å klage på vedtak om tvangsmedisinering til Fylkesmannen vil nok også føre til flere klager til ombudsmannen, selv om en etterfølgende klage til ombudsmannen ikke omfattes av den foreslåtte bestemmelsen i lov om fri rettshjelp.

– Fører lovforslagene, etter ditt syn, til en vesentlig styrking av rettsvernet for pasienter innenfor psykisk helsevern, og kan du kortfattet liste opp de viktigste punktene?

– Når saken nå ligger hos Stortinget er det ikke naturlig for ombudsmannen å gi en nærmere vurdering av de enkelte lovforslagene, sier Falkanger.

JURIST
2016
KONGRESS
JURISTFORBUNDET

juristkongress.no

Fagspor

LEDELSE & LÆRING

FÅ
PLASSER
IGJEN!

Målgruppe: Spesialdesignet for deg som er leder i offentlig sektor. Vi søker særlig ledere i Politiet, Skatteetaten og NAV, men alle som ser nytte av programmet og som er ledere enten i privat eller offentlig sektor kan delta.

Andreas Tvedt Segrov

Cathrine Moestue

Foto: Einar Aslaksen

Ståle Einarsen

Marie Benedicte Bjørnland

JUS
— JURISTENES —
UTDANNINGSSENTER

12
etterutdanningstimer

MELD DEG PÅ NÅ!
24. – 25.
november
Thon Hotel Arena,
Lillestrøm

JURIST
FORBUNDET

Debatt om evaluering av tvisteloven

Tvisteloven en delvis suksess

– men kostnadene har ikke gått ned

Det var Forum for tvisteløsning som arrangerte debatt om erfaringene med tvisteloven og eventuelle behov for endringer i loven. F.v. tidligere høyesterettsjustitiarius Tore Schei, advokat Erlend Haaskjold, professor Inge Lorange Backer, tingrettsdommer Kari Lunde, avdelingsdirektør Margrethe Meder og Fredrik Bøckman Finstad fra Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet.

– Vi ser et nivå for inntjening som er vanskelig å skjønne. Domstolene er altfor forsiktige med å kutte i salær.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Det sa tidligere høyesterettsjustitiarius Tore Schei da Forum for tvisteløsning ved fakultetet i Oslo i oktober arrangerte debatt om erfaringene med tvisteloven og eventuelle behov for endringer i loven.

Schei ledet Tvistemålsutvalget, som kom med forslag til ny tvistelov og ny

voldgiftslov – som dannet grunnlaget for tvisteloven av 17. juni 2005. Loven trådte i kraft i 2008 og innebar en reform av sivilprosessen. Det skulle sørges for en mer effektiv sivil rettspleie som skulle gi raskere, billigere og riktige tvisteløsning for partene.

Tvisteloven er i ferd med å bli evaluert og endringer er på vei. I 2013 evaluerte Justis- og beredskapsdepartementet loven – med utgangspunkt i ulike mål om høyere kvalitet, produktivitet, reduserte sakskostnader, økt tilgang til domstolene og redusert behov for søksmål. Evalueringen viste at noen mål var oppnådd, mens andre ikke. Departementet følger nå opp

arbeidet med et høringsnotat som skal omtale aktuelle endringer.

Hvor langt oppfyller egentlig tvisteloven målene med loven?, var spørsmålet som ble stilt da Forum for tvisteløsning inviterte til debatt.

Deltakere var tidligere høyesterettsjustitiarius Tore Schei, advokat Erlend Haaskjold fra Advokatfirmaet Arntzen de Besche, tingrettsdommer Kari Lunde fra Oslo tingrett, avdelingsdirektør Fredrik Bøckman Finstad fra Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet og avdelingsdirektør Margrethe Meder i NHOs advokattjenester. Ordstyrer var professor (emeritus) Inge Lorange Backer.

Deltakerne var spent på om Fredrik Bøckman Finstad fra Justisdepartementets lovavdeling ville lette på sløret om hvilke forslag til endringer som kommer. Han antydte at man blant annet så på reglene om planmøter og ankesilingsreglene, men sa at det neppe ville foreslås store prinsipielle endringer.

– Det kan bli forslag om enkelte prinsipielle endringer, men det meste av prinsippene vil nok bestå, sa han.

Tore Schei mente man burde vurdere en større gjennomgang.

– Man bør også se på de prinsipielle valgene som ble tatt når vi nå skal ha en gjennomgang. Småkravprosessen, de med tvister under 125 000 kroner, fungerer. Det er fint. Men hva med saker over den summen? Mange tør ikke ta saker til domstolen eller de knekker nakken økonomisk. Det handler om folk med en helt vanlig økonomi, sa han.

Store kostnader

Schei viste til en undersøkelse foretatt av dommer Ruth Anker Høyer, som viser hvilke beløp den som taper saken i lagmannsretten, risikerer å bli idømt. Undersøkelsen viste at den som tapte saken i lagmannsretten, måtte ut med et sted mellom 300.000–700.000 kroner til dekning av egne og motpartens sakskostnader.

I de sakene hvor det gikk klart frem hvilke summer tvisten dreide seg om, varierte de totale sakskostnader fra 5 prosent til 325 prosent av tvistesummen, med et mediantall på 35 prosent.

– Undersøkelsen viser at mange av sakene som kommer til lagmannsretten ikke burde vært brakt inn for domstolen. Det er både et økonomisk og menneskelig høyrisikoprojekt å gå til domstolen med en tvist. Som dommer opplever jeg altfor ofte at omkostningene ikke står i rimelig forhold til selve tvistesummen, sa Anker Høyer til Juristkontakt i forbindelse med undersøkelsen.

Gjennom 20 år i by- og nå tingrett var hun vitne til at en rekke saksøkere og saksøkte i tvistesaker sto igjen som «raka-fant» i ressurskrevende og utmat-

tende rettsprosesser hun mener personene skulle vært spart for.

Tore Schei pekte på at omkostningene ikke har gått ned.

– Det er salærkrav som får en til å himle med øynene og det er et nivå for inntjening som er vanskelig å skjønne. Store kostnader som kan veltes over på partene, sa han.

– Domstolene er altfor forsiktige med å kutte i salær. Dette gjøres ikke godt nok i dag. Omkostningsrisikoen gjør at man ikke prøver saken. Her må det stilles noen spørsmål i evalueringen. Vi bør se på nytt hva domstolen kan gjøre for en mer kostnadsproporsjonal gjennomføring, sa Tore Schei.

Han mente også at planmøtene ikke gjennomføres fullt ut slik intensjonen var.

– Det må nedlegges et arbeid for planmøtet. Det må brukes tid på det, der man trenger inn i saken og tilskjærer saken. Her har jeg inntrykk av at det er svakheter.

Han pekte spesielt på lagmannsretten.

– Det er få saker som tilskjæres fra tingrett til lagmannsrett.

Kulturendring

Advokat Erlend Haaskjold tok også opp sakskostnadene.

– Når det gjelder sakskostnadene har det vært et mål at det skal bli billigere. Det har fungert for de små sakene, men i de store sakene har det vært en motsatt utvikling. Store kommersielle saker koster enormt. Men jeg tror det er et sammensatt spørsmål og ikke nødvendigvis noe tvisteloven kan håndtere, sa han.

Haaskjold mente at kulturendring og holdningsendring er det viktigste tvisteloven har ført til.

– Det er vanskelig å påvise at en enkeltbestemmelse har spilt en stor rolle, men vi har fått et annet fokus og synliggjøring. Kulturendringen handler blant annet om aktiv saksstyring med planmøter, frister og andre grep som gir en raskere saksavvikling. Det blitt så effektivt at advokatene nå ofte

– Vi bør se på nytt hva domstolen kan gjøre for en mer kostnadsproporsjonal gjennomføring, sier tidligere høyesterettsjustitiarius Tore Schei.

blir hengende etter, i motsetning til før. Men den enkelte dommers holdning er viktig for resultatet, sa han.

Han viste til at planmøtene er blitt et godt redskap for aktiv saksstyring.

– Men hvis jeg skal være litt kritisk må det eneste være at de ofte gjennomføres som rutinemessig plikt og at det ikke blir så mye skreddersøm som det kunne vært. Noen ganger avholdes de også for tidlig. Man følger ukritisk sjekklisten. Det er viktig at man fokuserer på de problemstillingene som skal adresseres. Sakene er svært ulike og da må sakene trimmes til ved planmøtene. I Høyesterett har man funnet en god form på dette ved at man tilskjærer saken. Det kan også trenge mer en ett planmøte.

Viktig er også reglene om beramelse og tidsfrister.

– Det har ført til bedret fremdrift. Nå er det nesten ikke saksbehandlingstid. Jeg vil også trekke fram rettens redegjørelse og innledningsforedragene. Det er viktig at dommeren er kjent med saken og sakens dokumenter. Det er en stor fordel at retten stiller forberedt, slik man gjør i Høyesterett. Det er unødvendig at det kastes bort tid på irrelevante temaer og spørsmål. ►

Reglene om innledningsforedrag var også et tema i debatten.

– Når det gjelder innledningsforedrag, kan det bli negativt å ikke kunne svare motparten. I praksis ser det ut til at man har glidd tilbake til at det gis like lang tid for begge parter.

Disponere tiden

Tingrettsdommer Kari Lunde bekreftet at det fra dommersiden var forståelse for at også saksøkte må få fortelle sin versjon.

– Når det gjelder dommerens innledning og avklaring, må jeg nok si at vi ikke har fått til dette skikkelig. Her er det mye å gå på, sa hun.

Lunde mente også at småkravprosess kan være komplisert.

– Ofte er det selvprosederende parter eller advokat bare på den ene siden. Det kan være utfordrende. Det er viktig at også disse sakene får nok fokus, selv om jeg mener vi har gode rutiner på det i Oslo tingrett.

– At planmøter oppleves som pliktløp er ikke en god tilbakemelding. Slik skal det ikke være. Vi opplever at saker ikke alltid er godt nok opplyst før møtet. Jeg organiserer selv ofte mer enn ett planmøte, fortalte Lunde.

Om kostnader sa hun:

– Målet om mindre kostnader har ikke slått til. Men vi trenger gode advokater. Man kan stille spørsmål ved om kostnadsreduksjon skal være en målsetting i seg selv.

Margrethe Meder i NHOs advokattjenester fortalte om gode erfaringer med planmøte.

– Planmøtene fungerer godt. Vi ser at det har ført til en holdningsendring og at det virker disiplinerende.

Fra advokatene i salen kom det blant annet innspill om at strammere tidsstyring var mulig, så lenge tidsrammen var klar fra oppstart.

– Advokatene klarer å disponere tiden godt hvis rammen er klar. Vi tar ansvar for å prioritere egen tid het det.

Og fra dommersiden var svaret at dommerne antakelig kunne bli enda strengere på tidsrammen.

– Det har vært en holdningsendring og tvisteloven har virket disiplinerende, sier avdelingsdirektør Margrethe Meder i NHOs advokattjenester. (Foto: Moment studio)

Evaluert

I Justis- og beredskapsdepartementets evaluering av tvisteloven konkluderes det med at en del av målene med loven er nådd og andre ikke.

Departementet har foretatt en statistisk analyse av utviklingen av sakskostnader under tvistemålsloven. Den viser at målet om 30 % reduksjon i sakskostnadene når det ses bort fra småkravsakene, anses nådd for tingrettenes del. Men målet om 30 % reduksjon anses ikke nådd for lagmannsrettenes del.

«Dette har trolig sammenheng med at sakene ikke er så konsentrerte som ønsket», heter det i evalueringen.

«Analysene viser at det i liten grad er proporsjonalitet mellom tvistesum og tilkjente sakskostnader, både i allmennprosess i tingrettene og i lagmannsrettene. Dette vil kunne påvirke det generelle kostnadsnivået».

Og videre:

«Spørreundersøkelser hos advokatene og dommerne viser at dommenes overprøving av sakskostnader neppe har endret seg med tvisteloven, og at de fortsatt i liten grad nedsetter kra-

Advokat Erlend Haaskjold opplever at planmøtene er blitt et godt redskap for aktiv saksstyring. – Men hvis jeg skal være litt kritisk må det være at de ofte gjennomføres som rutinemessig plikt og at det ikke blir så mye skreddersøm som det kunne vært, sier han. (Foto: Arntzen de Besche)

vene. Dette kan være en medvirkende årsak til at sakskostnadene generelt ikke er redusert i henhold til målsetningen. Departementet vil vurdere om det er hensiktsmessig med reguleringer for å gjøre dommenes overprøvingsadgang mer effektiv.»

I evalueringen, som ble foretatt i 2013, kommer det fram at målt ut fra både saksbehandlingstid og antall rettsmøtetimer, er behandlingen av sivile saker samlet sett blitt mer effektiv med tvisteloven.

«Også saksforberedelsen synes å ha blitt mer effektiv, noe som tilsier at de konkrete virkemidlene som planmøte og avslutning av saksforberedelsen to uker før hoved- og ankeforhandling har hatt tilsiktet virkning.»

Men behandlingen av de sivile tvistene har ikke blitt så effektiv som ønskelig når det gjelder antall rettsmøtetimer og departementet vil vurdere om det er behov for reguleringer for å effektivisere hoved- og ankeforhandling ytterligere, heter det i evalueringen.

Medlemsundersøkelse i Juristforbundet Jubler over knalltall

Juristforbundets kurs får solid støtte fra medlemmene i ny medlemsundersøkelse. Og medlemslojaliteten er sterk.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Juristforbundets president Curt A. Lier sier seg svært fornøyd med resultatene som fremkommer i en undersøkelse utført av Opinion blant forbundets medlemmer.

– Det er stor og økende oppslutning om det politiske arbeidet vi gjør på vegne av juristene. Undersøkelsen viser at medlemmene ønsker at vi er synlig i samfunnsdebatten. Det betyr støtte til den strategien representantskapet i Juristforbundet har valgt. Det er et flertall som mener vi lykkes med dette, sier Lier.

– Også lojaliteten til forbundet gjør et byks fram i denne undersøkelsen. Det er svært gode tall. Flere er også fornøyd med sekretariatet. Det er en klar forbedring her, der flere er fornøyd, sier han.

På spørsmål som gjelder omdømmebygging og samfunnskontakt, svarer 80 % at «det er viktig at Juristforbundet engasjerer seg i dagsaktuelle juridiske temaer», mens bare 6 % er uenig.

- 70 % mener «Juristforbundet arbeider for rettssikkerhet og rettsstat», mens 5 % er uenig.
- 64 % er enige i at «Juristforbundet arbeider for juristers lønn og arbeidsvilkår», mens 10 % er uenig.
- 58 % mener at «det er viktig for meg at Juristforbundet er synlig i media», mens 14 % er uenig.
- 57 % er enige i at «Juristforbundet

bygger juristers profesjon og omdømme gjennom å delta i samfunnsdebatten», men 11 % er uenig.

- 52 % synes «Juristforbundet er en fremtidsrettet organisasjon», 7 % er uenig.

– Svært oppmuntrende

«Dette er generelt oppsøksvekkende positive tilbakemeldinger i statistisk sammenheng» heter det i undersøkelsen.

– Alle parametre viser at medlemmene er mer fornøyd og er enig i strategien som er valgt. Det er svært oppmuntrende for å jobbe videre, sier Lier.

Medlemsundersøkelsen spør også om medlemsfordeler, service og annet. Når det gjelder medlemsfordeler, viser undersøkelsen at:

- Bank- og forsikringsavtalene i størst grad nevnes først som medlemsfordel.
- De som har benyttet medlemsfordelene, er mest fornøyd med bank, forsikring, JUS-kurs og lønnsstatistikk. Deretter følger juridisk bistand og faglige arrangementer.
- Lønns- og tariffarbeidet er viktig, spesielt for medlemmer i staten,

men Juristforbundet kan bli enda bedre på dette området, mener medlemmene.

- For privat sektor er et godt faglig tilbud og gode bank- og forsikringstilbud det viktigste.

– Oppsøksvekkende

Når det gjelder kontakt med Juristforbundet, svarer 79 % av dem som har hatt kontakt med sekretariatet, at de er fornøyd eller svært fornøyd. Andelen misfornøyd eller svært misfornøyd er 4 %. Her er det en økning i antall fornøyd; I 2014 var 65 % fornøyd/svært fornøyd etter kontakt med sekretariatet.

Også når det gjelder medlemslojalitet viser undersøkelsen hyggelige tall for Juristforbundet: Omkring 75 % av medlemmene regner det som sannsynlig eller svært sannsynlig at de fortsatt er medlemmer om to år.

«Dette er et oppsøksvekkende høyt tall. Bare 10 % regner det som usannsynlig eller svært usannsynlig at de er medlem om to år» heter det i oppsummeringen.

Sender hundrevis av studenter ut i gatene

Han er årets vinner av jusstudentenes menneskerettighetspris. I høst sørget han for lese- og skrive trening for ytterlige 750 afghanske barn. Likevel ser han for seg en fremtid som forretningsadvokat i Norge.

Tekst og foto: Aina Johnsen Rønning

21 år gamle Pamir Ehsas ble født i Afghanistan, men vokste opp i trygge Lier. Dit kom det stadig afghanere innom med historier som gjorde inntrykk på en liten gutt, og han har alltid følt seg ansvarlig for å gjøre noe.

På to år har Studentaksjonen blitt en «OD-dag for universitetsbyene». I 2015 samlet 450 studenter fra fire studentbyer inn 450.000 slik at nesten 500 barn i ni måneder fikk tilbud om ekstra lese- og skrive trening før eller etter det offentlige skoletilbudet. I tillegg lærer de opp i hygiene og konfliktløsning. I 2016 samlet 750 studenter fra 7 studentbyer inn 700.000 slik at 750 barn fikk dette tilbudet. Målet for 2017 er å nå en million kroner.

Studentene som deltar går med innsamlingsbøsse to timer en lørdag, og de arrangerer debatter, konserter og markeringer i de ulike byene. Gjennom Kirkens Nødhjelps arbeid i

Afghanistans Faryab-provins får 17 klasser – derav 10 jenteklasser, opplæring i hygiene og konfliktløsning i tillegg til lese- og skriveopplæring.

Da Pamir Ehsas som en av 75 unge ledere fra 75 ulike land møtte FN i 2015, trodde han det ville bli lett å overbevise verden om at man måtte gjøre noe for Afghanske barn. Det ble en voldsom nedtur.

– Vi møtte et panel med høyt profilerte byråkrater som var helt klar over de problemene vi pekte på, men som virket illusjonsløse og utbrente. De viste bare til suverenitetsprinsippet og at FN ikke kan bryte inn i suverene lands anliggende. Jeg så at internasjonale organisasjoner er handlingslammet når det gjelder slike problemer, og jeg bestemte meg heller for å engasjere vennene mine for å få til endringer, sier Pamir Ehsas.

Dro tilbake

Pamir kom til Norge i 2001 og husker ingenting fra barndommen han hadde der, men i 2010 dro han tilbake for å besøke slektninger. Det gjorde et sterkt inntrykk.

– Man ser gatebarn over alt, – Afghanistan har 600.000 av dem. Samtidig ser man at folk har hjerte for hverandre i all elendigheten. De elsker feiringer, og har en utrolig vakker kultur. Samtidig gjorde det inntrykk å se tanksene i gatene i Kabul og høre historier om folk som var blitt drept, sier Pamir.

Far til Pamir var statsadvokat i Afghanistan. Han jobbet mot korrupsjon og mente det var gjennom rettsystemet at man kunne endre samfunnet. Det gjorde at Pamir ble interessert i jus.

– Jus er det sterkeste verktøyet vi har for at ingen skal bli utsatt for maktmisbruk og vilkårlighet. Jeg er spesielt interessert i folkerett, men etter erfaringen i FN tror jeg heller at jeg vil bli forretningsadvokat. Da har man større frihet til å iverksette endringer, sier Pamir.

– Så du vurderer heller å bli forretningsadvokat?

– Jus er et studie med en sterk rettferdighetssans, og det er utrolig verdifullt å kunne beherske de verktøyene fagdisiplinen medfører i dette samfunnet. Jeg prøver å bestemme meg for om det skal bli folkerett eller finansjus, men uansett kommer jeg alltid til å gjøre noe for å hjelpe de som er vanskeligstilte. Å hjelpe de som ikke har vært like heldige som oss, er en moralsk plikt vi alle bærer, sier Pamir.

– Og med din CV er det vel ikke noe problem å få internship blant de største forretningsadvokatfirmaene?

– Tja, men disse internshipene varer en hel måned og jeg har ansvar for at Studentaksjonen er stabil for jeg kan ta på meg noe så stort, sier Pamir som nå er i gang med tredjeåret av jusutdannelsen sin.

– Med Studentaksjonen håper jeg
at myten om uengasjert ungdom er
knust, sier Pamir Ehsas.

Juristforbundet etterlyser oversikt

Vil se samlet på regler om politiets tvangsmidler og overvåking

Lovgivningen på området fragmentert og uoversiktlig mener Juristforbundet og Tekna – og ønsker at et tverrfaglig utvalg evaluerer. Justis- og beredskapsdepartementet ønsker «god dialog» om forslaget.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Det var under Arendalsuka Juristforbundet og Tekna lanserte forslaget om et utvalg som skal evaluere lovgivning og teknologiske muligheter i overvåkning og forebygging av terror. Bakteppet er nye politimetoder versus personvern og rettssikkerhet. Under en debatt om temaet ga statssekretær Ove A. Vanebo Justis- og beredskapsdepartementet støtte til forslaget og senere har Juristforbundet og Tekna fulgt opp med en henvendelse til departementet.

«I juni 2016 vedtok Stortinget den femte antiterrorpakken siden 2002. Som følge av mange små og store endringer er lovgivningen fragmentert og uoversiktlig. Vi har behov for ryddig og oppdatert lovgivning. Teknologien utvikler seg raskt og kunnskap må møtes med enda mer kunnskap. I dag blir ytringsfrihet og internett sett på som et mulig våpen i planlegging av terror. Kan ytringsfrihet og internett brukes som et virkemiddel til å motvirke terror?», skriver Curt A. Lier (president i Juristforbundet) og Lise Randeberg (president i Tekna) i et brev til departementet.

Foto: colourbox.com

**// Jeg er for at
reglene om politiets
tvangsmidler og annen
overvåking bør sees
i sammenheng**

De foreslår at å opprette et «tverrfaglig utvalg som kan evaluere lovgivning og teknologiske muligheter i kampen mot terror.»

I et svar fra Justis- og beredskapsdepartementet, undertegnet statssekretær Ove Vanebo, heter det at «jeg ser fram til en god dialog med Juristforbundet og Tekna om disse spørsmålene og deltar derfor gjerne i et møte.»

Sammenheng

«Jeg er for at reglene om politiets tvangsmidler og annen overvåking bør sees i sammenheng. Reglene bør vurderes og evalueres grundig med jevne mellomrom», skriver Vanebo.

«Det er et sterkt behov for oppmerksomhet og offentlig debatt om personvernsspørsmål. En personvernkommisjon kan være et alternativ å se på i denne sammenheng, og det er noe jeg vil vurdere fremover. Personvernet utfordres ikke bare på justissektorens område, og dersom en personvernkommisjon skal nedsettes bør den i tilfelle favne langt bredere enn kun for justissektorens område, slik jeg ser det, skriver statssekretæren.

Når det gjelder lov om politimetoder som trådte i kraft i henholdsvis juni og september, en av en rekke «anti-terrorpakker» siden 2002, skriver Vanebo at:

«Samtidig styrkes Kommunikasjonskontrollutvalget betraktelig, slik at det kan føres tilfredsstillende kontroll med politiets metodebruk. Departementet mener imidlertid at det er naturlig at de nye reglene får virke en stund før reglene om tvangsmidler samlet sett skal gås gjennom av et utvalg.»

Han viser også til departementet nettopp har avsluttet oppfølging av Metodekontrollutvalgets utredning, at det skal foretas en evaluering av Kommunikasjonskontrollutvalget tre til fem år etter lovendringene, at det skal evalueres bruken av dataavlesning innen fem år, at man er i gang med gjennomføring av nytt personvernregelverk, at man venter omfattende utredning av ny straffeprosesslov og at Lysne II-utredningen følges opp.

JURIST 2016 KONGRESS

JURISTFORBUNDET

RETTSSIKKERHETENS ARENA

24. – 25. november | Thon Hotell Arena Lillestrøm

GRØNN
KONGRESS

ØKOLOGISK MAT

KLIMAFOREDRA

PLENUMFORELESER

MILJØ OG KLIMA I
RETTSSIKKERHETENS
ÅR

Nils Bøhmer,
daglig leder Bellona

NÆRING & MILJØ

AKSJONÆRENE
ROLLE I DET
GRØNNE SKIFTET

Beate Sjøfjell,
professor dr.juris,
UIO

FAGSPOR

NÆRING & MILJØ

500,-
i rabatt nå!

MORGENSEMINAR

EN REISE TIL
ANTARKTIS OG
SØR-GEORGIA

Produsent og
naturfotograf
Arne Nævra

NÆRING & MILJØ
FREMTIDENS GRØNNE
ENERGISYSTEM
– ET INTEGRERT
EUROPA

Johan Kvandal,
advokat i Statnett

JUS

JURISTENES
UTDANNINGSSENTER

5 fagspor | 6 morgenseminarer | 50 forelesere | 35 musikere

Påmelding på juristkongress.no

Cold Case-gruppa sentral i to drapssaker i vest

Går inn i Tina-saken ved nyttår
– avgir rapport i Birgitte-saken om kort tid

Finnes det nye bevis eller andre faktorer som gjør at politiet i Rogaland bør iverksette ny etterforskning av drapet på Birgitte Tengs? Dette skal Cold Case-gruppa i Kripes og gruppas jurist, Tone Aase, gi et svar på når de avgir en rapport i saken om kort tid. Samtidig er det nå klart at Cold Case-gruppa skal gjennomgå Tina-saken i jakten på den eller de som drepte henne.

Tekst: Tore Letvik

Cold Case-gruppa har lett med lykt og lupe etter spor som kan gi grunn til å lete etter gjerningspersonen eller personene i Birgitte-saken. Drapet skjedde 1995. I de nå mer enn 21 årene som har gått siden Karmøy-jenta ble funnet drept har nye etterforskningsmetoder og bedre utstyr, blant annen innen DNA-profilering, blitt utviklet og er tatt i bruk. Cold Case-gruppa har jobbet med Birgitte-saken i åtte måneder.

– Vi har fortsatt Birgitte Tengs-saken til gjennomgang hos oss, men har varslet at vi vil levere rapport til politidistriktet i løpet av fire uker. Rapporten vil inneholde en anbefaling fra oss om saken bør etterforskes videre eller ei, og eventuelt hva slags etterforskning som bør gjøres videre i saken. Politidistriktet, som hele tiden har hatt etterforsknings- og påtaleansvaret i saken, vil deretter ta stilling til om de vil følge om forslagene fra oss, og om de vil anmode oss om å bistå videre i en eventuell etterforskning sier Tone Aase til Juristkontakt.

Hun er den eneste juristen i Cold Case-gruppa, som i alt teller åtte medlemmer, og Birgitte Tengs-saken ble deres første sak.

– Hvordan har det vært så langt å jobbe som jurist på en spesialgruppe som Cold Case?

– Så langt synes jeg det er spennende og utfordrende å jobbe med de uoppklarte sakene. Jeg får lov til å jobbe med svært engasjerte, erfarne og dyktige kollegaer. Alle er godt motiverte for å jobbe grundig med vanskelige saker.

– Selv om jeg er eneste jurist på gruppa, så vil det alltid være en påtaleansvarlig på saken i det lokale politidistriktet. Det er kun i unntakstilfeller at det kan bli aktuelt for vår gruppe å overta hele saken, sier Aase.

Tina-saken

På samme måte som Cold Case-gruppen har gått gjennom Birgitte-saken skal den nå gå gjennom etterforskningen av drapet på Tina Jørgensen (20) som forsvant sporløst 24. september 2000. En drøy måned senere ble liket funnet i en dreneringskum ved Bore kirke på Jæren. Obduksjonen viste at den 20 år gamle kvinnen ble slått i hjel og mest sannsynlig fraktet fra et området under bybrua i Stavanger til funnstedet på Jæren.

Saken er aldri blitt oppklart, og er i dag en av flere drapsgåter som fortsatt plager politiet. Selv om flere personer har vært siktet i den 16 år gamle draps-saken, har den aldri vært behandlet av en domstol.

Coldcasegruppa ble besluttet opprettet i fjor, etter at Stortinget opphevet foreldelsesfristen for drap og alvorlige voldtekter. De startet først sitt arbeid i år.

– Vi har etter anmodning fra politidistriktet tatt på oss å gjennomgå Tina-saken for å avklare om den bør etterforskes videre og om det er noen læringspunkt å hente fra tidligere etterforskning. Det har ikke vært mye forberedelse for meg i forkant av at det ble besluttet at vi skal gjennomgå Tina-saken. I saksgjennomgangen vil vi jobbe nokså selvstendig, men det er ofte nødvendig å innhente informasjon om tidligere etterforskning fra de som har jobbet med saken før, også fra påtaleju-

// Det er spennende
og utfordrende å jobbe med
de uopklarte sakene

– Dersom vi skal bistå under aktiv etterforskning vil det være påtaleansvarlig lokalt som har ansvaret for saken, men ved behov kan distriktet anmode oss om bistand til konsultativ påtalebistand, sier Tone Aase. (Foto: Tore Letvik)

ristene. Dersom vi skal bistå under aktiv etterforskning vil det være påtaleansvarlig lokalt som har ansvaret for saken, men ved behov kan distriktet anmode oss om bistand til konsultativ påtalebistand, sier Aase til Juristkontakt.

– Blir det mye reising på deg til og fra Rogaland i forkant, og i løpet av det året dere har for å se på Tina-saken?

– I saksgjennomgangen vil vi normalt ha noen reiser for å innhente materiale, se på åsteder og snakke med de som har god kjennskap til tidligere etterforskning, men saksgjennomgangen som sådan foregår for det meste på Kripos sine kontorer i Oslo, sier Aase.

Utvider kapasitet

I tillegg til Aase, som gruppas jurist, er flere drapsetterforskere, en krimtekniker, og en psykologspesialist med. I følge Cold Case-gruppas leder, politiinspektør Espen Erdal kommer tre nye medarbeidere til i løpet av året.

Grappa starter ikke arbeidet på Tina Jørgensen-saken før i slutten av året.

– Det har bakgrunn i at vi prioriterer de sakene vi allerede jobber med.

Når vi får tre nye medarbeidere vil vi få utvidet kapasitet, sier Erdal.

– Vår enhet vil gå gjennom saken for å se om det, med dagens etterforskningsmetoder og teknologi, kan ligge nye muligheter for en oppklaring, sier Erdal til NTB.

Kjæresten (24) var den første som ble siktet etter at Tina ble funnet drept. Han var sammen med henne på byen i Stavanger kvelden hun sist ble sett, men har nektet straffskyld hele veien. Riksadvokaten fant bevisene mot ham for svake. Det ble aldri tatt ut tiltale.

Etterforskningen ble gjenopptatt i fjor, da politiet på lydopptak fikk høre en mann tilstå drapet på Jørgensen, og samtidig trekke tre andre menn med seg inn i drapssaken. Ifølge forklaringen var det de fire som sto bak drapet.

Mannen tilsto, de tre andre nektet for å ha noe med drapet å gjøre.

Saken mot dem ble på nytt henlagt som «intet straffbart forhold» for en drøy måned siden, etter at de sakkynndige fant at tilståelsen hans overveiende sannsynlig bygget på falske minner.

DNA-bevis sentralt

Blant de sentrale bevisene i saken da påtalemyndigheten tok ut siktelse mot den da 24 år gamle kjæresten til Tina Jørgensen, er DNA fra barnåler som ble funnet både på genseren til Tina, det antatte drapsåstedet og i bagasjerommet til bilen til kjæresten.

Det var første gangen DNA fra barnåler ble brukt som bevis.

Folkehelseinstituttet har fått tilgang på nye ekstraksjons- og analysemetoder som gjør det mulig å finne og trekke ut DNA, der teknologien på starten av 2000-tallet ikke strakk til.

I Kristin-saken fra samme tidsrom – da DNA-ettersøkningen var ny og ukjent – førte nye analyser av biologisk materiale til domfellelse i september i år, 17 år etter at drapet fant sted.

I dokumentene Riksadvokaten fikk oversendt da påtalespørsmålet skulle avgjøres i 2002, lå det dessuten rundt 1500 sider avhør, resultat fra likhundsøk og den siktedes forklaring. I forbindelse med Cold Case-gruppens engasjement i saken, går politiet nå ut på nytt og ber om tips «fra personer som mener å ha nye opplysninger».

Her når du flest jurister

– gjennom vårt jobbmarked når du jurister i privat og offentlig sektor

Ved digital publisering får du denne eksponeringen:

- www.juristkontakt.no
- www.juristforbundet.no
- Nyhetsbrev hver 14. dag til over 20 000 medlemmer.

ANNONSEANSVARLIG
Per-Olav Leth – 07 Media
+47 918 16 012
perolav@07.no

Over
20 000
medlemmer

Fratredelsesforelesning og seminar til ære for Kristian Andenæs

Kristian Andenæs fratrede som professor ved Universitetet i Oslo markeres med et seminar om fri rettshjelp. – Uten Kristian Andenæs ville jeg ikke turt å starte Gatejuristen, sier Cathrine Moksness.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Professor Kristian Andenæs fratrådte sin stilling som professor i rettssosiologi i høst. 11. november inviterer Institutt for kriminologi og rettssosiologi til Kristian Andenæs' fratredelesforelesning med tittelen «Skandaler i velferdssystemet: Hva betyr de for velferdsutviklingen?»

Forelesningen vil reflektere over hvilken betydning skandaler har for rettsutviklingen sammenliknet med andre faktorer som påvirker denne utviklingen, ifølge instituttets nettside. «En annen dimensjon som vil bli løftet fram, er tidsaspektet. Mange skandaler ligger langt bak i tid før de blir en skandale. Dette fører oss over i hvilke mekanismer det er som skaper en skandale, enten den er fersk eller gammel? Andenæs vil avslutte med å diskutere hva det sier om samfunnet vårt at det må skandaler til for at det skal skje noe», opplyser Institutt for kriminologi og rettssosiologi.

Etterpå arrangeres et seminar om fri rettshjelp i de nordiske land. Hva har kjennetegnet den nordiske rettshjelpstradisjonen – finnes det en nordisk velferdsstatlig modell? Har vi en fri rettshjelp i dag, og hvordan kommer framtiden til å se ut?, er spørsmålene som stilles.

Kristian Andenæs æres med et seminar om rettshjelp.

Blant deltakerne er professor Ole Hammerslev, adjunkt Annette Olesen, Norsk forening for kriminalreform og stipendiat Olaf Halvorsen Rønning. Sistnevntes kalsnakke om «Gatejuristen som rettshjelpstiltak». Deltar gjør også leder for Gatejuristen Norge, Cathrine Moksness.

– Betydd enormt mye

– Kristian Andenæs har vært med som frivillig i Gatejuristen fra oppstarten i 2004, og har betydd enormt mye for vårt arbeid. Han vært en del av det strategiske utviklingsteamet i Gatejuristen. Takket være Andenæs fikk Gatejuristen en faglig forankring i det juridiske fakul-

tet her i Oslo, sier Cathrine Moksness til Juristkontakt.

– Uten Kristian Andenæs ville jeg ikke turt å starte Gatejuristen. Da jeg la ideene mine fram for ham, sa han umiddelbart ja, og jeg følte at jeg hadde skutt gullfuglen. Jeg hadde fått med meg Andenæs, professoren som ikke bare var ansvarlig for Juss-Buss, men som også hadde vært med på å starte opp Juss-Buss i sin tid. En viktig faktor for at vi hadde en vellykket oppstart, var at Juss-Buss bidro både i forprosjektet og i selve oppstarten, og at vi fikk ta i bruk systemene de hadde bygget opp. Vi var utrolig heldige, og dette hadde vi aldri fått til uten Andenæs, sier Cathrine Moksness.

92 husdyr sultet ihjel – gikk uten mat og vann i tre måneder

Aktor vil ha nær maks-straff for dyreholderen

– Denne saken vil sette tak for hvilken straff som skal utmåles i slike store dyretragedier i fremtiden. Jeg mener de tidligere avsagte dommene i slike saker ikke harmonerer med lovgivers intensjoner.

Tekst og foto: Tore Letvik

Med disse ordene gjorde statsadvokat Per Morten Schjetne fra Trøndelag statsadvokatembetar klart at påtalemyndigheten nå vil ha en kraftig skjerping av straffenivået i grove brudd på dyrevelferdsloven. Strafferammen i dyrevelferdsloven, som trådte i kraft 1. januar 2010, er tre års fengsel for de groveste lovbruddene. Schjetne nedla i Høyesterett nylig påstand om to og et halvt års fengsel for bonden – en straff som i så fall vil være representere en vesentlig skjerping i forhold til tingrettens dom på 120 dagers fengsel.

I alt 92 storfe, både okser, kyr og kalver, døde som følge av at bonden sluttet å gi dem vann og mat, selv om han hadde tilgang på fôr. Inntil nå er ett år og to måneders fengsel den strengeste straffen som er utmålt etter dyrevelferdslovens mest alvorlige bestemmelser. Dommen falt i

Frostating lagmannsrett i mai måned, i samme sak som nå er under behandling i Høyesterett.

I lagmannsretten i mai la statsadvokat Schjetne ned påstand om ett år og seks måneders fengsel. Frostating fastsatte straffen til ett år og to måneders fengsel, inkludert to måneders tilståelsesrabatt. Straffen var en vesentlig skjerping av dommen fra tingretten i mars måned hvor bonden ble idømt 120 dagers ubetinget fengsel. Påtalemyndigheten har anket hele veien.

// **Det må være konsekvensene av handlingen som vektlegges**

– Unnlatelseshandling

Høyesterett behandlet saken 20. oktober, og dom i saken var fortsatt ikke avsagt da Juristkontakt gikk i trykken.

– Dette er en massiv dyretragedie. Selv om det ikke er bevist at tiltalte ville skade dyrene så står vi overfor en meget straffverdig unnlatelseshandling, sa aktor i Høyesterett, og pekte på at det var et betydelig forbruk av alkohol hos tiltalte, men ingen tegn til psykose.

Det var i mars 2015 at Mattilsynet dro til gården etter å ha fått en bekym-

ringsmelding. Synet som møtte dem er nedtegnet som «nærmest ubeskrivelig». I avhør tilsto mannen umiddelbart at han, i midten av desember 2014, sluttet å gi dyrene vann og fôr. Han forklarte dette med at han fikk en psykisk knekk og depresjon etter melding om at hans far var blitt syk. I retten sa bonden at han hver morgen hadde ønsket å gå i fjøset og gi dyrene mat og vann, men at det bare ikke ble noe av. Domstolene la til grunn at mannen ikke hadde hatt noe ønske om å skade dyrene og i dommen etter ankesaken står følgende: «Lagmannsretten kan ikke se det slik at tragedien skyldes «ond vilje».

– Spørsmålet som Høyesterett nå må stille seg er hvorvidt en unnlatelseshandling skal kunne kvalifisere til en straffeutmåling som nærmere seg lovbestemmelsens maksimumsstraff, eller om dette skal forbeholdes tilfeller av forsettlig, aktive, handlinger.

Statsadvokat Schjetne satte fingeren på alvorligheten ved å unnlate å gi dyrene mat og vann over så langt tid.

– Jeg mener det må være av underordnet betydning om dyreholder har handlet aktivt eller om det har vært en unnlatelseshandling. Det må være konsekvensene av handlingen som vektlegges, og i denne saken var det jo grufulle konsekvenser for dyrene. Denne typen saker vil ikke sjeldent være forbundet med store personlige problemer. Vi mener det ikke kan få være formildende. Her har vi må vi se

Statsadvokat Per Morten Schjetne (t.v.) og advokat John Chr. Elden.

på følgen av unnlatelseshandlingen. I denne saken setter tiltalte seg i sofaen og slutter å gå i fjøset. Dyrene begynner å tørste og sulte i hjel. Ingen vet helt om de døde etter 1, 2 eller tre måneder. Det er hva situasjonen er egnet til, som har betydning. Tiltalte hadde særdeles god tid til å veie for og i mot. Det er åpenbart for påtalemyndigheten at det må ha vært et overlegg i forhold til unnlatelseshandlingen, og vi kan snakke om et vedvarende overlegg som har ført til langvarig mis-handling i form av sult, sa Schjetne.

Han understreket viktigheten av å sende et signal til andre som i fremtiden kan komme til å unnlate å gi dyrebefolkninger mat og vann som følge av personlige problemer.

– Generelt sett vil et skjerpet straffnivå være allmennpreventivt. Men det vil også kunne gi en viktig holdningspåvirkende effekt og kanskje føre til at dyreholdere som får personlige problemer søker hjelp tidligere, slik at dyrene ikke blir lidende, sa Schjetne.

Straffverdigheten

Advokat John Chr. Elden representerte bonden. Han er helt uenig med påtalemyndigheten i at det er konsekvensen av handlingen som skal straffes.

– Det er straffverdigheten av handlingen som skal bedømmes, ikke konsekvensen og virkningen. Lagmannsretten sa i sin dom at han var i en mental tilstand hvor han forsto at dyrene ikke fikk mat og vann, men ikke

maktet å gjøre noe med det. Han maktet altså ikke – og da har det ikke noe med vilje å gjøre, sa Elden som fortalte at hans klient godtok dommene både i tingretten og i lagmannsretten.

– Han ville bare bli ferdig med det, og det var påtalemyndigheten som anket begge ganger, sa Elden som også viste til en dom fra Tønsberg, hvor en grisebonde ble dømt til ett års fengsel etter at mer enn 400 griser sultet i hjel på bondens gård i Stokke.

– Det er vanskelig for meg å se at saken Høyesterett nå behandler skal være en grovere overtredelse enn tilfeller var i Tønsberg-saken, sa Elden.

Han viste også til flere andre dommer som førte til langt lavere straffeutmåling.

– Jeg mener tingrettens dom på 120 dager med hell kan bli stående som en riktig dom. Ikke fordi den er mild, men fordi den er i ytterkant streng i utmålingspraksis sa Elden som nedla påstand om at straffen nedsettes.

– Vil markere taket

Jurist og kommunikasjonsleder i Dyrevernalliansen, Live Kleveland, reagerer med optimisme over påtalemyndighetens skjerpede straffepåstand.

– Påtalemyndigheten økte sin påstand om straffeutmåling fra ett år og seks måneders fengsel i lagmannsretten til to år og seks måneder i Høyesterett. Har du en kommentar til det?

– Jeg er veldig glad for dette, fordi jeg er enig i påtalemyndighetens

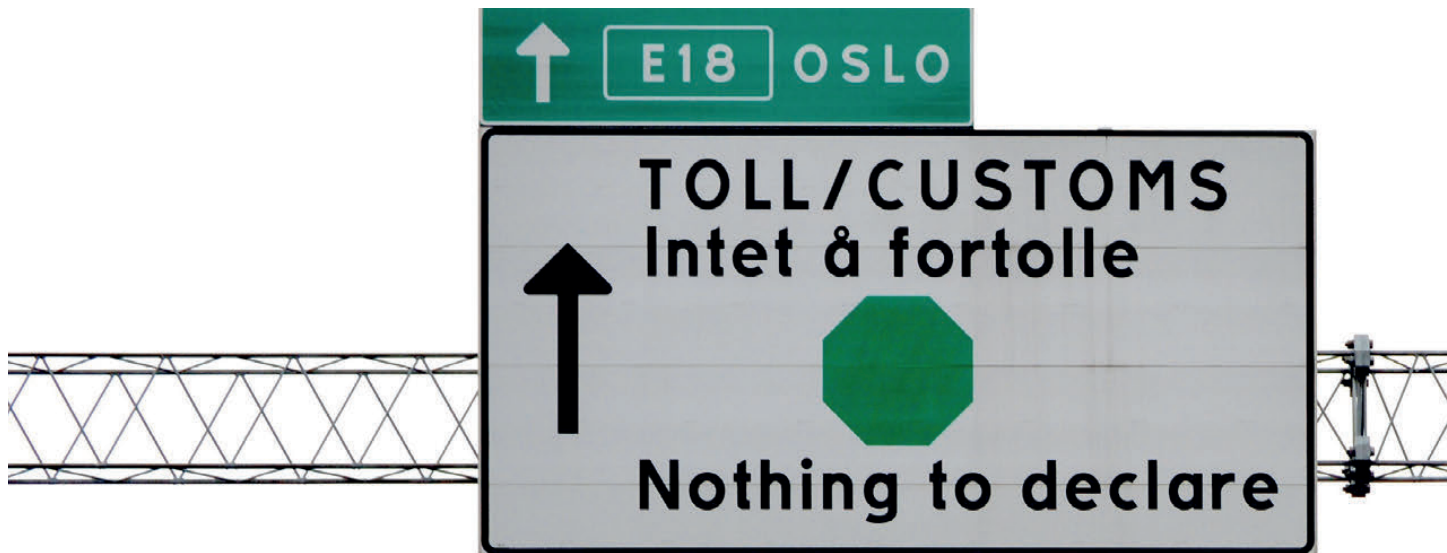
begrunnelse: Særlig verre enn dette blir det i praksis ikke, og straffnivået i denne dommen vil derfor markere taket for dyrevernsaker generelt.

– Er dette saken som vil danne presedens for andre saker senere?

– Ja, definitivt. Saken er et typisk eksempel på vanskjøtsel, som representerer den viktigste kategorien kriminalitet mot dyr som behandles av domstolene. Det gjelder mange dyr, nesten hundre stykker, og lidelsene har vart over flere måneder. I denne konkrete saken fremstår også skylden som vesentlig, og det er vanskelig å se formildende omstendigheter. Følgelig er det en tydelig sak, og den første vanskjøtsels saken som Høyesterett har behandlet etter at påtalemyndigheten har gått inn for å heve straffnivået i grove dyremishandlingssaker.

– Hva er ditt syn på at påtalemyndigheten nå, i større grad, tar i bruk strafferammen i Dyrevelferdsloven?

– Vi i Dyrevernalliansen henvendte oss om dette til Riksadvokaten i 2013, da med en gjennomgang av rettspraksis etter dyrevelferdsloven de siste ti årene. Denne viste at straffnivået har ligget langt under maksimumsstraffene, på tross av en rekke saker av svært alvorlig karakter. Vi opplevde at Riksadvokaten lyttet til dette innspillet, og påtalemyndigheten har de siste to årene øket innsatsen overfor kriminalitet mot dyr, blant annet gjennom å arbeide for et riktigere straffnivå, sier Live Kleveland.

- Tollvesenet overvåker 10 millioner kjøretøypasseringer av grensen i året
- Regjeringen foreslår kraftig utvidelse av lagringstiden for opplysningene
- Datatilsynet og Rettspolitisk forening frykter for personvernet

Hver gang du kjører inn i Norge er det stor sannsynlighet for at skiltene på bilen din avleses automatisk av Tolletatens skiltgjenkjenningssystem og sjekkes mot motorvognregisteret. Tollerne ser straks hvem du er. I dag lagres opplysningene i inntil én time. Men nå kan det bli kraftige endringer.

Tekst: Tore Letvik

Regjeringen har sendt på høring et forslag om å utvide lagringen fra én dag til seks måneder, og få tar til motmæle. Mer enn en måned etter at høringsfristen gikk ut er det kun jurister i Datatilsynet og Rettspolitisk forening som har hevet røsten i frykt for personvernet.

I følge tall fra Tolldirektoratet passerte over ni millioner kjøretøy på landeveien inn til Norge i 2014, med et tilsvarende antall ut. I tillegg kom det nær 600.000 personbiler til landet på ferge fra utlandet. Ved bruk av kameraovervåking blir det tatt bilder

av kjøretøyene. Tid, dato og sted registreres. Bildene tillates i dag lagret i en time slik at myndighetene kan gjøre direkteoppslag i motorvognregisteret AUTOSYS.

Finansdepartementets forslag om å utvide lagringstiden til seks måneder ble sendt til et bredt lag av høringsinstanser i 22. juni i år. Høringsfristen gikk ut 21. august. Per 1. november hadde bare 21 av 59 høringsinstanser svart. 11 av disse har ingen merknader. Ni er positive til, eller støtter forslaget. Kun én av de opprinnelige høringsinstansene – Datatilsynet, og tilsynets

direktør Bjørn Erik Thon – meddelte sin skepsis. I tillegg sendte Rettspolitisk forening inn en høringsuttalelse hvor foreningen gjør klart at den mener en slik utvidelse vil representere et stort inngrep i folks privatliv.

I Finansdepartementets forslag til utvidelse av lagringstiden begrunnes forslaget med at Tolletaten skal kunne bruke informasjonen til analyse av grensetrafikken for å planlegge fremtidige kontroller og plukke ut kontrollobjekter mer målrettet. Formålet med lovforslaget skal være å effektivisere Tolletatens grensekontroll. I sin ►

høringsuttalelse skriver Datatilsynet følgende:

«Forslaget innebærer at Tolletaten vil gjøre en automatisk, systematisk og unntaksfri registrering av alle kjøretøy som passerer grensen inn til Norge ved bruk av ANPR. Registreringen innebærer en behandling av personopplysninger fordi kjøretøys registreringsnummer kan knyttes til eier. Datatilsynet mener at denne typen masseregistrering av personopplysninger utgjør et inngrep i enkeltpersoners rett til privatliv. De fleste personer som passerer grensen har ikke gjort noe galt. En systematisk og automatisk lagring av alle kjøretøy som passerer over den norske grensen vil kunne oppleves som både ubehagelig og krenkende. Datatilsynet legger til grunn at lovforslaget utgjør et inngrep i retten til privatliv, beskyttet i Grunnloven § 102 og Den Europeiske Menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8.»

Visse vilkår

I høringsuttalelsen vedgår Datatilsynet at det på visse vilkår er anledning for samfunnet til å begrense den enkelte persons privatliv, men understreker overfor Finanstilsynet følgende:

«For at et inngrep i retten til privatliv skal være tillatt, oppstiller både Grunnloven og EMK tre kumulative krav: inngrepet må forfølge et legitimt formål, det må ha tilstrekkelig hjemmel og det må være forholdsmessig, jf. Rt. 2014 side 1105 og Rt. 2015 side 93. Om forholdsmessighet uttaler Høyesterett i Rt. 2015 side 93, avsnitt 60 at «forholdsmessighetsvurderingen må ha for øye balansen mellom de beskyttede individuelle interessene på den ene siden og de legitime samfunnsbehovene som begrunner tiltaket på den andre».

Finansdepartementet redegjør i lovforslaget om hvorfor man mener det er behov for et analyseverktøy for å gjøre grensekontrollen mer målrettet. Departementet viser til at dagens trusselbilde er endret med større innslag av organisert kriminalitet og aktører som er både profesjonelle og kyniske. Dette har ført til at Tolletatens

Datatilsynet, og tilsynets direktør Bjørn Erik Thon, skriver at denne typen masseregistrering av personopplysninger utgjør et inngrep i enkeltpersoners rett til privatliv (Foto: Åsa Mikkelsen)

kontrolloppgaver har økt både i omfang og kompleksitet. Formålet med Tolletatens kontroller er å beskytte samfunnet, forbrukere og næringsliv. I sin høringsuttalelse legger Datatilsynet til grunn at lovforslaget forfølger et legitimt formål som kan gjøre inngrepet berettiget, men skriver følgende i sin høringsuttalelse:

«Videre redegjør Finansdepartementet for kravet om tilstrekkelig hjemmel for å bruke skiltgjenkjenningsskamera til underretningsformål og forlenget lagringstid for opptak gjort med kameraovervåking. Datatilsynet er enig i at Tolletatens bruk av kameraovervåking til underretningsformål bør være tydelig hjemlet. I tillegg er det påkrevd med uttrykkelig hjemmel for utvidet lagringstid siden det etter de alminnelige reglene kun er tillatt med inntil sju dagers lagringstid for opptak gjort med kameraovervåking. Lakmustesten er så om lovforslaget er forholdsmessig. Med forholdsmessighet menes om lovforslaget har oppnådd den rette balansen mellom hensynet til individets interesse i å kunne ferdes fritt uten statlig overvåking og hensynet til samfunnets legitime behov for beskyttelse mot ulovlig vareinnførsel. Et inngrep skal ikke gå

lenger enn det som er strengt tatt nødvendig, og det skal være akseptabelt og legitimt, jf. EU domstolens avgjørelse i sak C-293/12 og C-594/12 (datalagringsdirektivet) avsnitt 46», skriver Datatilsynet.

Ber om ett års lagring

I notatet som ble sendt til høringsinstansene 22. juni skriver Finansdepartementet at lovforslaget utfordrer personvernet, men at man mener gevinsten for Tolletatens kontrollvirksomhet kan begrunne masseinnhenting og lagringen av personopplysningene. Departementet skal ut fra personvern hensyn ha satt en grense på lagringstiden på seks måneder. I sin høringsuttalelse til departementet skriver Tolldirektoratets kontrollavdeling forslaget er svært velkomment, og ber om en ytterligere utvidelse, til 12 måneders lagringstid.

Datatilsynet mener Finansdepartementet i realiteten ikke har gjort noen som helst reell vurdering av hvilke personvernkonsekvenser forslaget vil få.

«Departementet har vist til de relevante rettslige kilder som sier at staten plikter å respektere borgernes privatliv og at begrensninger i rettigheten bare kan skje på nærmere

angitte vilkår. Dette er ikke annet enn et selvsagt rettslig utgangspunkt. Både Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 krever at inngrep i privatlivet må vurderes og begrunnes konkret. I kravet om konkret vurdering ligger at ikke bare argumenter for forslaget skal på bordet. Minst like viktig er at også argumenter mot forslaget må identifiseres. Finansdepartementet har ikke i lovforslaget pekt på et eneste motensyn som gjør seg gjeldende ved systematisk lagring av grensepasseringer i en seks måneders periode. Dette er en så stor svakhet ved lovforslaget at Datatilsynet mener forslaget må utredes på nytt», heter det i Datatilsynets høringsuttalelse.

– Opprettes database

Rettspolitisk forening (Rpf) er en uavhengig forening bestående av jurister, studenter i juridiske fag og andre interesserte. I sin høringsut-

// Det vil bli samlet inn store mengder overskuddsinformasjon

talelse til Finansdepartementet gjør foreningen det klart at den ikke støtter forslaget om å utvide lagringstiden for opplysningene fra Tolletatens skiltgjenkjenningssystem.

«Rpf kan ikke se at Tolletatens ønske om nye verktøy til bruk i underrettningsvirksomhet er tilstrekkelig tungtveiende til å legitimere så store inngrep i privatlivet som forslaget legger opp til. Forslaget vil innebære at det opprettes en database over samtlige grensepasseringer med bil eller liknende kjøretøy. Databasen vil omfatte store deler av befolkningen og alle tilreisende som kommer med bil, helt uavhengig av de reisendes formål med passeringen. Rpf antar at det kun er en liten andel av de

reisende eller tilreisende som faktisk bryter bestemmelsene Tolletaten har i oppgave å føre kontroll med. Tiltaket er altså lite målrettet. Det innebærer en masseovervåkning av både reisende og tilreisende som ikke mistenkes for å bryte tollens regler, og det vil bli samlet inn store mengder overskuddsinformasjon. Rpf ser at det foreslåtte tiltaket kan forbedre Tolletatens planlegging av kontrollvirksomheten. Foreningen mener likevel at dette hensynet ikke er tilstrekkelig tungtveiende til å legitimere den massive og umålrettede overvåkingen av befolkningen som forslaget vil innebære.

Foreningens vurdering av tiltaket er derfor at den foreslåtte overvåkingen ikke kan anses for å være proporsjonal. Det er derfor tvilsomt om den foreslåtte bestemmelsen vil være i tråd med personverndirektivet § 6. Tiltaket utfordrer også Grunnloven § 102 og EMK art. 8.

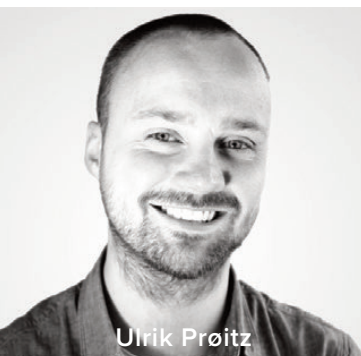
JURIST
2016
KONGRESS
JURISTFORBUNDET

juristkongress.no

Fagspor

PERSONVERN & TEKNOLOGI

Målgruppe: Alle jurister som bruker PC eller smarttelefon

Ulrik Prøitz

Stine Helén Pettersen

Roar Thon

Ole Anders Ulsrud

JUS
— JURISTENES —
UTDANNINGSSENTER

MELD DEG PÅ NÅ!
24. – 25.
november
Thon Hotel Arena,
Lillestrøm

JURIST
FORBUNDET

12
etterutdanningstimer

Kartlegger om det offentlige svikter i overgrepssaker mot barn

Utvalg skal vurdere opprettelse av ny undersøkelseskommisjon

Her er åtte av utvalgets ni medlemmer sammen med barne- og likestillingsminister Solveig Horne. (F.v.): Ståle Luther, Torleiv Ole Ronum, Trine Wikstrøm, Cecilia Dinardi, Ann-Kristin Olsen, Solveig Horne, Dag Øystein Nordanger, Geir Sverre Braut og Arne Kristian Myhre. Unni Heltne var ikke tilstede da bildet ble tatt. (Foto: Barne- og likestillingsdepartementet)

Svikter det offentlige hjelpeapparatet i saker der barn og ungdom utsettes for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt? Et utvalg bestående av ni medlemmer, hvorav to jurister, jobber nå for fullt med å finne svar.

Tekst: Tore Letvik

Barnevoldsutvalget ble oppnevnt 13. november 2015 og skal gjennomgå alvorlige saker der barn og ungdom har vært utsatt for alvorlige overgrep. Utvalget ledes av Ann-Kristin Olsen, som er jurist og fylkesmann i Vest-Agder. Den andre av utvalgets to jurister er Cecilia Dinardi, advokat og partner i advokatfirmaet Elden.

Utvalgets ni medlemmer har kompetanse på fagfeltet, og erfaring fra ulike deler av tjenesteapparatet. Oppnevningen av utvalget er et av tiltakene i regjeringens tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017), «En god barndom varer livet ut».

Utvalget skal levere en NOU innen utgangen av 2016, med åpning for forlengelse til sommeren 2017. Utvalgets oppgave er å avdekke hvorvidt, i hvilken grad og på hvilken måte det har forekommet svikt i det offentlige tjenesteapparats håndtering av disse sakene. Utvalgsleder Ann-Kristin Olsen ledet det offentlige utvalget som avga NOU 2010:3 Drap i Norge i perioden 2004–2009. Utvalget undersøkte samtlige saker i perioden hvor personer med kjent psykisk lidelse hadde tatt liv.

I lys av erfaringer med Barnevoldsutvalgets arbeid, skal utvalget blant annet vurdere hvorvidt det er hensiktsmessig å etablere en permanent undersøkelseskommisjon i saker hvor barn og

ungdom har vært utsatt for seksuelle overgrep, omsorgssvikt og vold.

I utvalgets mandat heter det følgende:

«Bakgrunnen for tiltaket er at Norge har erfart mange alvorlige tilfeller der barn og ungdom har vært utsatt for grov vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt. I forbindelse med slike tilfeller, oppstår det spørsmål om hvorvidt tjenesteapparatet kunne ha forebygget og forhindret dette. Dersom tjenesteapparatet har sviktet, er det viktig at vi forstår hvorfor, og at vi skisserer løsninger til hvordan vi kan bidra til å forhindre alvorlige tilfeller av vold, overgrep og omsorgssvikt i fremtiden».

Gjennomgang av enkeltsaker

Utvalget skal vurdere alvorlige saker der barn og ungdom har blitt utsatt for grov vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt.

Videre står det i mandatet:

«Det forutsettes at dette har fått alvorlige følger for barnets liv, og at det er spørsmål om svikt i tjenesteapparatets håndtering av saken. Hensikten er å

avdekke hvorvidt, i hvilken grad og på hvilken måte det har forekommet svikt i det offentlige tjenesteapparatets håndtering av disse sakene. Utvalget skal gi anbefalinger som kan bidra til at fremtidige tilfeller forebygges og forhindres. Mulige eksempler på systemsvikt kan være manglende eller mangelfull samhandling eller kommunikasjon mellom tjenester, mangelfullt regelverk, svak forståelse av eksisterende regelverk, manglende kunnskap, organisasjonskultur, at essensielle tjenester eller samordningsmekanismer er fraværende, eller andre forhold. Departementet ønsker at arbeidet skal ha en mest mulig utforskende karakter, og ikke i for stor grad være bundet av eksisterende oppfatninger av hvorvidt, i hvilken grad eller på hvilken måte tjenesteapparatet svikter. Utvalget skal blant annet se på hvordan svikt kan oppstå mellom og i samspill mellom ulike etater, sektorer og nivåer.»

Dette er utvalgets medlemmer:

- Ann-Kristin Olsen, Kristiansand, leder, fylkesmann i Vest-Agder
- Dag Øystein Nordanger, Bergen, nestleder, dr.psychol. og forsker 1

ved Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Vest)

- Torleiv Ole Rognum, Oslo, professor i rettsmedisin, Universitet i Oslo, leder for avdeling for rettsmedisinske fag, Klinikk for diagnostikk og intervensjon, UiO og avdelingsdirektør ved Rettsmedisinske fag, Folkehelseinstituttet
- Ståle Luther, Tromsø, leder for Statens barnehus i Tromsø
- Arne Kristian Myhre, Trondheim, overlege, Barne- og ungdomsklinikken, St. Olavs Hospital og førsteamanuensis, Institutt for Samfunnsmedisin, NTNU
- Unni Heltne, Bergen, daglig leder og psykologspesialist, Senter for krisepsykologi
- Geir Sverre Braut, Stavanger, seniorrådgiver ved Stavanger Universitetssykehus og professor II ved Universitetet i Stavanger og ved Høgskolen Stord/Haugesund
- Cecilia Dinardi, Oslo, advokat og partner i Advokatfirmaet Elden
- Trine Wikstrøm, Fet, Akershus, rådmann i Fet kommune

Her når du flest jurister

– gjennom vårt jobbmarked når du jurister i privat og offentlig sektor

Ved digital publisering får du denne eksponeringen:

- www.juristkontakt.no
- www.juristforbundet.no
- Nyhetsbrev hver 14. dag til over 20 000 medlemmer.

ANNONSEANSVARLIG
Per-Olav Leth – 07 Media
+47 918 16 012
perolav@07.no

Over
20 000
medlemmer

JURIST
FORBUNDET

Rettsmøtene skritt for skritt

Fremgangsmåten for rettsmøtene i tingretten

Ny utgave
2016:

350,-

Bestill 3. utgave på
www.juristforbundet.no/rettsmotene

DOMSTOL
ADMINISTRASJONEN

JUS JURISTENES
UTDANNINGSSENTER

Jussbuss

Kortere soningskø – mindre rehabilitering

Jussbuss besøkte nylig det norske fengselet i Nederland. «Kortere soningskøer» er bildet Regjeringen tegner – men er prisen de innsatte betaler verdt det?

«Geir»* sitter overfor meg på et lite kontor i Norgerhaven fengsel. Jeg vet ikke hvor jeg skal starte, forteller han meg. Over ett år gikk fra Geir mottok dommen sin til han kunne begynne å sone. Livet ble satt på vent. Han brukte likevel tiden i soningskøen godt. Sammen med Kriminalomsorgen utarbeidet han en soningsplan. Han skulle sitte fire måneder i et høysikkerhetsfengsel, og deretter skulle han søke om overføring til et lavsikkerhetsfengsel og overgangsbolig. På denne måten kunne Geir beholde jobben sin, etter avtale med arbeidsgiver om å starte igjen etter endt soning på høysikkerhet.

Geir startet soningen, men kort tid etter mottok han et vedtak om overføring til Norgerhaven. På tross av hans protester, ble han tvangssendt til å sone i Nederland. Etter kort tid i Norgerhaven, skrev Geir en søknad om overføring til lavere sikkerhet og til overgangsbolig. Norgerhaven brukte uholdbare sju måneder på å behandle søknadene. Den påtenkte soningsplanen ble dermed en illusjon. Geirs arbeidsplass så seg nødt til å omgjøre kontrakten, og Geir måtte gå fra full stilling til ringevikar. Da muligheten for å jobbe faste vakter bortfalt, var ikke lenger overgangsbolig aktuelt. Nå har Geir snart sonet ferdig hele straffen sin i høysikkerhetsfengsel. Geir forteller at det å gå fra hel stilling til ringevikar var nesten som å miste jobben. Han er redd for å miste alt, og vet ikke hva han skal gjøre etter endt soning.

Geirs historie er ikke unik. Flere av Jussbuss' klienter har opplevd full stans i soningsprogresjonen etter at de

ankom Norgerhaven. Nederlandske betjenter uten tilstrekkelig kunnskap om norsk straffegjennomføring gir mangelfull eller misvisende informasjon. I saker om overføring til lavere sikkerhet, er saksbehandlingstiden ofte opp mot seks måneder. Videre skjer underretting om vedtak lang tid etter at de er fattet.

Det er store prinsipielle og praktiske problemer ved at Norge sender norske fanger til Nederland. Dømmes du til fengselsstraff etter norsk lov, bør Norge ta ansvar for din straffegjennomføring. Selv om dette *formelt* er oppfylt gjennom avtalen som gjelder i Norgerhaven, har den norske stat konkurranseutsatt omsorgen for fanger til nederlandske betjenter. Det oppstår gnisninger når de to fengsels-systemene møtes. Betjentene snakker ikke norsk, og et kurs i norsk straffegjennomføring er ikke tilstrekkelig for å gi fangene god informasjon om deres rettigheter og muligheter. Det foreligger flere ledd mellom innsatt og nærmeste statsansatte med oversikt over innsattes rettigheter. Dette går utover de innsattes rettssikkerheten.

Norgerhaven er ikke Norges Guantanamo. Tvert i mot – mange

fanger forteller oss at de trives svært godt. Det oppleves som et særdeles «fritt» høysikkerhetsfengsel. Fengselet har en parklignende luftegård hvor fangene kan bevege seg fritt mellom bibliotek, kantine og treningssenter. Fotballbane, tennisbane og mulighet for bruk av Skype er attraktive goder. De nederlandske betjentene får dessuten gode skussmål.

Likevel bærer fengslet preg av å være en oppbevaringsplass. Arbeids- og treningssenter som tilbys har liten, om noen, verdi etter endt soning. Det er ikke tilrettelagt for å ta kurs eller utdanning som vil kunne ruste innsatte til livet utenfor murene. Dårlig rehabiliteringstilbud er et gjennomgående problem i norske fengsler, men problemet gjøres større i Norgerhaven fordi den fysiske avstanden til det norske samfunnet, familie og sosiale relasjoner er så stor. Det er vanskeligere å beholde en slags kontakt med omverdenen. Om rehabiliteringen ikke fungerer, er veien tilbake til cella dessverre kort. Dersom redusert soningskø går på bekostning av rehabilitering, gjør man samfunnet en bjørnetjeneste.

Det er lett å la seg forføre av de gode soningsfasilitetene i Norgerhaven, men det er fremdeles en konstitusjonell gråsonespraksis å tvinge norske statsborgere ut av landet. I tillegg kommer nærhetsprinsippet, og de høye kostnadene for pårørende som ønsker å komme på besøk. Rettsikkerheten må veie tungt i norsk kriminalomsorg. For Geir og de andre norske innsatte i Nederland er rettsikkerheten rett og slett ikke god nok.

Ingrid Keenan, Jussbuss

* Navnet er endret

Universitetet i Oslo

UiO : Det juridiske fakultet

Katrine Broch Hauge

Erstatningsnivået ved tvangsovertaking av fallrettar

Temaet i avhandlinga er kva erstatning du kan ha krav på som eigar av eit vatnfall, der- som det vert ekspropriert. Spørsmålet er særleg aktuelt som fylgje av auka utbygging av småkraftverk, utviding av eksisterande kraftverk og, ikkje minst, bygging av nye kraftprosjekt.

Eit hovedfunn i studien er at det er ein markert avstand mellom idealnorma og utmåling av erstatning ved tvangsovertaking av fallrettar i dag. Idealnorma er i denne sammenhengen ein målestokk som gir uttrykk for kva som er ei samfunnsøkonomisk gunstig løysing, og ei løysing som også gir uttrykk for ei viss rettferd mellom den som mister og den som får eigedom overført til seg. Idealnorma vart etablert på grunnlag av empirisk kunnskap om frivillige falleligeavtalar, innsikt i økonomisk teori og rettferdsteori.

Ei hovudutfordring for den som vil ha kompensasjon er det vi kan omtala som påreknelegvurderingar. Kort sagt betyr det at ein falleligar i skjønnsretten må prova at han sjølv ville ha bygt

Katrine Broch Hauge

ut eit kraftverk for å få «full uttelling» i erstatningsutmålinga. Desse påreknelegvurderingane, spådomar om kva som ville ha skjedd om ikkje ekspropriasjonstiltaket var aktuelt, gjer erstatningsutmålinga til ein usikker og lite føreseieleg prosess. Ein annan konsekvens av denne rettsbruken er at det lågaste erstatningsnivået kun er tilgjengeleg for dei største aktørane.

Som fylgje av dei mange små kraftutbyggingane etablerer jordskifterettane i stadig større grad tvungne fellesskap, bruksordningar, med føremål om å leggja til rette for kraftutbygging. I avhandlinga finnest den første grundige analysen av spørsmåla dette reiser, og kva kompensasjonsnorm jordskifteretten skal leggja til grunn i desse

sakene. Eit tredje hovudtema i avhandlinga er kva føringar dei overordna rammene i Grunnlova § 105 og den europeiske menneskerettskonvensjonen TP 1-1 gir for rettsområdet.

Avhandlinga viser for det første at rettferdsideala i dei to føresegnene er på kollisjonskurs. For det andre kjem det fram at også i handhevinga av eigedomsvernet etter Grunnlova § 105 aksepterer Høgsterett at påreknelegvurderingar, spådomar om ei alternativ framtidsutvikling, styrer kva som er eit tilfredsstillande erstatningsnivå. Kontrasten til tilnærminga i Den europeiske menneskerettsdomstolen er slåande.

Domstolen set som eit utgangspunkt krav om ein kompensasjon som kan omtalast som full marknadsvardi for eigedomsinngrep som svarar til tradisjonell ekspropriasjon. Skal ein forlate dette utgangspunktet må den aktuelle staten forklare kvifor det er rimeleg. Alt her har altså Den europeiske menneskerettsdomstolen valt ein annan systematikk enn det som er hovudtilnærminga til Høgsterett.

Cand. jur Katrine Broch Hauge ved Institutt for privatrett, UiO, forsvarte sin avhandling for graden Ph.d.: Erstatningsnivået ved tvangsovertaking av fallrettar, 2. jun. 2015.

Er kontoen tømt før hver lønning?

Mange kombinerer høyt forbruk med lav redsel for å blakke seg, noe som gjør privatøkonomien sårbar.

Av Maria Setsaas, forbrukerøkonom i Danske Bank

Halvparten av dem under 30 år har tømt kontoen før neste lønning, noe som gjør det fristende å ty til kostbare kredittkort og forbrukslån. Spesielt foran den store shoppingssongen mot slutten av året, er det fristende å dra på litt ekstra og å leve på forskudd. Regningen kan bli stor. Spesielt for dem som ikke klarer å få kontroll og ender opp med å leve bakpå gjennom livet.

Danske Bank har bedt TNS Gallup om å se på forbruksmønsteret i ulike aldersgrupper. Tallene er nedslående. 51 prosent av dem under 30 år har tømt kontoen før neste lønning. 45 prosent av de spurte i aldersgruppen 30 til 44 år følger samme mønster. Blakk før neste lønning.

For noen blir kortsiktige forbrukslån og dyre kredittkort løsningen. Ifølge Finanstilsynet har husholdningenes forbrugsgjeld nær doblet seg siden 2008 til 85 milliarder kroner. Forbrugsgjelden utgjør en liten del av husholdningenes samlede gjeld, anslagsvis 3 prosent, men veksten var hele 12,4 prosent i fjor. Og trenden er utvetydig. Gjelden blir stadig større.

De kortsiktige løsningene er svært dyre og vi ser ofte gjeldsrenter fra 20 prosent og over 30 prosent. For mange er det helt unødvendig å betale tusenvis av kroner årlig på dyre lån. Det kan ofte unngås med enkel planlegging av privatøkonomien. Har man bolig som har steget i verdi, vil mange kunne få mye lavere renter gjennom en refinansiering. Det beste tipset er likevel å balansere forbruket og inntektene gjennom året, og å ikke tære på surt oppsparte midler tidlig i livsløpet.

Høytlønnede på inkassostatistikken

Ikke overraskende er det de eldste som har best likviditetsstyring, mens høytlønnede kommer høyt opp på listen over dem som skrapet kistebunnen hver måned.

Vi ser at de som tjener over 800 000 kroner representerer en gruppe med svært høy vekst i antall inkassosaker. Derfor er det interessant å se at 27 prosent av dem også har lite på lønnskontoen mot slutten av hver måned. Mange kombinerer høyt forbruk med lav redsel for å blakke seg, noe som gjør privatøkonomien sårbar.

Bygg bufferkonto

En sunn privat- og familieøkonomi bør ikke baseres på regelmessig tømming av kontoen. God kontroll er også viktig om noe uventet skjer.

Sett opp et budsjett og balanser inntektene og utgiftene. Også i de store forbruksperiodene som jul og sommer. De aller fleste bør også spare opp to til tre månedslønninger som buffer. Kall det gjerne en ekstra trygghet, eller en forsikring i tilfelle noe uventet skjer. Det er spesielt aktuelt når mange bransjer opplever økt arbeidsledighet. Da kan en bufferkonto være akkurat det som trengs for å gjøre omstillingen til en ny arbeidssituasjon udramatisk for familien.

Kilder: TNS Gallup 2015, Finanstilsynet, Adresseavisen og Danske Bank.

Enklere strømregning med alt på en faktura

Nå blir det lettere å velge en strømleverandør som gir deg lave priser. Fra i høst kan endelig alle strømleverandører fakturere både strøm og nettleie på samme faktura.

Av Inge Lirhus, partneransvarlig i NorgesEnergi

Mange har vegret seg for å bytte strømselskap fordi de da må betale to strømregninger – en for nettleie og en

for strømforbruket. I følge en undersøkelse publisert av NVE, Norges vassdrags- og energidirektorat, svarer 68 prosent av kundene at felles fakturering av strøm og netjenester har betydning for deres valg av kraftleverandør. Mange har dermed valgt en dyrere strømtale for å slippe å få to regninger.

NVE har besluttet at det fra høsten 2016 skal tilrettelegges for at alle strømkunder skal få en felles faktura, ►

og du kan derfor velge den strømleverandøren du ønsker, uten å måtte forholde deg til to regninger. Med dette utjevnes det store konkurransefortrinnet netteiere og strømleverandører som eies av samme selskap har hatt til nå, fordi de har vært de eneste som kan tilby alt på en regning.

Større valgfrihet

Med den nye ordningen får kundene større valgfrihet og kan velge strømleverandøren de ønsker, uten at det går på bekostning av prisen du betaler for strøm. Mange har betalt dyrt for strøm for å få alt på en faktura, men nå kan også lavprisaktører tilby dette til kunder over hele landet.

I praksis vil dette bety at om du for eksempel velger NorgesEnergi som din strømleverandør, vil du framover betale både nettleie og strømforbruk til oss. Det er fortsatt netteieren din som får nettleien, men de vil sende fakturaen for nettleien til oss, som samler alt på en faktura.

Ordningen rulles gradvis ut over hele landet i løpet av senhøsten og vinteren, og NorgesEnergi gleder oss over å endelig kunne tilby våre kunder både strøm og nettleie på én og samme faktura. Husk at du som medlem i Juristforbundet har krav på strøm til fordelspris hos NorgesEnergi.

Du kan allerede nå sjekke om din netteier er klar for samarbeidet om en felles faktura med Norgesenergi på www.norgesenergi.no. For mer informasjon om gjennomfakturerings eller medlemsavtalene kan du kontakte NorgesEnergi på tlf. 810 33 700.

Enkle tips for å redusere strømregningen

- La TV-en hvile når du ikke bruker den. Det går unødvendig mye strøm til TV-en når den står i stand-by. Trekk ut kontakten når du ikke bruker den. Dette gjelder også for mobilladere, barbermaskinen og andre ladere.
- Varmt ute? Senk temperaturen inne. Ved å senke innetemperaturen med bare 1 grad, kan du redusere strømforbruket med hele 5 prosent.
- Ikke fyr for kråkene. I vinterhalvåret varmer vi opp boligen for å få en god innetemperatur. Mange har et vindu på gløtt hele dagen for å få frisk luft, men det er smartere å åpne vinduet helt opp i noen minutter – for å lufte raskt og effektivt. Da slipper ovnen å jobbe hele dagen for å holde innetemperaturen på riktig nivå.

Her når du flest jurister

– gjennom vårt jobbmarked når du jurister i privat og offentlig sektor

JURISTFORBUNDETS JOBBMARKED. NETT OG PAPIR

- www.juristkontakt.no
- www.juristforbundet.no
- nyhetsbrev hver 14. dag til over 20 000 medlemmer
- 9 utgivelser av fagbladet Juristkontakt pr år
- Adressert distribusjon med Posten Norge AS til over 20 000 medlemmer

ANNONSEANSVARLIG
Per-Olav Leth – 07 Media
+47 918 16 012
perolav@07.no

Over
20 000
medlemmer

Velkommen til Juristkongress 2016

Da er det endelig tid for Juristkongress igjen. Juristforbundets store prestisjearrangement er denne gangen er større en noensinne. 750 deltakere og bidragsytere er en økning på hele 25 prosent siden kongressen i 2014, som den gangen også var historisk stor.

I tillegg til en rekke spennende plenumsforelesninger kan man denne gangen velge mellom fagsporene Næring og miljø, Personvern og teknologi, Kommune og forvaltning, Ledelse og læring og til slutt Politikk og arbeidsjus. Altså noe for enhver smak. Alle fagsporene har foredragsholdere som er ledende innenfor sitt felt.

Arets Juristkongress har fått navnet «Rettsikkerhetens arena» fordi den markerer slutten på Juristforbundets store satsing, Rettsikkerhetens år. I forbindelse med at Juristforbundet i år fyller 50 år, valgte vi å bruke jubileet til å sette fokus på rettsikkerhet, istedenfor først og fremst å feire oss selv. Året har vært fylt av en rekke arrangementer og markeringer, og vi føler selv at vi har bidratt til at 2016 har vært et år i rettsikkerhetens tegn.

Dette betyr imidlertid ikke at Juristforbundet ikke lenger vil ha fokus på rettsikkerhet når vi beveger oss inn i 2017. Veldig mye av Juristforbundets politiske arbeid baserer seg nettopp på rettsikkerhet, noe som fortsatt vil være tilfelle i årene som kommer.

Arsaken til at vi fokuserer så mye på dette spørsmålet er at vi mener at rettsikkerhet er en forutsetning for demokrati og sivilisasjon, og at det er vi som jurister som er nærmest til å hegne om dette prinsippet. Vi opplever også at vi får gjennomslag

for vår politikk når vi tar utgangspunkt i rettssikkerhet og tilhørende juridiske temaer. Det er derfor viktig at Juristforbundet engasjerer seg i nettopp dette.

Dette er heldigvis også medlemmene våre enige i. I årets rykende ferske medlemsundersøkelse fremgår det at hele 80 prosent av medlemmene er enige eller svært enige med oss at vi satser på dette. Et flertall mener videre at det er viktig for dem at «Juristforbundet er synlig i media» og er enig i at «Juristforbundet bygger juristers profesjon og omdømme gjennom å delta i samfunnsdebatten». Kun et lite mindretall er uenig i dette.

Det er videre hyggelig at det i samme undersøkelse fremgår at et flertall av medlemmene oppfatter Juristforbundet som «en organisasjon som arbeider for rettssikkerhet og rettsstat», at vi «arbeider for juristers lønns og arbeidsvilkår» og «er en fremtidsrettet organisasjon».

Dette gir oss et godt fundament når vi fra neste år fortsatt skal å stille krav til politikerne i viktige spørsmål som rettshjelp for alle, Norges internasjonale forpliktelser etter blant annet

Flyktningkonvensjonen, kvinner og barns rettssikkerhet, ytringsfrihet, varsling, granskning, arbeidslivskriminalitet, korrupsjon, domstolenes uavhengighet og en rekke andre viktige spørsmål.

Men først skal vi feire oss selv ved å gjennomføre Norges største og beste juridiske arrangement. Velkommen til Juristkongress!

Helene Dorans,
advokat i Juristforbundet

Gjensidige forpliktelser ved sykefravær

Det følger av arbeidsmiljøloven at arbeidsgiver har plikt til å sørge for at arbeidet organiseres og legges til rette slik at arbeidstakerne ikke utsettes for uheldige psykiske og fysiske belastninger. Dette defineres som arbeidsgivers generelle tilretteleggingsplikt. I tillegg har arbeidsgiver en særskilt plikt til individuell tilrettelegging for arbeidstakere som har redusert arbeidsevne. Arbeidstaker har også en lovfestet medvirkningsplikt i denne sammenheng. Dette er ikke alle arbeidstakere kjent med.

Mange av sakene hvor Juristforbundets Advokatkontor bistår medlemmer knytter seg til omfanget av tilrettelegging- og medvirkningsplikten.

Alle arbeidstakere skal ha et helsefremmende og godt arbeidsmiljø. Dette oppnås blant annet ved å sørge for at arbeidsplassen er forsvarlig tilrettelagt. Undersøkelser viser at de virksomheter som har en tilrettelagt og forsvarlig arbeidsplass også har færre arbeidsrelatert sykdomstilfeller og skader. Virksomheten unngår da for eksempel langvarig sykefravær med tap av ressurser og kompetanse, og opprettholder kontinuitet i arbeidshverdagen. Hovedansvaret for et forsvarlig og tilrettelagt arbeidsmiljø påhviler arbeidsgiver, jf. arbeidsmiljøloven § 2-1, men den enkelte arbeidstaker er samtidig forpliktet til å medvirke, jf. arbeidsmiljøloven § 2-3.

Arbeidsgivers generelle tilretteleggingsplikt

Arbeidsgivers generelle tilretteleggingsplikt fremgår av arbeidsmiljøloven § 4-1. Det følger av denne bestemmelse at arbeidsmiljøet i

virksomheten skal være fullt forsvarlig ut fra en enkeltvis og samlet vurdering. Dette defineres som «forsvarlighetsstandarden». Fysiske og psykiske faktorer er likestilte arbeidsmiljøfaktorer. Standarden er dynamisk, og utgjør et minstekrav til alle virksomheter uten hensyn til den enkelte virksomhets økonomiske stilling. Hva som er forsvarlig vil kunne variere fra virksomhet til virksomhet, og det må således foretas en konkret vurdering for å finne ut om forsvarlighetsstandarden er oppfylt i den enkelte virksomhet. Arbeidsmiljøet kan være forsvarlig ut i fra en enkeltvis vurdering, men likevel ikke være tilfredsstillende etter en samlet vurdering.

Forsvarlighetsstandarden presiseres og utfylles gjennom de mer konkrete bestemmelsene i arbeidsmiljølovens kapittel fire.

Arbeidsgivers særskilte tilretteleggingsplikt for arbeidstakere med redusert arbeidsevne

Det følger av arbeidsmiljøloven § 4-6 (1) at hvis en arbeidstaker har fått redusert arbeidsevne som følge av ulykke, sykdom, slitasje eller lignende, skal arbeidsgiver, så langt det er mulig, sette i verk nødvendige tiltak for at arbeidstaker skal kunne beholde eller få et passende arbeid. Ved sykefravær er målet å få arbeidstakeren raskest mulig tilbakeført til arbeidet. Den særskilte tilretteleggingsplikten er ufravikelig, vidtrekkende og skal hindre utstøting fra arbeidslivet.

Tilretteleggingsplikten etter denne bestemmelsen gjelder for alle arbeidstakere som har redusert arbeidsevne eller arbeidskapasitet i virksomheten. Dette gjelder uavhengig av om det tale om kortvarig eller langvarig fravær, arbeidstakerens alder, stillingsgrad eller om arbeidstakere er fast eller midlertidig ansatt. Hvis arbeidet blir tilrettelagt kan det noen ganger være mulig å være helt eller delvis på jobb selv om man er arbeidsufør på grunn av sykdom, skade, slitasje eller lignende.

Plikstens omfang avhenger blant annet av arbeidsgivers reelle muligheter for tilrette-

legging. Plikten er ikke absolutt, og arbeidsgiver må foreta en konkret vurdering hvor flere forhold veies opp mot hverandre. Vurderingsmomenter vil blant annet være årsaken til sykefraværet, virksomhetens art og størrelse, samt tilretteleggingens omfang og kostnader være relevant. Tilrettelegging kan for eksempel være kortere arbeidsdager, færre arbeidsoppgaver, hjemmekontor, tekniske hjelpemidler, coaching eller andre tiltak som partene anser som hensiktsmessige. Er virksomheten tilknyttet bedriftshelsetjeneste kan disse også kobles på.

Arbeidsgiver er som et utgangspunkt pålagt å finne løsninger som gjør det mulig for arbeidstakeren å fortsette i sitt vanlige arbeid, og tilrettelegging må skje på en slik måte at den ansattes verdighet ivaretas. Arbeidsoppgavene må oppleves som meningsfylte og det må gis mulighet til fortsatt faglig og personlig utviklingen, så fremt det lar seg gjøre. Tilretteleggingsplikten strekker seg imidlertid ikke så langt at arbeidsgiver har en plikt til å opprette ny stilling tilpasset arbeidstakeren.

Hvis det med tilrettelegging allikevel ikke er mulig å utføre de vanlige arbeidsoppgavene, må arbeidstaker være innstilt på å gjøre annet passende eller tilrettelagt arbeid. Arbeidstakeren og den tillitsvalgte skal tas med på råd før slik beslutning fattes, jf. arbeidsmiljøloven § 4-6 (2). Tilretteleggingsplikten for arbeidsgiver går ikke lenger for en virksomhet som tegner IA-avtale (Inkluderende arbeidsliv). Dette er blant annet fastslått i rettspraksis, RG-2013-1033.

Arbeidstakerens medvirkningsplikt

Arbeidstaker har også en lovfestet plikt til å «medvirke ved utarbeiding og gjennomføring av oppfølgingsplaner ved helt eller delvis fravær fra arbeidet på grunn av sykdom, ulykke, slitasje eller lignende», slik det følger av arbeidsmiljøloven § 2-3 (2) bokstav

f. Medvirkningsplikten omfatter både det generelle HMS arbeidet i virksomheten, og dersom det i løpet av arbeidsforholdet oppstår individuelt sykefravær.

Samarbeid og dialog er en forutsetning for å lykkes, og arbeidstakers bidrag er en forutsetning for at arbeidsgivers tilretteleggingsarbeid skal ha reell effekt. Det stilles derfor store krav til arbeidstakers medvirkning i tilretteleggingsprosessen.

Medvirkningsplikten innebærer blant annet at arbeidstaker, etter arbeidsmiljøloven § 2-3 (2) bokstav g), som utgangspunkt er pålagt å delta i dialogmøte etter innkalling fra arbeidsgiver. Videre plikter arbeidstaker å opplyse om sin arbeidsevne og medvirker aktivt til utarbeidelse av oppfølgingsplaner, samt hensiktsmessige tiltak for å tilrettelegge arbeidet. Medvirkningsplikten innebærer også at den sykmeldte må opplyse om egen funksjonsevne, ta imot tilbud om behandlinger eller rehabilitering. Arbeidstaker er derfor forpliktet til, ut fra muligheter og behov, å samarbeide med arbeidsgiver om tilrettelegging av egen arbeidssituasjon fra første dag.

For mange av våre medlemmer oppleves kravet til dialog med arbeidsgiver som vanskelig da sykefravær kan være relatert til konflikter på arbeidsplassen, og da ofte i relasjon til nærmeste leder. Til tross for at sykefravær skyldes konflikt på arbeidsplassen, fritas ikke arbeidstaker fra medvirkningsplikten. I lagmannsrettens dom LB-2011-40569, hvor sykefraværet skyldes konflikt med nærmeste leder, fremhevet retten at det «(..)nettopp på bakgrunn av en slik konfliktsituasjon vil være behov for et møte for oppklaring og tilrettelegging for fortsatt arbeid». Lagmannsretten fastslår at arbeidstakers plikter strekker seg langt når det gjelder aktivitet og medvirkning i en sykmeldingsperiode.

Råd og bistand fra Juristforbundet

Juristforbundet tilbyr sine medlemmer juridisk rådgivning og bistand innenfor arbeidsrettslige spørsmål. Kommer du som medlem i en vanskelig situasjon på arbeidsplassen, er det bare å kontakte Juristforbundets advokater.

Kontakt

Sentralbord: 40 00 24 25

advokat@juristforbundet.no

Konsekvenser ved manglende medvirkning

Hvis den sykmeldte ikke oppfyller sin medvirkningsplikt kan NAV stanse eller holde tilbake sykepengeutbetalingen ved sykemelding utover åtte uker. Det kan gis unntak fra aktivitetsplikten dersom det er tungtveiende medisinske årsaker til at aktivitet ikke er igangsatt. I så tilfelle må det foreligge saksopplysninger fra sykmelder om at det er medisinsk grunnlag for unntak fra aktivitetsplikten, eller fra arbeidsgiver om at manglende aktivitet skyldes forhold på arbeidsplassen. Er det «rimelig grunn» til manglende medvirkning og aktivitet, skal man ikke fratas retten til sykepenge. Hva som ligger i begrepet «rimelig grunn» må vurderes skjønnsmessig.

Juristforbundets Advokatkontoret kan bistå dersom du har spørsmål knyttet til sykefravær, arbeidsgivers tilrettelegging eller egen medvirkningsplikt.

Her finner du både de juridiske fagartiklene og meningsytringer / debatt om jus, politikk og samfunn. Juristkontakt oppfordrer alle lesere til å delta. Enten du ønsker å dele en fagartikkel med andre eller du har en mening å ytre. Både små og store temaer er interessante. Send gjerne med et foto av deg selv. Juristkontakt tar forbehold om at svært lange innlegg må forkortes.

Innlegg sendes med e-post til omg@juristkontakt.no

Fagartikkel

Ansvarlig næringsliv – en introduksjon

■ Av Frøde Elgesem, advokat (H) og medlem av Norges OECD kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv

1. Innledning

Næringslivets ulike virksomheter kan ha stor innvirkning på miljø, lokalsamfunn og enkeltpersoner. Innvirkningen kan være positiv; det skapes arbeidsplasser, nyttige produkter utvikles og kommer til markedene, og samfunnet får skatteinntekter. Men næringsvirksomhet kan også ha negativ innvirkning; arealkrevende virksomhet kan fordrive lokalbefolkningen, urbefolkningen kan fratas rettigheter, barn som burde vært i skolen kan brukes som arbeidskraft eller en teleoperatør kan bidra til myndighetenes ulovlige overvåkning, for å nevne noen aktuelle problemstillinger. I mange tilfeller kan næringslivets virksomhet være en like stor trussel mot miljøet, lokalsamfunnene og enkeltpersoners rettigheter som statene selv. I forlengelsen av denne erkjennelsen – og med vissheten om at næringslivet kan gjøre en forskjell dersom problemene tas på alvor – kommer forventningene om at næringslivet skal opptre ansvarlig.

Når man snakker om ansvarlig næringsliv – på engelsk «Responsible Business Conduct», forkortet «RBC» – er det mange som understreker at

dette er noe annet enn Corporate Social Responsibility, forkortet «CSR». Noen går til og med så langt som å si at «CSR is dead!».¹ Hvor store forskjellene er, kan nok diskuteres. Poenget er imidlertid følgende: CSR omtales gjerne som de *frivillige* tiltakene som bedriften setter i verk. CSR omfatter en rekke mer eller mindre tilfeldige bidrag fra næringslivets side, herunder også mer filantropisk virksomhet for å bidra til et bedre samfunnet og/eller et bedre miljø. Faren med dette er at CSR ikke fokuserer på de konkrete risikoer som selve virksomheten fører med seg. I verste fall blir CSR kun tilfeldige tiltak som først og fremst skal «pynte på» en ellers problematisk virksomhet uten at de bidrar til å avverge risiko eller avhjelpe skader.

RBC strammer opp CSR-arbeidet på to måter: *For det første* baseres forventningene på formaliserte, internasjonale instrumenter. *For det andre* er forventningene og kravene rettet inn

mot å arbeide systematisk for å identifisere, prioritere, avverge, begrense, rapportere og avhjelpe de mest fremtredende risikoene i virksomheten. Dette innebærer at arbeidet med å sikre at virksomheten opptre ansvarlig må integreres i selskapets ledelse, dets kultur, dets retningslinjer og i alle ledd i selve den operasjonelle delen av virksomheten.

2. Hvilke internasjonale instrumenter og hvilke temaer er særlig viktig for bedrifter som vil opptre ansvarlig?

OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv² er i dag den mest omfattende standard utarbeidet av myndighetene om hva RBC innebærer. Statene³ har bundet seg til å gjennomføre retningslinjene og retningslinjene utgjør OECD-landenes forventninger

¹ Se Roel Nieuwenkamp, Chair of the OECD Working Party on Responsible Business Conduct, 2016: *CSR is dead, what's next?* Blogginlegget finnes her: <http://oecdinsights.org/2016/01/22/2016-csr-is-dead-whats-next/>

² OECD Guidelines for Multinational Enterprises, 2011 Edition. Se mer informasjon om retningslinjene på hjemmesiden til Norges OECD kontaktpunkt for internasjonale selskaper: www.responsiblebusiness.no. Her er også lenker til retningslinjene og andre ressurser.

³ D.v.s de 34 OECD-landene og de 12 ikke-OECD-landene som har sluttet seg til retningslinjene.

til flernasjonale selskaper – både private og statseide⁴ – innenfor følgende områder:⁵ Åpenhet ("disclosure"); menneskerettigheter; arbeidstakere og partene i arbeidslivet; miljøvern; bekjemping av bestikkelser og pengeutpressing; forbrukerinteresser; vitenskap og teknologi; konkurranse; og skatt. Myndighetenes forventning er at alle flernasjonale selskaper som opererer i og ut fra medlemslandene følger retningslinjene uavhengig av hvilke land de driver sin virksomhet i.

Når det gjelder menneskerettigheter er UN Guiding Principles on Business and Human Rights ("UNGP") og forventningen om at næringslivet respekterer menneskerettighetene det sentrale internasjonale instrumentet. UNGP bygger på et omfattende arbeid ledet av Harvard-professor John Ruggie. Han ble i 2005 utnevnt til spesialrapportør for næringsliv og menneskerettigheter til FNs generalsekretær, Kofi Annan. UNGP fikk enstemmig tilslutning av FNs menneskerettighetsråd i 2011 og har etter dette blitt den globale standarden for hvordan menneskerettighetskrenkelser som næringslivet forårsaker, bidrar til eller er forbundet med, skal forebygges, avverges og håndteres. UNGP bygger på tre pilarer:

1. Statenes forpliktelse til å beskytte menneskerettighetene,
2. Næringslivets ansvar for å respektere menneskerettighetene; og
3. Tilgang til effektive klageordninger.

⁴ Se OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv, del I Concepts and Principles, pkt. 4. OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises (2015) bekrefter at statside selskaper skal følge OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Retningslinjene for god selskapsstyring i statseide selskaper finnes her: <http://www.oecd.org/corporate/guidelines-corporate-governance-soes.htm>

⁵ Vi vet at det i selskapenes compliance-arbeid også kan være andre temaer av stor betydning, f.eks. finansregulatoriske krav, sanksjoner som må respekteres, import- og eksportregulering og personvern. På alle disse områdene finnes det lovgivning som gir detaljerte krav til selskapene og regelbrudd er ofte straffbart.

Frode Elgesem skriver om ansvarlig næringsliv.

I forbindelse med vedtakelsen av UNGP i 2011 ble OECDs retningslinjer revidert slik at disse er på linje med UNGP når det gjelder næringslivets ansvar for å respektere menneskerettighetene (pilar 2). I 2015 fulgte Norge opp UNGP med en handlingsplan om næringsliv og menneskerettigheter der regjeringenes forventninger til næringslivet er klart formulert.⁶

UNGP består av til sammen 31 prinsipper fordelt på de tre pilarene. Men de enkelte menneskerettighetene finnes ikke der. UNGP henviser til den såkalte «International Bill of Human Rights» som et minimum av de menneskerettighetene som næringslivet skal måles opp mot. Dette omfatter FNs menneskerettighetserklæring, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. I tillegg kommer ILOs kjernekonvensjoner som omfatter forbud mot tvangs- og slavearbeid, forbud mot barnearbeid, beskyttelse av fagforenings- og forhandlingsfriheten og forbud mot diskriminering i arbeidslivet. Mer spesialiserte menneskerettighetskonvensjoner kan også få betyd-

ning. Tilsammen er det altså et omfattende sett at rettigheter som selskapene i prinsippet må forholde seg til, men i praksis vil det gjerne være noen konkrete rettigheter som det er stor risiko for at virksomheten griper inn og som krever særskilt oppmerksomhet.

Både OECDs retningslinjer og UNGP krever at selskapene gjennomfører konkrete risikovurderinger og due diligence-prosesser for å forebygge, avverge og avhjelpe brudd på retningslinjene. Forventningene til selskapenes due diligence er kjernen i de fem stegene for å sikre at virksomheten opptrer ansvarlig som beskrives i pkt. 4.3 – 4.7 nedenfor.

3. Hvorfor ansvarlig?

Det er en grunnleggende forventning til et selskap at det følger de lover og regler som gjelder i de landene hvor de opererer. Ofte vil det være forbundet med straffeansvar eller erstatningsansvar å bryte lokal lovgivning, noe som i seg selv motiverer til etterlevelse. De fleste virksomheter vil søke å unngå strenge nasjonale straffesanksjoner mot for eksempel korrupsjon og kartellvirksomhet.

Videre må selskapene regne med å bli målt på etterlevelse av egne retningslinjer for etisk forretningsførsel (egne Code of Ethics og lignende). Det samme gjelder andre prinsipper og retningslinjer som selskapet har gitt sin tilslutning. Det finnes en rekke slike retningslinjer utarbeidet i samarbeid mellom aktører i en bransje, myndigheter, fagforeninger, NGOer og andre interessenter.⁷

Men forventningene går lengre enn dette. De internasjonale retningslinjene for ansvarlig næringsliv har ►

⁶ Utenriksdepartementet, Næringsliv og menneskerettigheter. En handlingsplan for oppfølging av FN's veiledende prinsipper, finnes her: https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/naringsliv/ud_naringsliv_og_menneske_uu-versjon2.pdf

⁷ Et godt eksempel er Voluntary Principles for Security and Human Rights (2000) for olje-, gass- og gruveindustrien. Disse prinsippene angir «best practice» og mulighet for samarbeid for å håndtere menneskerettighetsrisikoer knyttet til sikkerhetstiltak i deres operasjoner.

kanskje sin viktigste betydning der nasjonal rett er mangelfull eller ikke håndheves. Kanskje er det til og med slik at myndighetene aktivt støtter virksomhet som bryter menneskerettigheter eller internasjonale miljøforpliktelser for å stimulere til investeringer i landet. Hva er da grunnen for en næringsdrivende til å opptre ansvarlig?

For en virksomhet som har sin «license to operate» i Norge, vil brudd på retningslinjene for ansvarlig næringsliv lett kunne medføre kritikk og omdømmetap. Norske forbrukere, eiere og andre interessenter vil måle selskapet opp mot globale krav til ansvarlig næringsliv og ikke lokal, utilstrekkelig lovgiving i de landene hvor selskapet opererer eller har sine leverandører. Brudd på retningslinjene kan dermed skade virksomheten og gjøre den mindre konkurransedyktig. Selskapet kan dessuten klages inn for Norges OECD kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, noe som gir OECDs retningslinjer noe mer «tenner» enn de rene forventninger som følger av for eksempel UNGP.

Det er dessuten bra for forretningen å opptre ansvarlig. For det første er det en alminnelig erfaring at arbeidstakere gjerne vil bli forbundet med en virksomhet som opptrer ansvarlig. Ansvarlighet bidrar til at bedriften får arbeidstakere som er stolte av arbeidet sitt, er lojale og – må man anta – er lette å be om å gjøre det ekstra som medfører at bedriften presterer bedre enn konkurrentene. For det andre handler ansvarlighet om å beskytte verdiene i som skapes i selskapet. For det tredje blir man en mer attraktiv forretningspartner fordi risikoen for at selskapet skal rammes av negative hendelser blir mindre. I mange tilfeller krever investorer og forretningspartnere en redegjørelse for anti-korrupsjonsarbeid og andre sider av selskapets RBC-arbeid før man velger hvem man skal gjøre forretninger med. Dette må være noen av grunnene til at virksomheter som har sterke rutiner og retningslinjer for

ansvarlighet over tid gjør det bedre enn selskaper som ikke har slike rutiner og retningslinjer.⁸

Sist, men ikke minst: Det som i dag er «soft law» har en tendens til å utvikle seg til «hard law» etterhvert. Det betyr at de virksomhetene som allerede har tilpasset seg retningslinjene for ansvarlig næringsliv vil ha store konkurransefortrinn når nye «hard law» krav kommer. Ett eksempel på en slik utvikling er den nye regelen i § 5 lov om offentlige anskaffelser. Når den trer i kraft skal oppdragsgivere ha «*egnede rutiner for å fremme respekt for menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er risiko for brudd på slike rettigheter*». I forarbeidene vises det nettopp til UNGP.⁹ Både oppdragsgiver og leverandører som ønsker å levere anbud til det offentlige må fra nyttår høyst sannsynlig begynne å implementere UNGP for å være sikre på å oppfylle de nye, lovbestemte kravene. Et annet eksempel er § 9-5 om redegjørelse for samfunnsansvar i forslaget til ny regnskapslov.¹⁰ Bedrifter som har implementert de veiledende prinsippene for ansvarlig næringsliv og gjør en samvittighetsfull due diligence i tråd med disse, vil langt på vei ha det materialet som trengs for å kunne redegjøre om sitt samfunnsansvar slik den nye loven antakeligvis kommer til å kreve.

4. Fem steg for å sikre ansvarlighet

4.1 Innledning

Hva – mer konkret – gjør en virksomhet som ønsker å opptre ansvarlig? Dette er et stort og vanskelig tema. Det er ikke mulig å beskrive en fremgangs-

måte som passer for alle, annet enn på ganske generelt plan. Arbeidet må tilpasses virksomhetens størrelse og særlige risikoer, konteksten man opererer i, lokale forhold osv. Generelt kan det sies at det kreves mer av store virksomheter med store ressurser enn av små, mer marginale virksomheter. Men det kreves også mer av virksomheter hvor det er stor risiko for alvorlige skader, uansett hvor stor eller liten virksomheten er.

Jeg har valgt å dele fremgangsmåten opp i fem steg. Dette tilsvarende i stor grad det man vil finne igjen i de ulike prinsippene og retningslinjene, men oppdelingen og systematikken kan variere noe. I denne artikkelen er det kun plass til en overordnet introduksjon til metoden.

Mer detaljert veiledning for arbeidet finnes både i UNGP med kommentarer¹¹ og i OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv med kommentarer¹². OECD gjør dessuten en betydelig innsats med å gjøre prinsippene om til mer praktiske verktøy ved å utarbeide detaljerte sektorspesifikke veiledninger.¹³ Disse veiledningene går mer i detalj og retter seg direkte mot de særlige forholdene i hver sektor. Det er foreløpig utarbeidet veiledninger eller utkast til veiledninger for utvinningsindustrien, leverandørkjedene for konfliktmineraler, leverandørkjeder for landbruksprodukter, leverandørkjeder for sko- og klesbransjen og for finansnæringen. Kjernen i disse prinsippene, retningslinjene og veiledningene er kravet om at bedriftene skal arbeide systematisk med å kartlegge, avverge, avhjelpe og redegjøre for hvordan selskapet håndterer negativ innvirkning som virksomheten

⁸ Se Prof. Dr. Roel Nieuwenkamp, Chair of the OECD Working Party on Responsible Business Conduct, *Can Companies Really Do Well By Doing Good? The Business Case for Corporate Responsibility*. Innlegget med videre henvisninger til relevant forskning finnes her: <http://oecdinsights.org/2015/11/02/can-companies-really-do-well-by-doing-good-the-business-case-for-corporate-responsibility/>

⁹ Se Prop. 51 L, Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) s. 51 (pkt. 7.5.5.2).

¹⁰ Se NOU 2015:10 Ny regnskapslov.

¹¹ Se: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

¹² Se: www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf

¹³ Se: <http://mneguidelines.oecd.org/sectors/> Som man vil se er noen av veilederne ferdig utarbeidet, mens andre foreløpig kun foreligger som forslag.

har – altså det som kalles *risikobasert due diligence*.¹⁴

4.2 Næringslivets menneskerettighetsansvar som eksempel

Jeg skal nedenfor forklare noe nærmere de fem stegene man må gjennom for å sikre at virksomheten opptrer ansvarlig. Jeg bruker menneskerettigheter som eksempel, men fremgangsmåten er ganske lik for andre områder som selskapene må arbeide med.

Det er grunn til å minne om at forventningene til næringslivet er vidtfavnende: Det forventes at selskapene skal (1) forhindre at virksomheten *selv krenker* menneskerettighetene, (2) sørge for at virksomheten ikke *bidrar* til krenkelser av menneskerettighetene, (3) søke å hindre eller avhjelpe krenkelser som virksomheten er *direkte knyttet til* gjennom en forretningsforbindelse, selv om man ikke selv har bidratt til krenkelsen. Den siste delen gjelder forventningen om at et selskap skal bruke sine påvirkningsmuligheter til å avverge eller avdempes menneskerettighetskrenkelser i leverandørkjeden, hos joint venture-partnere eller andre forretningsforbindelser. Dette kan virke vidtgående, men speiler for så vidt en realitet når det gjelder omdømmerisiko: Flere norske virksomheter har fått oppleve at også misligheter i leverandørkjeden eller hos samarbeidspartnere kan ha en negativ effekt på eget omdømme. På den annen side er det klart at denne type forventninger ikke er ment å skifte ansvaret for krenkelsene fra den som direkte forårsaker den til det selskapet som bare er knyttet til menneskerettsbruddet gjennom en forretningsforbindelse.¹⁵

En sentral del av fremgangsmåten som beskrives i pkt. 4.3 – 4.7 nedenfor faller inn under begrepet «human rights due diligence» (HRDD), altså en due diligence prosess som skal kartlegge, avverge, avhjelpe og redegjøre for hvordan selskapet håndterer negativ innvirkning som virksomheten har på menneskerettighetene. Det er både likheter og ulikheter mellom en ordinær DD som gjennomføres i forbindelse med en transaksjon og en HRDD. Begge DD-typer innebærer en grundig gjennomgang av selskapets virksomhet for avdekke risikoer og/eller uregelmessigheter. En HRDD er imidlertid ikke rettet inn mot å avdekke risiko for selskapet selv, men for andre, herunder egne ansatte, andre mennesker som berøres av virksomheten, lokalsamfunnet der selskapet opererer, fagforeninger, osv. Og en HRDD er ikke en engangsforetelse, men en kontinuerlig prosess gjennom hele virksomhetens levetid.

4.3 Steg 1: Integrere ansvarlighet i selskapets retningslinjer og operative virksomhet

Alle forpliktelser som selskapet påtar seg og som det ønsker å gjennomføre på en effektiv måte, må integreres i den operative delen av virksomheten. Dette krever flere tiltak.

Et grunnleggende krav er at selskapet har en menneskerettighetspolicy og at denne er forankret på det høyeste nivået i virksomheten. I praksis bør den være vedtatt eller fått eksplisitt tilslutning av styret. Policyen må være offentlig tilgjengelig. Det er viktig med åpenhet omkring de forpliktelsene selskapet ønsker å leve opp til.

Selskapets menneskerettighetspolicy bør suppleres med mer konkrete retningslinjer for hvordan selskapet og dets ledere og ansatte skal opptre. Dessuten bør retningslinjene angi ansvarsforhold og rutiner for det løpende arbeidet i selskapet med å forebygge, avverge og avhjelpe krenkelser. Policy og retningslinjer bør utarbeides i tett samarbeid med intern og – hvis nødvendig – ekstern eksper-

tise. Ved utformingen av en menneskerettighetspolicy og –retningslinjer kan man gjerne ta utgangspunkt i den eksisterende Code of Conduct. En god GAP-analyse hvor de internasjonale standardene brukes som benchmark vil synliggjøre behov for oppdatering og revisjon.

Selskapets menneskerettighetspolicy må gi klart uttrykk for forventningene til egne ansatte, til forretningspartnere og leverandørkjede om å respektere menneskerettighetene. Det må legges arbeid i å kommunisere selskapets menneskerettighetspolicy internt til ledere og ansatte, særlig de som er i posisjoner hvor det risiko for menneskerettsbrudd, og eksternt til alle forretningspartnere og andre interessenter. Det må altså legges arbeid i opplæring og bevisstgjøring. Brudd på retningslinjene må følges opp og få konsekvenser i alvorlige tilfeller.

Styret har en sentral rolle i arbeidet med å integrere respekt for menneskerettighetene i heles selskapets organisasjon. Styret og den øverste ledelse må sette tonen være tydelige ledere for selskapets arbeid med menneskerettigheter, på samme måte som for anti-korrupsjonsarbeidet og andre compliance-områder. Videre det viktig at det er klare ansvarsforhold i styret og toppledelse. Det kan f.eks. utpekes et spesielt styremedlem med ansvar for RBC, eller styret kan gi dette ansvaret til revisjonskomiteen. Toppledelsen og linjeledere må ha ansvar også for denne delen av compliancearbeidet, noe som må reflekteres i oppgaver og rapporteringsrutiner. Effektiviteten i arbeidet svekkes vesentlig dersom ansvaret legges til en CSR-avdeling utenfor linjen og uten myndighet til – eller ansvar for – å gripe inn i selskapets operative virksomhet.

Det er grenser for hva som kan løses gjennom formelle rutiner og systemer. Et selskap som tar RBC på alvor og som ønsker å integrere ansvarlighet, bør ha en åpen og lærende organisasjon. Det bør være en god og løpende dialog med bedriftens ►

¹⁴ Se f.eks. UNGP 17, OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv Del II. General Policies, pkt. 10 og Del IV. Human Rights, pkt. 5.

¹⁵ Se for eksempel OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv, Del IV. Human Rights, kommentar 43.

ansatte om hva som ligger i menneskerettighetsansvaret. Videre bør det være interne varslingskanaler, konfliktløsningsmekanismer og klageordninger. Kunnskapen man får gjennom disse prosessene må igjen integreres i arbeidet med å forbedre systemene.

4.4 Steg 2: Oppriktig og grundig interessentdialog

En oppriktig og grundig interessentdialog er viktig for alle sider av selskapets arbeid med å sikre at man opptrer ansvarlig. Dialogen må være toveis og åpen. Heller ikke interessentdialogene er noen engangsforeteelse, men bør pågå gjennom hele virksomhetens levetid.

Interessentdialogen bør omfatte så mange som mulig av de som er berørt av virksomheten, d.v.s. ansatte arbeidere og deres organisasjoner, lokalbefolkning og lokale organisasjoner, brukere og deres organisasjoner, relevante NGO og myndigheter. Det er særlig viktig at sårbare grupper inkluderes i interessentdialogen på en god måte. Videre er det viktig at de som involveres virkelig er representative og målbærer de reelle synspunktene «sin gruppe».

Interessentdialogen er et gjennomgående element i arbeidet for å sikre ansvarlighet og vil være et nyttig verktøy i alle de øvrige stegene som omtales her. Innsikt fra dialogene bør således både integreres i utformingen av menneskerettighetspolicyen og de interne retningslinjer; bidra til å identifisere risikoer og hvordan inngrep i rettighetene best forbygges; og gi informasjon om avhjelpende tiltak og klagemekanismer fungerer godt. En god interessentdialog skaper dessuten en tillit som kan være nyttig «sosial kapital» som kan gjøre det lettere for selskapet å håndtere utfordringer knyttet til lokale konflikter og andre utfordringer.

4.5 Steg 3: Kartlegge, forstå og prioritere risikoer

Alt compliance-arbeid må være risikobasert og arbeidet må først og fremst konsentrere seg om de mest fremtredende

Risikobildet varierer voldsomt fra bransje til bransje, fra bedrift til bedrift

risikoene ("the most salient risks") som virksomheten skaper eller er forbundet med gjennom en forretningsforbindelse. Det fremheves gjerne tre kriterier for å vurdere hvilke risikoer som er mest fremtredende: (1) Hvor sannsynlige og alvorlige de potensielle skadene er, (2) hvor omfattende skadeforvoldelse kan det være snakk om, og (3) om skadene kan gjenopprettes eller om de er irreversible. En slik analyse, hvor risikoene identifiseres og prioriteres, er selve grunnlaget for det videre due diligence-arbeidet. For å lykkes med due diligence-arbeidet må denne analysen må gjøres grundig og samvittighetsfullt – og den må gjentas med jevne mellomrom.

Risikoanalyser krever god innsikt i virksomheten, den bransjen man opererer i og de lokale forholdene. Uten slik kunnskap kan man ikke gjøre noen god analyse av når og hvordan virksomheten kan ha negativ innvirkning på andres rettigheter. Jo mer konkret man klarer å være, jo lettere blir det sette inn de rette tiltakene for å forebygge, avverge og avhjelpe risikoene. Noen eksempler kan illustrere situasjoner hvor det er nødvendig med grundige risikovurderinger:

- Et prosjektet legger beslag på store landområder, og hus må rives eller flyttes, landbruk eller annen tradisjonell næringsvirksomhet vanskeliggjøres, veier sperrer eller legges om slik at det blir vanskelig for barn å komme til skolen, osv.
- En statlig, lokal partner sørger for sikkerhet ved bruk av styrker som er dårlig trent eller har en historie med unødvendig voldsutøvelse og overgrep.

- En underleverandør sørger ikke for nødvendige tillatelser for migrantarbeidere, noe som kan legge til rette for slavearbeid.
- Hard konkurranse i frukt- og grønnsaksmarkedet fremtvinger krav til effektivitet og lav pris fra produsenter i sør, noe som kan ha negativ innvirkning på arbeidsforholdene hos produsentene.

Grundige risikoanalyser og en usminnet prioritering av risikoene danner altså det nødvendige grunnlaget for en effektiv håndtering av dem. Det er neste steg.

4.6 Steg 4: Konkret håndtering av de største risikoene

Det er det selvfølgelig en rekke tiltak som settes inn for å håndtere risikoer. Selskapets menneskerettighetspolicy og interne retningslinjer vil gi retningen for arbeidet og fordele ansvar, men vurderingen av hvilke tiltak som til enhver tid er mest effektive må gjøres konkret. Dersom risikoen er knyttet til egen virksomhet, må det settes inn tiltak for å endre denne: Driver man virksomhet i lokaler som er helsefarlige, må lokalene oppgraderes; Er det risiko for utslipp som vil ødelegge for lokale fiskere, så må man sørge for rensing; Sperrer selskapets industriareal den lokale skoleveien, må man sørge for transport slik at barna kommer på skolen, osv.

Mer generelle tiltak kan være opplæring rettet mot de særlige risikoene virksomheten skaper eller er forbundet med, og varslingskanaler og rapporteringsrutiner som sørger for at forhold som skaper risiko blir tatt opp og håndtert. Det er ikke uvanlig med omfattende opplæringsprogram for lokale leverandører, med fokus på barnearbeid, fagforeningsrettigheter og andre menneskerettighetsspørsmål. Såkalte «multi stakeholder initiatives» vil ofte gi en effektiv og mer systematisk innsats for å forebygge de typiske menneskerettskrenkelser i en bransje eller et område.

Håndtering av risikoer i leverandørkjeden kan være utfordrende. Man har ofte relativt god kontakt med første ledd i kjeden, men hva med risikoer dypt nede i leverandørkjeden? For det første er det av stor betydning at man har kontraktsvilkår som sikrer at leverandøren har de samme menneskerettighetsstandarder som virksomheten selv, og dessuten at selskapet har krav på innsyn og informasjon hos leverandøren i tillegg til rett til inspeksjon og revisjon av leverandørens virksomhet. Man må dessuten alltid kreve informasjon om hvem alle leverandørene i leverandørkjeden er, og kanskje sette tak på antall underleverandører. I mange leverandørkjeder er det «flaskehals», d.v.s. punkter i kjeden hvor mange underleverandører leverer inn sine tjenester eller produkter. Det kan ofte være effektivt å konsentrere innsatsen om slike «flaskehals» og jobbe tett med disse leverandørene med sikte på å nå ut til hele leverandørkjeden.

Dersom man oppdager alvorlige menneskerettskrenkelser hos en forretningsforbindelse oppstår ofte spørsmålet om man må trekke seg ut og avslutte det forretningsmessige samarbeidet. Dette er et vanskelig spørsmål og det er ikke et opplagt svar. Man må i alle fall først prøve å avverge eller avhjelpe krenkelsen ved å bruke sin påvirkningskraft ("leverage"), gjerne i samarbeid med andre. Dersom dette ikke lykkes med det første, må man vurdere om det forretningsmessige samarbeide kan fortsette. I denne vurderingen er følgende faktorer relevante:

- Hvor alvorlige er bruddene?
- Har leverandøren vist vilje til endring?
- Hva er konsekvensene av å trekke seg ut?
- Hvor viktig er leverandøren for selskapet?
- Hvem kommer i stedet dersom selskapet som trekker seg ut?

Til sist: En viktig del av det å opptre ansvarlig er å avhjelpe skader og krenkelser selskapet selv har forårsaket eller bidratt til. Det er altså en forventning om at det finnes effektive klageordninger og muligheter for å få gjenopprettet skader og krenkelser som har skjedd. Det kan være nyttig med samarbeid i bransjen om slike klageordninger og muligheter for avhjelp.

4.7 Steg 5: Måling og rapportering – ekstern kommunikasjon

Måling er viktig for å få kunne vite om menneskerettspolicyen og retningslinjene blir implementert på en god måte, om selskapet har håndtert identifiserte menneskerettighetsrisikoer på en effektiv måte og for å kunne drive en kontinuerlig forbedringsprosess.

Målingen bør integreres i interne rapporteringsrutiner, gjerne som del av eksisterende rutiner. Måling kan skje ved kvalitative undersøkelser, d.v.s. undersøkelser hos ansatte, forbrukere, lokalbefolkning osv. Her er igjen interessedialogen viktig. Bruk av klagemekanismer kan også gi verdifull input til målingen av hvordan selskapet håndterer sine menneskerettighetsutfordringer.

Selskaper som ønsker å opptre ansvarlig må være forberedt på å rapportere om dette eksternt. Rapporteringen bør særlig gi opplysninger om hvordan selskapet håndterer risikoer for alvorlige menneskerettighetsbrudd. Uansett bør rapporteringen:¹⁶

- Ha en form og regelmessighet som reflekterer selskapets innvirkning på menneskerettighetene og er tilgjengelig for de som har behov for informasjonen.
- Gi informasjon som er tilstrekkelig til å evaluere om selskapet har adekvate tiltak for å håndtere de risikoene som er særlig fremtredende.
- Ikke skade interessenter, ansatte eller rimelige krav om beskyttelse av forretningshemmeligheter.

Den eksterne rapporteringen kan ta ulike former,¹⁷ herunder møter, on-line kommunikasjon, konsultasjoner med interessenter eller formelle rapporter. Det er forventet at virksomheter som medfører risiko for alvorlige menneskerettskrenkelser sørger for en formell rapportering om hvordan selskapet identifiserer og håndterer risikoene. Uavhengig verifisering kan styrke innholdet og troverdigheten av rapporteringen.

5. Avslutning

Denne artikkelen handler om forventningen til et ansvarlig næringsliv og jeg har kalt den «en introduksjon». Det er et svært omfattende tema. Selskapene er forventet å opptre ansvarlig innenfor en rekke områder som igjen har et omfattende sett av prinsipper og normer man må forholde seg til. Bare på menneskerettsområdet er det flere konvensjoner med til sammen mange titalls rettigheter som kan være aktuelle. I tillegg kommer at risikobildet varierer voldsomt fra bransje til bransje, fra bedrift til bedrift, mellom jurisdiksjoner og for ulike lokale forhold. Det har derfor bare vært mulig å presentere noen hovedtrekk.

For å kunne leve opp til forventningen om å opptre ansvarlig kreves en kombinasjon av intern kunnskap om bedriften og dens operasjoner, og ekstern fagkompetanse (for eksempel om metode og menneskerettigheter) og landkunnskap. Men først og fremst kreves et grunnleggende ønske om å opptre ansvarlig og en erkjennelse om at den beste måten å beskytte og øke verdien av selskapet på, er å opptre ansvarlig.

¹⁶ Se UNGP 21.

¹⁷ Her vil imidlertid bl.a. regnskapsloven ha mer formelle krav.

Organisering av Juristforbundet

Tillitsvalgte kommer og går – organisasjoner består

■ Av Jørn H. Hammer, leder av Juristforbundet – Privat

Leder av seksjon Stat, Sverre Bromander, mener at heltidsbetalte valgte personer ved roret gir bedre og riktigere resultater med sikrere demokratisk forankring hos medlemmene, enn med ansatte i organisasjonen. Jeg mener at det er kombinasjonen av rullerende tillitsvalgte og en fast sterk lojal profesjonell organisasjon, som gir de beste resultater. Det er utvilsomt også billigst.

En profesjonell organisasjon som baseres på ansattes faglige kvalifikasjoner, og som over tid bygger en hjelpsom og nyttig virksomhetseid strukturkapital, som støtter oss i alle prosesser mot et bedre og tryggere arbeidsliv, er vinneroppskriften. En modell basert på individeid strukturkapital (lønnede tillitsvalgte) er over tid svært kostbar å bygge og løpende fornye. Avhengigheten av enkeltpersoner blir for stor. Resultatene blir personavhengig. Det etterlatte inntrykket blir variabelt, og evnen til å bygge varig og robust respekt og posisjon på vegne av Forbundet svekkes.

Ofte vil tillitsvalgte ha et kort tidsperspektiv, med ønske om å «vinne» på sin vakt. Det vil være mer vilje til kon-

– Forbundet kan, og må, øke medlemsnyttene for medlemmene av samtlige seksjoner, innenfor eksisterende rammer, skriver Jørn H. Hammer, leder av Juristforbundet – Privat.

flikt i det korte perspektivet, noe som kan svekke juristenes stilling og posisjon som yrkesgruppe over tid.

Valgsystemet i Juristforbundet er dessuten svært skjørt, og gir ikke enkeltpersoner særlig legitimitet. De som er ivrige, som har tid og lyst til å engasjere seg og som er på riktig sted til riktig tid blir pekt ut som tillitsvalgt. I arbeidet som tillitsvalgt får heller ikke den tillitsvalgte en aktiv forsamling som på løpende basis responderer og veileder den tillitsvalgte politisk (som f.eks. i et kommunestyre). Man står ofte alene, må bygge seg opp over tid og kostnaden med det blir borte når de slutter som tillitsvalgt.

Slike prosesser er kostbare, og de har ikke det demokratiske elementet som leder av seksjon Stat synes å mene. Han mener også at økt politisk aktivitet og posisjonering av Juristforbundet sikrer juristene bedre resultater i overordnede politiske prosesser i samfunnsutviklingen. Det gjelder fylkes-/regions-prosessene, flytting av virksomheter geografisk, ny organisering av statlige etater som politi og skatt, og andre prosesser.

Skal vi ta en profesjonell og meningsdannende posisjon i disse prosessene, krever det ny kompetanse og store ressurser. Det er også et skille mellom partipolitikk og interessedepolitikk som kompliserer.

Det er ingen tvil om at Bromanders tanker om fremtiden, herunder det å etablere et Presidentskap, krever en betydelig økning i kontingentsatsen. Vi i seksjon Privat er ikke forberedt på det.

Forbundet kan, og må, øke medlemsnyttene for medlemmene av samtlige seksjoner, innenfor eksisterende rammer. Et Presidentskap gir ikke i seg selv noen medlemsnytte, og endrer også maktforholdene i styringen av Forbundet, uten at det er drøftet. Mest sannsynlig svekkes Hovedstyrets rolle. Saker blir borte fra Hovedstyrets bord, og det blir enda vanskeligere å bidra som ulønnet tillitsvalgt i et system mot et lønnet trekløver.

Snart er det ordinært representantskapsmøte. Det er mange baller i luften. Dette blir spennende.

Holship-saken

Fra Drammen havn til Høyesterett

■ Av advokat Nicolay Skarning, Kvale advokatfirma

Etablerings- og organisasjonsfriheten for Høyesterett i plenum

Det er en kjølig morgen på Drammen havn fredag 5. april 2013. Lasteskipet Carten Maria ligger til kai, klar for å bli losset.

Avtale om lossing og lasting er inngått med det danske spedisjonsfirmaet Holship Norge, som er medlem i Bedriftsforbundet. Men ved oppstart av lossingen marsjerer seks bryggesjauere fra Norsk Transportarbeiderforbund (NTF i LO) i oransje og sort arbeidstøy in på kaien og stiller seg under kranen, slik at den ikke kan brukes. Lossingen stopper opp. NTF hevder å ha fortrinnsrett på all lossing og lasting, både i Drammen og ved alle havner av betydning i Norge. Det har de hatt i hundre år og fortrinnsretten står nedfelt i to tariffavtaler med NHO samt i ILO-konvensjon nr. 137, som Trygve Brattelis regjering ratifiserte i 1974. Boikottaksjonen varer i 3 ½ time inntil Drammen Havn bestemmer at bryggesjauerne skal ta over jobben. Dermed måtte Holship betale to ganger for samme jobb: til sine egne ansatte og til bryggesjauerne fra NTF.

En over tre år gammel boikott mot Holship er i gang, med endepunkt i Høyesterett i plenum 8-11. november 2016.

Arbeidslivets parter

og staten går inn i saken

Bedriftsforbundet og NHO har i Høyesterett stilt seg bak bedriftens krav

om å få bruke sine egne ansatte, organisert i Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF i LO), mens LO og regjeringsadvokaten (staten) har stilt seg bak bryggesjauerne og Norges Transportarbeiderforbund. Statens anførsel om å være nøytral i saken er det liten grunn til å tro på etter at vi fikk erfare regjeringsadvokaten i EFTA-domstolen.

Statens rolle er vanskelig å forstå for Holship og Bedriftsforbundet, særlig fordi den tilsynelatende er i strid med regjeringsplattformen om et konkurransedyktig næringsliv. Men protester til tidligere arbeidsminister Robert Eriksson (FrP) og nåværende justisminister Anders Anundsen (FrP), som har tatt over saken, er avvist. Robert Eriksson ville ikke en gang møte Bedriftsforbundet om saken. LO er viktigere for FrP, fordi de så gjerne vil være et «arbeiderparti.» Næringsfrihet, konkurranse og effektive havner blir dermed reservert for festtalene.

De rettslige spørsmål på Høyesteretts bord

Det er duket for flere viktige avklaringer i Høyesterett: Er en fortrinnsrett for NTF til lossing og lasting i strid med EØS-avtalens regel om etableringsfrihet for næringsvirksomhet? Hvis ja, er EØS-avtalen på dette punkt i strid med Grunnloven § 101 om organisasjonsfrihet, dvs. NTF og LOs rett til å inngå tariffavtaler som de ønsker og bruk av boikott som sentralt arbeidskampmiddel? Apropos organisasjonsfrihet: Foreligger det, som hevdet av Holship og Bedriftsforbundet, en nedarvet plikt til å være medlem i NTF for å få fast jobb som registrert havnearbeider? Det vil i så fall være i strid med den negative organisasjonsfrihet, dvs. retten til ikke å

være medlem i en fagforening. Og til slutt: Kan konkurransereglene anvendes på en tariffavtale som gir bryggesjauerne fortrinnsrett til lossing og lasting og dermed monopoliserer denne virksomheten i Norge? Tariffavtalene er jo som hovedregel unntatt fra konkurransereglene fordi de har en viktig plass i samfunnet.

En farefull odysse

Holship-saken har vært på en lang og farefull reise for en liten virksomhet med bare 36 ansatte gjennom både norske og utenlandske domstoler og organer. Holship tapte boikottspørsmålet både i tingretten og lagmannsretten, men fikk saken inn for Høyesterett, som i sin tur sendte saken til EFTA-domstolen i Luxembourg. Her vant Holship til tross for at regjeringsadvokaten møtte opp og forsvarte fortrinnsretten sammen med NTF. EFTA-domstolen hadde ikke sans for et gammelt monopol som var til skade for samfunnet.

Mens saken gikk frem og tilbake til EFTA-domstolen i Luxembourg, etter å ha vært innom ESA og EU-kommisjonen i Brussel, var den også en tur innom Europarådets sosialrettskomité i Strasbourg. Her hadde Bedriftsforbundet klaget Norge inn for brudd på organisasjonsfriheten på norske havner. Sosialrettskomiteen frifant Norge, bl.a. under henvisning til Borgarting lagmannsretts dom, som ikke er rettskraftig. Forviklinger og misforståelser i ukjent farvann, forhåpentlig på vei mot en trygg havn. Uten monopol?

Artikkelforfatteren representerer Holship Norge AS i saken for Høyesterett

JURIST
FORBUNDET

Forsikring

Har du forsikret det mest verdifulle i din familie?

Juristforbundets barne- og ungdomsforsikring gir økonomisk trygghet for fremtiden dersom noe skulle skje.

- ✓ Ulykke
- ✓ Dagpenger ved sykehusopphold
- ✓ Utbetaling ved alvorlig sykdom
- ✓ Engangsutbetaling ved uførhet
- ✓ Månedlig utbetaling ved uførhet

Alder	Pris per år
t.o.m. 21 år	kr 1 793
21 - 22 år	kr 2 274
23 - 24 år	kr 2 750
25 - 26 år	kr 3 227

Telefon: 23 11 33 11 | forsikring@juristforbundet.no | www.juristforbundet.no/forsikring

**Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet**

Vi søker dyktige jurister - internasjonalt rettslig samarbeid

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har ledig to faste stillinger i en nyopprettet enhet for internasjonalt samarbeid. Enheten er norsk sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (Haagkonvensjonen 1996). Enheten håndterer også informasjonsutveksling og veiledning i internasjonale barnevernssaker med utspring i stater som ikke er tilsluttet konvensjonen. Videre bistår enheten kommuner og utenlandske myndigheter med informasjon om behandlingen av barnevernssaker der barn har tilknytning til andre land.

- Ønsker du å bidra til utvikling av arbeidet med internasjonalt rettslig samarbeid for beskyttelse av barn?
- Ønsker du å jobbe i en stor offentlig virksomhet med et viktig samfunnsoppdrag?

Se utfyllende utlysningstekst og søk stillingen via
www.jobbnorge.no – IDnr. 125241

Kontaktperson

Avdelingsdirektør Kristin Ugstad Steinrem – tlf. 466 16 809

Søknadsfrist: 13.11.16

Når du
annonserer
i Juristkontakt
blir din annonse
sett av over
21 000
medlemmer

Ring: 918 16 012
eller e-post:
perolav@07.no

NORGES HØYESTERETT

Protokollsekretær

I juridisk utredningsenhet er det ledig fast stilling som protokollsekretær.

Protokollsekretærene arbeider først og fremst for Høyesteretts dommere i forbindelse med Høyesteretts rettsforhandlinger. De er til stede under rettsforhandlingene samt under de lukkede rådslagningene og fører blant annet rettsboken. En viktig oppgave for protokollsekretærene er å forestå både verbalkorrektur og realkorrektur på Høyesteretts avgjørelser. Protokollsekretærene har også enkelte andre juridiske arbeidsoppgaver for retten og for Høyesteretts administrative ledelse. Arbeidet gir god innsikt i juridiske problemstillinger og i Høyesteretts virksomhet.

Stillingen som protokollsekretær krever god juridisk embets-eksamen (cand. jur. eller master i rettsvitenskap). Det vil særlig bli lagt vekt på evnen til å være grundig og nøyaktig, evnen til å arbeide selvstendig og strukturert, samt på gode samarbeidsevner og god serviceinnstilling.

Erfaring med korrekturarbeid og gode engelskkunnskaper er en fordel. Nyutdannede jurister kan også søke.

Stillingen som protokollsekretær lønnes fra kroner 400 000 til kroner 610 000 bruttolønn per år, alt etter kvalifikasjoner. Arbeidstiden følger normalarbeidstiden i staten.

Tiltredelse etter nærmere avtale.

Det er et personalpolitisk mål at arbeidsstaben skal gjenspeile sammensetningen i befolkningen generelt – også når det gjelder kjønn og kulturelt mangfold.

Det gjøres oppmerksom på at opplysninger om søkeren kan bli gjort offentlige selv om søkeren har bedt om ikke å bli ført opp på søkerlisten, jf. offentleglova § 25 andre ledd.

Nærmere opplysninger om stillingene kan fås ved henvendelse til utredningsleder Øistein Aamodt eller nestleder Chirsti Erichsen Hurlen på telefon 22 03 59 00.

Søknadsfristen er tirsdag 29. november 2016. Søknaden sendes elektronisk via www.jobbnorge.no

Er du vårt nye hode?

Vi har ledige stillinger som politiadvokat

ØKOKRIM

okokrim.no / jucan.no / politijobb.no

Vi søker fullmektig til vår arbeidsrettsavdeling

Vi søker deg som:

- Har særlig interesse for arbeidsrettslige prosesser
- Har 1-3 års erfaring
- Takler uforutsigbarhet og et høyt arbeidstempo
- Er ambisiøs, kommersiell og ønsker å satse på advokatyrket

Les mer om stillingen på våre hjemmesider www.kvale.no.

Kvale Advokatfirma DA
Haakon VII's gate 10, 0161 Oslo
Postboks 1752, Vika 0122 Oslo
+47 22 47 97 00

|| KVALE

DOMSTOL ADMINISTRASJONEN

Gjennom den selvstendige stillingen og den høye faglige kvaliteten er domstolene samfunnets fremste konfliktløsningsorganer.

Har du lyst til å bli dommer?

Ledige dommerembeter og konstitusjoner blir kunngjort på www.domstol.no/innstillingsradet og www.jobbnorge.no

Jobbnorge.no

Neste utgave
av Juristkontakt
kommer 14. desember.

**Annonsefrist
2. desember**

Ring: 918 16 012
eller e-post: perolav@07.no

Drammen 2036 – større, smartere og sunnere. Elvebyen Drammen ligger sentralt på Østlandet. Det bor 67 000 mennesker i kommunen, men byen er regionshovedstad for et område med 160 000 innbyggere. Drammen er i vekst, har full barnehagedekning, et variert kultur- og næringsliv og et spennende og variert boligmarked. En flerkulturell befolkning setter et mangfoldig preg på bybildet.

Byprosjekter ivaretar kommunens bygherrerolle gjennom planlegging og bygging av kommunalteknisk infrastruktur som vei, vann og avløp, idrettsanlegg, parker og offentlige byrom. Vi har også ansvar for koordinering av større byutviklingsprosjekter, fremforhandling av utbyggingsavtaler med private og offentlige aktører samt gjennomføring av grunnerv. Byprosjekter har 19 medarbeidere i et tverrfaglig miljø med ingeniører, jurister, planleggere og økonom.

Juridisk rådgiver - Byprosjekter

Vi tilbyr spennende og utfordrende arbeidsoppgaver i et hyggelig og uformelt arbeidsmiljø. Arbeidsoppgavene omfatter offentlige anskaffelser, bygge- og entrepriserett, grunnerv, avtalerett, forvaltningsrett og intern juridisk rådgivning innenfor er bredt faglig spekter. Av personlige egenskaper vektlegges gode samarbeids- og kommunikasjonsegenskaper, engasjert og ansvarlig, resultat- og løsningsorientert, fleksibel og helhetsfokusert. Personlig egnethet vil bli tillagt stor vekt.

Kontakt

Utbyggingssjef Johannes Devold
Telefon: 918 79 792 | e-post: johannes.devold@drmk.no

Søknadsfrist: 30. november 2016

Fullstendig utlysningstekst og elektronisk søknadsskjema:

www.drammen.kommune.no/jobb

www.drammen.kommune.no

Når du annonserer i Juristkontakt blir din annonse sett
av over **21 000** medlemmer

Ring: 918 16 012 eller e-post: perolav@07.no

Nytt om navn

Ansettelser og utnevnelser

Aarvik, Kristin Halsjø, dommerfullmektig, Oslo tingrett

Alstad-Øhren, Johan C, konsulent, Skedsmo kommune – Kennerkontor

Arshad, Sundas, politifullmektig, Sør-Vest politidistrikt

Bjellaanes, Tone Rogstad, seniorrådgiver, Norsk Filmintitutt

Boge, Evelyn, avdelingsleder, Bergen kommune – Etat for bygg og eiendom

Boksasp, Ingvild Vestre, advokatfullmektig, Fram Advokatfirma

Bruce, Ingvild, stipendiat, Universitetet i Oslo

Bårje, Karen Kristine, dommerfullmektig, Indre Finnmark tingrett

Crane, Miriam, førstekonsulent, NAV Tiltak Sør-Trøndelag

Dahl, Jens Toppen, rådgiver, Fylkesmannen i Nordland

Danielsen, Vivi, fagdirektør, Statens sivilrettsforvaltning

Efjestad, Jon Sverdrup, advokat, Oslo kommune – Kommuneadvokaten

Ellingsen, Linn-Ida, tilsynsjurist, Larvik kommune

Folkestad, Henriette Suzanne, advokatfullmektig, Advokatene Skien da

Fredriksen, Marie, juridisk rådgiver, Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Garberg, Malin, førstekonsulent, NAV Arbeid og ytelser – Trondheim

Gulbrandsen, Christer, seksjonsleder, Øvre Eiker kommune

Gustavsen, Anders, advokatfullmektig, Eurojuris Haugesund AS

Halvorsen, Christian, juridisk rådgiver, Forbrukerbudbet

Hansen, Merethe K., advokat, Mazars Revisjon AS

Haver, Gustav, kontorsjef, Sivilombudsmannen

Hemminghytt Johnsen, Ida, førstekonsulent, NAV Arbeid og Ytelsler – Sarpsborg

Huseby, Marianne Rytter, advokat/fagsjef, Advokatfirmaet Legalis AS

Hægeland, Willy, rådmann, Frøland kommune

Høver-Fjellstad, Ine, førstekonsulent, Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI)

Jensen, Lasse, advokat, Tenden Advokatfirma ANS

Kaasin, Janne Tysnes, advokatfullmektig, LOs juridiske avdeling

Kristiansen, Siri Agnethe, skattejurist, Sekretariatet for skatteklagenemnda

Kåsa, Wenche Merethe, advokat, Advokatene Kåsa og Nilsen AS

Lehne, Anne Lise, seniorrådgiver, Statens vegvesen Vegdirektoratet

Lund, Gøril, konstituert statsadvokat, Troms og Finnmark statsadvokatembeter

Lystad, Anne Berit Økland, advokat, Deloitte Advokatfirma AS

Løkholm, Sigurd, generalsekretær, Samfunnsøkonomene

Marstein, Ida, aspirant, Utenriksdepartementet

Marstrander, Mari, politifullmektig, Nordland politidistrikt – Narvik

Mauritzen, Per Vålund, advokat, Sandnes Sparebank

Mørkedal, Kristin, advokat, NHO

Nakstad, Eirik Pettersen, advokatfullmektig, Arntzen de Besche Advokatfirma AS

Nordheim, Karl Kristian, dommerfullmektig, Nordre Vestfold tingrett

Nymoen, Linn Marie, rådgiver, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane

Often, Martin Berntzen, rådgiver, Universitetet i Oslo, Regnskapsseksjonen

Orlin, Anna Aurora, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Hjort DA

Rabben, Ingrid Lind, advokat, Oslo kommune – Kommuneadvokaten

Raudsandmoen, Ragnhild Charlotte, seniorrådgiver, Arendal kommune

Reiremo, Anders, advokat/partner, Hombly Olsby advokatfirma AS

Rosshaug, Elin, advokat, DNV GL AS

Rørholt, Kristine Frivold, dommerfullmektig, Oslo tingrett

Råheim, Jan Mathias, dommerfullmektig, Oslo tingrett

Salvesen, Gina, politiadvokat, Oslo politidistrikt – Sentrum

Selvikvaag, Maria Molvik, skattejurist, Sekretariatet for skatteklagenemnda

Solbakken, Marethe, advokatfullmektig, Advokat Ann Kristin Bogen & Co. AS

Sperre, Ida Mattsson, førstekonsulent, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Sund, Elisabeth Løvland, avdelingsleder, Ålesund Kommunale Eiendom KF

Temre, Espen, advokat, Ernst & Young Advokatfirma AS

Thuesen, Charlotte Elise, advokatfullmektig, Deloitte Advokatfirma AS

Torvund, Maria, advokat, Advokat Maria Torvund

Urke, Anne-Berit Østby, advokatfullmektig, Innovasjon Norge

Utstumo, Cecilie Catharina Lien, advokat, Advokatfirmaet Arne Johansen & Co AS

Våg, Lasse Gommerud, utreder, Norges Høyesterett

Østensen, Ragnar, advokat, Albaran Advokat DA

Nye medlemmer i Juristforbundet

Bratteli, Thomas, skattejurist, Sekretariatet for skatteklagenemnda

Fjell, Åsmund Kjos, advokatfullmektig, Advokatfirmaet BA-HR da

Humberset, Mats, universitetslektor, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

Linha, Marek, rådgiver, NOAS – Norsk organisasjon for asylsøkere

Wedervang, Mariken, sosialkonsulent, NAV Meland

Nye studentmedlemmer i Juristforbundet

Aalberg, Ingeborg Anna, Folkeuniversitetet Midt-Norge

Aamaas, Camilla, Universitetet i Oslo

Aaserud, Sondre Arora, Høgskolen i Lillehammer

Arctander, Elisabeth Marie Haare, Høgskolen i Lillehammer

Auran, Julie Krigsvoll, Høgskolen i Lillehammer

Bjerk, Malin, Universitetet i Bergen

Bjerke, Hilde Sjurgaard, Universitetet i Bergen

Björken, Josefina, Universitetet i Bergen

Boota, Muhammed Soliman, Høgskolen i Lillehammer

Braniauskaite, Simona, Universitetet i Agder

Buhendwa, Fabrice Bulonge, Høgskolen i Lillehammer

Choudri, Shawn Jonas Munir, Universitetet i Oslo

Dammen, Stine, Høgskolen i Buskerud og Vestfold

Dyrstad, Petter, Høgskolen i Lillehammer

Eide, Anna Katrine Olberg, Høgskolen i Lillehammer

Eide, Cathrine, Høgskolen i Lillehammer

Einarsen V, Karoline, Høgskolen i Lillehammer

Eivindstad, Anders, Høgskolen i Lillehammer

Engelsgjerd, Maren, Høgskolen i Lillehammer

Fagnastøl, Vilde Braaten, Høgskolen i Lillehammer

Ferstad, Kari M., Høgskolen i Lillehammer

Forsberg, Ingrid, Universitetet i Bergen

Fredriksen, Anna Kristine Friestad, Høgskolen i Lillehammer

Gaarder, Henny, Universitetet i Agder

Gillebo, Line Anett, Universitetet i Oslo

Gjeitnes, Mathea, Høgskolen i Lillehammer

Glenna, Caroline, Høgskolen i Lillehammer

Gliddi, Charlotte K., Høgskolen i Lillehammer

Glomseth, Johanne Sofie, Universitetet i Bergen

Govasmak, Mari, Universitetet i Bergen

Græsvik, Karoline, Universitetet i Oslo

Gusland, Christian Bredvei, Universitetet i Oslo

Haidari, Sharara, Høgskolen i Lillehammer

Hammer, Hanne Hagen, Høgskolen i Lillehammer

Hammer, Helene, Høgskolen i Lillehammer

Hansen, Kenneth, Høgskolen i Lillehammer

Hansen, Lene, Universitetet i Tromsø

Hargash, Marosh, Høgskolen i Lillehammer

Hartveit, Sveinung Lilland, Universitetet i Bergen

Haug, Julie Bondø, Universitetet i Bergen

Haugen, Målfrid Bye, Høgskolen i Buskerud og Vestfold

Haugstad, Siv Mette, Høgskolen i Lillehammer

Helgestad, Hanna, Høgskolen i Lillehammer

Hellesø, Sofie Lade, Høgskolen i Lillehammer

Hermansen, Anne Kristine, Høgskolen i Lillehammer

Hermansen, Bård Herman, Høgskolen i Lillehammer

Hoffmann, Linda, Folkeuniversitetet Midt-Norge

Holmeide, Ingrid Hovland, Høgskolen i Lillehammer

Holstad, Magnus Stene, Universitetet i Agder

Huseklepp, Jørgen Andreas Eikås, Høgskolen i Lillehammer

Iversen, Silje Mariam, Høgskolen i Buskerud og Vestfold

Jacobsen, Johannes Ruud, Høgskolen i Lillehammer

Janzon, Ingrid Heyerdahl, Høgskolen i Lillehammer

Johannessen, Vilde Kristin, Høgskolen i Lillehammer

Johannessen, Kornelia Louise Wad, Folkeuniversitetet Midt-Norge

Johansson, Anniken Branderud, Høgskolen i Lillehammer

Jordanger, Martine Haugerud, Høgskolen i Lillehammer

Kildahl, Marie Agerup, Universitetet i Bergen

Kvæmer, Jo-Sivert Hofseth, Høgskolen i Lillehammer

Lepøse, Elise Dokken, Høgskolen i Buskerud og Vestfold

Lindvik, Hanne Lillian Hestad, Høgskolen i Lillehammer

Lindø, Kristina, Høgskolen i Lillehammer

Lislegaard, Emilie, Høgskolen i Lillehammer

Manshaus, Tom-Edwin, Høgskolen i Lillehammer

Marton, Sigrd Haanes, Universitetet i Tromsø

Minutella, Andrea Kristengård, Høgskolen i Lillehammer

Mjelstad, Jostein, Høgskolen i Lillehammer

Moen, Astrid Jeppedal, Høgskolen i Lillehammer

Movik, Gina Odland, Høgskolen i Lillehammer

Nilsen, Kasper Grøtvedt, Universitetet i Bergen

Nilsen, Åge Ljøstad, Høgskolen i Lillehammer

Nordaas, Maiken, Universitetet i Bergen

Nyheim, Kristoffer, Folkeuniversitetet Midt-Norge

Nyquist, Tor Omar Heyerdahl, Høgskolen i Lillehammer

Næss, Julie Marie, Høgskolen i Lillehammer

Næss, Thomas Oftedal, Universitetet i Oslo

Nørsteboen, Silje Skogstad, Høgskolen i Lillehammer

Olberg, Tobias, Høgskolen i Lillehammer

Pedersen, Ida, Høgskolen i Lillehammer

Reinskau, Cathrine, Høgskolen i Lillehammer

Rexhepi, Natyra, Høgskolen i Buskerud og Vestfold

Roksvaag, Josefine, Høgskolen i Lillehammer

Ruud, Martine Marlene, Høgskolen i Lillehammer

Ruud, Sindre, Høgskolen i Lillehammer

Ruud, Tore, Høgskolen i Lillehammer

Rønning-Moe, Jonathan, Høgskolen i Lillehammer

Rovang, Mira Soria, Universitetet i Bergen

Sandsvaag, Erik Hoff, Høgskolen i Lillehammer

Saraj, Ares, Høgskolen i Lillehammer

Simonnæss, Marie, Høgskolen i Lillehammer

Sjekirica, Alija, Høgskolen i Lillehammer

Skeie, Anna Oline, Høgskolen i Lillehammer

Skrøland, Henriette Nicolaysen, Høgskolen i Buskerud og Vestfold

Steen, Henrik Ramm, Universitetet i Bergen

Sørensen, Erica Linchausen, Høgskolen i Lillehammer

Sorumshaugen, Øyfrid, Høgskolen i Lillehammer

Thomassen, Heidi Myhre, Høgskolen i Lillehammer

Torgnesskar, Henning, Høgskolen i Lillehammer

Torp, Guro Houmb, Høgskolen i Lillehammer

Trøstheim, Benedikte, Høgskolen i Lillehammer

Ulriksen, Nadja, Høgskolen i Lillehammer

Underbakke, Kathrine, Høgskolen i Lillehammer

Vegsund, Sander Haavik, Høgskolen i Lillehammer

Veseth, Andreas Smith, Høgskolen i Lillehammer

Vikerhagen, Kjell Erik Skåre, Høgskolen i Lillehammer

Wendelborg, Eirin Hoffmann, Universitetet i Oslo

Wergeland, Geirmund, Høgskolen i Lillehammer

Wigestrang, Jørgen André, Høgskolen i Lillehammer

Wolf, Danielle Matre, Høgskolen i Lillehammer

Øines, Trym Andre, Høgskolen i Lillehammer

Øvregard, Jon Amund Brenden, Universitetet i Bergen

JURIST
FORBUNDET

Hovedstyret

President

Curt A. Lier cl@juristforbundet.no

Visepresident

Erik N. Warberg ewarberg@gmail.com

Styremedlemmer valgt av representantskapet

Susanne Eliassen

susanne.eliassen@hel.oslo.kommune.no

Christian Zimmermann

christian@psykologforeningen.no

Inger Kjersti Dørstad (møtende varamedlem)

inger.kjersti.dorstad@domstol.no

Styremedlemmer valgt av seksjonene

Lucie Christensen Berge (Juristforbundet – Privat)

lucie.berge@gmail.com

Sverre Bromander (Juristforbundet – Stat)

sverre.bromander@politiet.no

Frank Grønås (Juristforbundet – Kommune)

frank.gronas@trondheim.kommune.no

Mathilde Nerland Lie (Juristforbundet – Student)

mathildenerland@yahoo.com

Ingjerd Thune (Juristforbundet – Dommerforeningen)

ingjerd.thune@domstol.no

Ansattes representant (observatør)

Anne Sophie Juel asj@juristforbundet.no

Generalsekretær

Magne Skram Hegerberg msh@juristforbundet.no

Medlemsguide

Ny stilling eller adresse?

www.juristforbundet.no (Min side)

medlem@juristforbundet.no | sentralbord: 40 00 24 25

Forsikring – medlemstilbud

Juristforbundet Forsikring

Nettportal: www.juristforbundet.no/forsikring

Telefon: 23 11 33 11 | e-post: forsikring@juristforbundet.no

Bank – medlemstilbud

Danske Bank

Nettportal: www.danskebank.no/juristforbundet

Telefon: 05550 | e-post: 05550@danskebank.no

Juristforbundets advokatkontor

advokat@juristforbundet.no

www.juristforbundet.no/advokatkontoret

Sentralbord: 40 00 24 25

Lønnsstatistikk/lønnskalkulator

www.juristforbundet.no/lonnskalkulator

Juristkontakt

www.juristkontakt.no

Redaksjonen:

omg@juristkontakt.no | mobil 482 48 352

Annonser:

perolav@07.no | mobil 918 16 012

Jobbmarkedet

www.juristkontakt.no/stillinger

Juristenes Utdanningsenter

www.jus.no | sentralbord: 40 00 26 62

Juristforbundet | sentralbord: 40 00 24 25 | www.juristforbundet.no | post@juristforbundet.no

Kristian Augusts gate 9, 0164 Oslo

